

Załącznik nr 6

Realizacja art. 12 - Działalność kulturalna i jej baza materialna

a) Działania w obszarze szkolnictwa artystycznego i edukacji kulturalnej

1. Język kaszubski

Państwowa Szkoła Muzyczna I st. w Kościerzynie

Szkoła jest organizatorem dwóch cyklicznych imprez promujących język i kulturę kaszubską. Poprzez konkursy promowane są utwory polskich autorów, oparte na kaszubskich motywach ludowych. W ramach odbywających się spotkań uczestnicy zwiedzają Muzeum Akordeonu oraz Muzeum Ziemi Kościerskiej.

- Kaszubskie Spotkania Akordeonowe - w 2017 roku odbyła się XXIII edycja.
- Kaszubskie Prezentacje Skrzypcowe - w 2017 roku odbyła się IX edycja.

Obydwa konkursy odbywają się corocznie. W roku 2021 z uwagi na pandemię konkursy przeprowadzono on-line.

Państwowa Szkoła Muzyczna I st. w Wejherowie

Rok 2017

- 10 czerwca – XII Kaszubski Festiwal Muzyki Chóralnej w Żukowie – Złoty Dyplom i I Nagroda Specjalna za promocję kultury kaszubskiej
- 11-22 kwietnia – Ogólnopolski Festiwal Pieśni o Morzu – Chór otrzymał nagrodę za najciekawsze wykonanie utworu kaszubskiego od Rektora AM
- 26-30 czerwca – XX Kaszubskie Warsztaty Akordeonowe – wykonanie kaszubskich pieśni ludowych w aranżacjach K. Naklickiego

Rok 2018

- 24-29 czerwca – XXI Kaszubskie Warsztaty Akordeonowe – wykonanie kaszubskich pieśni ludowych w aranżacjach K. Naklickiego
- 26 października – udział uczniów klasy III/6 w koncercie z cyklu “Spotkanie z muzyką Kaszub” – wykonanie 12 piosenek autorstwa T. Fopke z muzyką prof. I. Olczaka. Akompaniament – R. Borysonek
- grudzień – nagranie i wydanie płyty z piosenkami T. Fopke z muzyką prof. K. Olczaka

Rok 2019

- 27 kwietnia – XXIV Ogól. Fest. Pieśni o Morzu – wykonanie przez chór utworu w języku kaszubskim
- 24-29 czerwca XXIII Kaszubskie Warsztaty Akordeonowe – wykonanie kaszubskich pieśni ludowych w aranżacjach K. Naklickiego
- 7 listopada – nagranie płyty kaszubskiej – wykonanie piosenek klasy I/6 akompaniament – uczniowie i nauczyciele PSM, aranż na zespoły o różnych składach instrumentalnych – nauczyciele R. Borysonek, muzyka do 6 piosenek – D. Muża-Szlas

Rok 2020

- 13 grudnia – nagrania do koncertu “Spotkania z muzyką Kaszub” wydanie świąteczne (wersja online dostępna 23-26 grudnia) piosenki dziecięce i kolędy kaszubskie zaśpiewali uczniowie kl. II/6 oraz V/6 przy akompaniamencie nauczycieli i uczniów PSM I st. w Wejherowie

Państwowa Szkoła Muzyczna I st. w Pucku

Szkoła wspiera i promuje język kaszubski oraz tradycje regionalne, poprzez:

- księgozbiór biblioteczny z dziełami wielkich Kaszubów oraz śpiewniki kaszubskie
- choreografie tańców kaszubskich
- występy uczniów Ogniska Baletowego w strojach regionalnych na różnorodnych festynach, promujących region Kaszub
- uczestnictwo w spotkaniach puckiego Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego
- uczestnictwo w uroczystościach państwowych, jako delegacja w strojach kaszubskich
- wykorzystanie literatury i utworów kaszubskich w pracy chóru szkolnego
- wykorzystywanie literatury kaszubskiej w koncertach środowiskowych
- warsztaty i lekcje pokazowe tańców, regionów kaszubskich dla uczestników międzynarodowych projektów oświatowych, np. Erasmus

2. Język romski

Niepubliczna Szkoła Muzyczna I st. im. Miklosza Deki Czureji w Murowanej Goślinie

W prowadzona przez Fundację BAHTAŁE ROMA szkoła otrzymała dotację Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu dla szkół niepublicznych z uprawnieniami szkół publicznych w wysokości 388 000 złotych na podstawie wpisu do ewidencji szkół niepublicznych posiadających uprawnienia o numerze 480/17/2007

b) Działania w ramach mecenatu MKDNIŚ nad kulturą ludową

1. Język kaszubski

Narodowe Centrum Kultury

2018: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości kaszubskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje 2018. EtnoPolska: dofinansowano 1 zadanie

2019: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości kaszubskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: EtnoPolska: dofinansowano 7 zadań

2. Język łemkowski

Narodowe Centrum Kultury

2018: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości łemkowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje 2018. EtnoPolska: dofinansowano 2 zadania

2019: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości łemkowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: EtnoPolska: dofinansowano 2 zadania

3. Język romski

Narodowe Centrum Kultury

2019: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości romskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: EtnoPolska: dofinansowano 1 zadanie

3. Język białoruski

Narodowe Centrum Kultury

2017: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości białoruskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 3 zadania

4. Język hebrajski

Narodowe Centrum Kultury

2017: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości żydowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 3 zadania Edukacja Kulturalna: dofinansowano 3 zadania Kultura Dostępna: dofinansowano 1 zadanie

2018: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości żydowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 6 zadań, Edukacja Kulturalna: dofinansowano 2 zadania

2019: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości żydowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 3 zadania Edukacja Kulturalna: dofinansowano 2 zadania

5. Język jidysz

Narodowe Centrum Kultury

2017: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości żydowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 3 zadania Edukacja Kulturalna: dofinansowano 3 zadania Kultura Dostępna: dofinansowano 1 zadanie

2018: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości żydowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 6 zadań Edukacja Kulturalna: dofinansowano 2 zadania

2019: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości żydowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 3 zadania Edukacja Kulturalna: dofinansowano 2 zadania

6. Język kaszubski

Narodowe Centrum Kultury

2017: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości kaszubskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 1 zadanie Edukacja Kulturalna: dofinansowano 1 zadanie

2018: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości kaszubskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 1 zadanie; Edukacja Kulturalna: dofinansowano 1 zadanie

7. Język litewski

Narodowe Centrum Kultury

2017: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości litewskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 1 zadanie

8. Język łemkowski

Narodowe Centrum Kultury

2017: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości łemkowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 1 zadanie

2019: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości łemkowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 1 zadanie

9. Język ormiański

Narodowe Centrum Kultury

2017: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości ormiańskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Edukacja Kulturalna: dofinansowano 1 zadanie

2018: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości łemkowskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 1 zadanie

10. Język romski

Narodowe Centrum Kultury

2017: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości romskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Ojczysty dodaj do ulubionych: dofinansowano 1 zadanie Kultura Interwencje: dofinansowano 1 zadanie Kultura dostępna: dofinansowano 1 zadanie

2019: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości romskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura dostępna: dofinansowano 2 zadania

11. Język tatarski

Narodowe Centrum Kultury

2017: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości tatarskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 1 zadanie

2019: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości tatarskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 1 zadanie

12. Język ukraiński

Narodowe Centrum Kultury

2017: Dofinansowanie zadań z zakresu działalności kulturalnej, odnoszących się merytorycznie do kwestii mniejszości ukraińskiej w ramach prowadzonych programów dotacyjnych: Kultura Interwencje: dofinansowano 2 zadania

2017 - 2019: Realizacja programu dotacyjnego Polsko-Ukraińska Wymiana Młodzieży, polegającym na organizacji wspólnego pobytu grupy młodzieży polskiej i ukraińskiej w Polsce. Działania są planowane wspólnie przez polskiego organizatora i ukraińskiego partnera, ustalających tematykę zadania zgodną z zainteresowaniami uczestników wymiany. Zadania zgłaszane do programu dotyczą organizacji przedsięwzięć kulturalnych, z uwzględnieniem obowiązkowego komponentu językowego, pn. „Poznajemy język sąsiada”. Młodzi ludzie poznają podstawy języka sąsiada.

2017: dofinansowano 36 zadań 2018: dofinansowano 41 zadań 2019: dofinansowano 40 zadań

c) Działania realizowane przez państwowe instytucje kultury działające w obszarze twórczości literackiej, czytelnictwa, rynku książki oraz bibliotek

Zakład Narodowy im. Ossolińskich

Ossolineum realizuje zadania statutowe polegające na gromadzeniu, opracowaniu oraz popularyzacji zbiorów bibliotecznych i muzealnych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieł powstałych na terenach Rzeczypospolitej w jej historycznych granicach.

Załączona poniżej tabela zawiera ilościowy wykaz książek i czasopism w językach regionalnych lub mniejszościowych, które zostały zgromadzone w Bibliotece Ossolineum w latach 2017-2021. W tabeli nie wykazano publikacji w języku łemkowskim i karaimskim, ponieważ języki te nie posiadają kodów używanych podczas katalogowania zbiorów w formacie MARC21.

Ponadto w 2020 roku Ossolineum wydało dwujęzyczny polsko-ukraiński album „Rysunki artystów polskich z Muzeum Lubomirskich we Lwowie” Anity Soroko w nakładzie 700 egzemplarzy. W latach 2017-2021 przyjęto 31 grup wycieczkowych w języku niemieckim, które uczestniczyły w warsztatach, lekcjach muzealnych lub oprowadzaniach po ZNiO.

	W danym języku	Tłumaczone z danego języka
białoruski (bel)	201	49
czeski (cze)	671	238
hebrajski (heb)	86	201
jidysz (yid)	11	72
karaimski	brak danych	brak danych
kaszubski (csb)	123	10
litewski (lit)	209	115
łemkowski	brak danych	brak danych
niemiecki (ger)	5855	1860
ormiański (arm)	9	12
romski (rom)	5	4
rosyjski (rus)	1545	571
słowacki (slo)	222	65
tatarski (tat)	0	0
ukraiński (ukr)	1094	215

Tab. 1. Wykaz druków zwartych i ciągłych zgromadzonych w ZNiO w językach regionalnych lub mniejszościowych w latach 2017-2021

Biblioteka Narodowa

Biblioteka Narodowa gromadzi, opracowuje, udostępnia i wieczyście przechowuje całokształt krajowej produkcji wydawniczej, w tym także publikacje wydawane w Polsce w językach regionalnych i mniejszościowych oraz polonika zagraniczne. Ze zbiorów Narodowej Książnicy mogą korzystać wszyscy zainteresowani powyżej 13 roku życia. Korzystanie z publikacji wieczyście przechowywanych przez BN jest również możliwe za pośrednictwem cyfrowej wypożyczalni międzybibliotecznej książek i czasopism naukowych *Academica*, z której można korzystać w ponad 3000 bibliotek w całej Polsce, bez konieczności przyjeżdżania do Warszawy. W latach 2017-2021 liczba bibliotek posiadających terminale *Academiki* powiększała się systematycznie dzięki działaniom promocyjnym prowadzonym przez BN.

Działania, których celem była ochrona, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego BN prowadziła także w ramach *polona.pl*. W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych

i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej.

W latach 2017-2020 Biblioteka Narodowa i Biblioteka Jagiellońska realizowały projekt „Patrimonium – digitalizacja i udostępnienie polskiego dziedzictwa narodowego ze zbiorów Biblioteki Narodowej oraz Biblioteki Jagiellońskiej”, w ramach którego zeskanowano, udostępniono na *polona.pl* oraz zarchiwizowano w Repozytorium Cyfrowym BN 1 mln najcenniejszych obiektów piśmienniczych z domeny publicznej. W ramach projektu BN zdigitalizowała i udostępniła na *polona.pl* wiele publikacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz w językach regionalnych różnych typów (książki, czasopisma, rękopisy, druki ulotne, fotografie, grafiki, rysunki, mapy i nuty).

W dniu 1 lipca 2020 roku Biblioteka Narodowa i Biblioteka Jagiellońska rozpoczęły realizację projektu „Patrimonium – zabytki piśmiennictwa”, który kontynuuje digitalizację zbiorów specjalnych obu bibliotek i udostępnienie ich za pośrednictwem *polona.pl*. W efekcie realizacji projektu do otwartych

zasobów on-line trafi ponad 140 tysięcy obiektów cyfrowych, w tym publikacje mniejszości narodowych i etnicznych oraz w językach regionalnych.

1. Język białoruski

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 2145 publikacji w języku białoruskim.

2. Język hebrajski

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 3137 publikacji w języku hebrajskim.

3. język hebrajski oraz jidysz

Instytut Książki

Zadania dotyczące promowania języków regionalnych lub mniejszościowych finansowane w ramach Programów Ministra w latach 2017-2021

Program	Rok	nazwa wnioskodawcy	nazwa zadania
Czasopisma	2017	Stowarzyszenie Midrasz	Wydawanie ogólnopolskiego czasopisma społecznokulturalnego "Midrasz"
Literatura	2018	Fundacja Akademii Teatralnej	Publikacja książki „Polska Szulamis. Studia o teatrze polskim i żydowskim” Anny Kuligowskiej-Korzeniewskiej
Czasopisma	2019	Stowarzyszenie Midrasz	Wydawanie ogólnopolskiego czasopisma społecznokulturalnego "Midrasz"
Literatura	2020	Fundacja Evviva L'arte	Wydanie książki „Upiór. Materiały do polskiej mitologii ludowej” Łukasza Kozaka

Archiwum Narodowe w Krakowie

W 2018 r. Archiwum Narodowe w Krakowie i Muzeum Narodowe w Krakowie: współdziałały na zasadach partnerstwa przy realizacji projektu badań analitycznych obiektów Protokół sądów rabinackich w roku 1779 postanowiony, z lat 1780-1789 oraz Tora hebrajska.

4. Język jidysz

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 40484 publikacje w języku jidysz.

Archiwum Państwowe w Częstochowie

W 2017 r. Archiwum Państwowe w Częstochowie współpracowało ze Światowym Związkiem Żydów Częstochowian i Ich Potomków z siedzibą w Nowym Jorku oraz Związkiem Żydów Częstochowian w Izraelu w ramach organizacji stałej wystawy „Żydzi Częstochowianie”.

W 2017 r. Archiwum Państwowe w Częstochowie było współorganizatorem wraz z Akademią im. Jana Długosza i Muzeum Częstochowskim konferencji naukowej: „Dawne dzieje ludności żydowskiej w regionie częstochowskim”, gdzie wygłoszony został referat autorstwa pracowników archiwum Elżbiety Surmy-Jończyk i Ewy Dubaj „Źródła do badań historii społeczności żydowskiej do roku 1939 w Archiwum Państwowym w Częstochowie”.

W lutym 2018 r. Archiwum Państwowe w Częstochowie we współpracy ze Światowym Związkiem Żydów Częstochowian i Ich Potomków z siedzibą w Nowym Jorku oraz Związkiem Żydów Częstochowian w Izraelu zorganizowało lekcję archiwalną dla uczestników wycieczki przewodników turystycznych z Izraela. Uczestnicy wycieczki zapoznali się z zasobem Archiwum, dotyczącym historii ludności żydowskiej w Częstochowie; mieli okazję również zwiedzić specjalnie przygotowaną dla nich wystawę materiałów archiwalnych. Materiały archiwalne dotyczące ludności żydowskiej w Częstochowie.

Archiwum Państwowe w Malborku

W 2017 r. Archiwum Państwowe w Malborku we współpracy z Kwidzyńskim Centrum Kultury było współorganizatorem wystawy pt. „Historia jednej rodziny. Gmina żydowska w Marienwerder”.

Archiwum Państwowe w Łodzi

W 2017 r. Archiwum Państwowe w Łodzi wraz z Fundacją Monumentum Iudaicum Lodzense współpracowały w celu stworzenia wirtualnego muzeum „Dziedzictwo Żydów Łódzkich”.

W 2017 i 2018 r. Archiwum Państwowe w Łodzi współpracowało z Muzeum Historii Żydów Polskich Polin w zakresie digitalizacji, wymiany i udostępnienia cyfrowych kopii wybranych jednostek archiwalnych oraz wymiany genealogicznych baz danych dotyczących historii Żydów polskich.

W latach 2019 -2020 AP w Łodzi kontynuowało prace w ramach projektu „Makieta Litzmannstadt Getto” realizowanego we współpracy z Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi oraz przy projekcie: „Leksykon Getta Łódzkiego” – we współpracy z Uniwersytetem Łódzkim.

W 2021 r. Archiwum Państwowe w Łodzi we współpracy z Gminą Żydowską w Łodzi oraz Fundacją Dziedzictwa Kulturowego przejęło w depozyt ponad 65 tys. kart pochówkowych cmentarza żydowskiego w Łodzi, największej nekropolii żydowskiej w Polsce, założonej w 1892 r. Materiały te są digitalizowane i zostaną udostępnione w internecie m.in. w serwisie Archiwów Państwowych – Szukaj w Archiwach.

Archiwum Państwowe w Opolu

W 2017 r. Archiwum Państwowe w Opolu wraz z Urzędem miasta Opola i Biblioteką Miejską w Opolu stworzyły wystawę Judaica Opola - Ocalić od zapomnienia, która była dostępna w dniach 19-31 października 2017 r.

Archiwum Państwowe w Zielonej Górze

W 2017 r. Archiwum Państwowe w Zielonej Górze we współpracy z Żydowskim Instytutem Historycznym w Warszawie i Polskim Towarzystwem Historycznym Oddział w Zielonej Górze wydało książkę Zbigniewa Bujkiewicza Zielonogórska Gmina Żydowska 1813-1942.

W 2018 r. w Archiwum Państwowym w Zielonej Górze przygotowano wystawę Zielonogórska gmina żydowska w latach 1813-1942 i Wyznania w regionie, region wielu wyznań.

Archiwum Państwowe w Warszawie

W 2017 r. Archiwum Państwowe w Warszawie podpisało porozumienie z Muzeum Żydów Polskich POLIN w sprawie digitalizacji źródeł do genealogii Żydów.

Archiwum Państwowe w Warszawie przygotowało wystawę: Miasto bez rabina nie może istnieć..., która była prezentowana podczas Międzynarodowego Kongresu Żydowskich Towarzystw Genealogicznych w Hotelu Hilton w dniach 6-10 sierpnia 2018 r.

Archiwum Główne Akt Dawnych

7 sierpnia 2018 r. w Warszawie odbyło się seminarium Archiwa a żydowska Galicja (Archives and Jewish Galicia) organizowane przez Archiwum Główne Akt Dawnych i Gesher Galicia, na którym pracownicy AGAD wygłosili dwa referaty: Dorota Lewandowska Księgi metrykalne i akta parafii oraz gmin różnych wyznań i obrządków z terenów tzw. Zabużańskich w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych; Sławomir Postek Źródła genealogiczne do dziejów Żydów w Galicji w zespołach akt C. K. Ministerstw austriackich oraz aktach gmin wyznania mojżeszowego w AGAD, a także przygotowali wystawę towarzyszącą obradom.

Archiwum Narodowe w Krakowie

W dniach 15-19 lipca 2018 r. w Krakowie odbył się XI Kongres Europejskiego Stowarzyszenia Studiów Żydowskich (EJS). Archiwum we współpracy z Instytutem Judaistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego przygotowało wystawę Dzieje krakowskich Żydów na przestrzeni wieków towarzyszącą kongresowi opartą na materiałach z zasobu Archiwum Narodowego w Krakowie, którą wzbogacił katalog wydany wraz z Fundacją Alef. Wystawa w polskiej i angielskiej wersji językowej prezentowana była w trakcie Kongresu w gmachu Auditorium Maximum UJ, przy ul. Krupniczej 33, a następnie od 20 lipca do 26 października 2018 r. na dziedzińcu Archiwum przy ulicy Siennej 16.

W 2018 r. Archiwum Narodowe w Krakowie i Fundacja Alef dla Rozwoju Studiów Żydowskich w Krakowie: współpracowały na zasadach współwydawcy przy publikacji katalogu wystawy towarzyszącej XI Europejskiemu Kongresowi Studiów Żydowskich w Krakowie, publikacja wyszła pod tytułem Dzieje krakowskich Żydów na przestrzeni wieków. Materiały z zasobów Archiwum Narodowego w Krakowie.

Archiwum Państwowe w Bydgoszczy

W 2018 r. Archiwum Państwowe w Bydgoszczy zorganizowało wystawę Żydzi w Bydgoszczy i regionie 1772-1968, która została umieszczona w holu archiwum.

Archiwum Państwowe w Katowicach

Dnia 4 lipca 2018 r. odbyła się V edycja konferencji popularno-naukowej pt. Społeczność żydowska w Małopolsce. Organizatorami przedsięwzięcia były: Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Archiwum Państwowe w Kielcach. Obrady odbywały się w siedzibie Archiwum Państwowego w Kielcach, a sama konferencja była organizowana w ramach obchodów: PAMIĘĆ POKOLEŃ. Archiwum zaprezentowało również dwie wystawy: „Judaica w zbiorach

specjalnych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach,” która w części poświęcona była ta że postaci Ireny Sendlerowej oraz „Polacy ratujący Żydów w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach”.

Archiwum Państwowe w Kielcach

W 2018 r. Archiwum Państwowe w Kielcach wzięło udział w organizowanym przez Fundację „Pojednanie” w Kielcach projekcie Cymes w Kielcach, czyli śladami kultury żydowskiej, w ramach którego podczas warsztatów archiwalnych, prezentowane były dokumenty mówiące o żydowskim dziedzictwie historycznym i kulturowym Kielc i Kielecczyny.

Archiwum Państwowe w Przemyślu

W 2018 r. Archiwum Państwowe w Przemyślu we współpracy z Zakładem Historii i Kultury Żydów w Instytucie Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Polskim Towarzystwem Historycznym Oddział w Rzeszowie, Przemyską Biblioteką Publiczną, Instytutem Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie w ramach X Obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci o ofiarach Holokaustu Podkarpaciu przemyskie archiwum 24 stycznia zorganizowało konferencję pt. Historia i kultura Żydów przemyskich naszym wspólnym dziedzictwem. Konferencji towarzyszyło otwarcie wystawy Żydowska Szkoła Masada w Darmstadtzie 1947-1948. której autorka Lea Dror Batalion osobiście przedstawiła jej historię związaną z losami rodziny.

W latach 2020-2021 realizowano projekt Przemysl Identification Project – we współpracy z Gesher Galicia – organizacją on-profit, zajmującą się poszukiwaniami genealogicznymi dotyczącymi ludności żydowskiej na terenie Galicji. Projekt zakłada identyfikację 577 indeksów osobowych do ksiąg metrykalnych (urodzeń, małżeństw, zgonów), tj. określenie miejscowości, których dotyczą poszczególne indeksy z zasobu Archiwum w Przemyślu. Identyfikacja indeksów prowadzona jest nieodpłatnie przez członków Gesher Galicia oraz wolontariuszy. Do końca 2020 r. przekazano 8 transz wyników, zawierających 336 identyfikacji indeksów. W roku 2021 przekazano 3 transze, zawierające 121 identyfikacji indeksów.

Narodowe Archiwum Cyfrowe

W 2018 r. Narodowe Archiwum Cyfrowe współorganizowało dwie wystawy poświęcone Żydom: 1. Obcy w swoim domu. Wokół marca '68 razem z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN; 2. Wystawa poświęcona Szmulowi Zygielbojmowi razem z Żydowskim Instytutem Historycznym.

5. Język karaïmski

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 3 publikacje w języku karaïmskim.

Instytut Książki

Zadania dotyczące promowania języków regionalnych lub mniejszościowych finansowane w ramach Programów Ministra w latach 2017-2021

Program	Rok	nazwa wnioskodawcy	nazwa zadania
---------	-----	--------------------	---------------

Czasopisma	2019	Związek Karaimów Polskich	Wydanie karaimskiego rocznika naukowego pt. „Almanach karaimski”
Czasopisma	2019	Związek Karaimów Polskich	Publikacja karaimskiego czasopisma Awazymyz
Czasopisma	2020	Związek Karaimów Polskich	Publikacja karaimskiego czasopisma Awazymyz
Czasopisma	2021	Związek Karaimów Polskich	Publikacja karaimskiego czasopisma Awazymyz

6. Język kaszubski

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 125 publikacji w języku kaszubskim.

Instytut Książki

Zadania dotyczące promowania języków regionalnych lub mniejszościowych finansowane w ramach Programów Ministra w latach 2017-2021

Nazwa programu	rok	nazwa wnioskodawcy	nazwa zadania
Czasopisma	2017	Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie	Wydanie 11 numerów miesięcznika społeczno-kulturalnego "Pomerania" w 2017 roku
Promocja czytelnictwa	2017	Centrum Kultury i Bibliotek w Brusach	Jestem z Kaszub, więc czytam
Czasopisma	2018	Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie	Wydanie 11 numerów miesięcznika społeczno-kulturalnego "Pomerania" w 2018 roku
Czasopisma	2019	Miejska Biblioteka Publiczna im. Aleksandra Skulteta	Wydawanie kwartalnika społeczno-kulturalnego "Kociewski Magazyn Regionalny" w 2019 r.
Czasopisma	2019	Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie	Wydanie 11 numerów miesięcznika społeczno-kulturalnego "Pomerania" w 2019 roku
Czasopisma	2020	Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie	Wydanie 11 numerów miesięcznika społeczno-kulturalnego "Pomerania" w 2020 roku
Literatura	2020	Fundacja Evviva L'arte	Wydanie książki „Upiór. Materiały do polskiej mitologii ludowej” Łukasza Kozaka
Czasopisma	2021	Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie	Wydanie 11 numerów miesięcznika społeczno-kulturalnego "Pomerania" w 2021 roku

Archiwum Państwowe w Koszalinie

23 października 2017 r. Archiwum Państwowe w Koszalinie wraz ze Stowarzyszeniem Kaszubsko-Pomorskim Oddział w Koszalinie zorganizowały Obchody IV Dnia Gryfa. W „Archig@lerii” na terenie AP w Koszalinie odbyły się obchody IV Dnia Gryfa w Koszalinie. W ramach współpracy z koszalińskim oddziałem Stowarzyszenia Kaszubsko-Pomorskiego zorganizowano prelekcję dotyczącą kultury kaszubskiej oraz pokaz filmu dokumentalnego „Na psa urok”, a także spotkanie z twórcami filmu, będącego zapisem zanikających tradycji i obrzędów kaszubskich. W ramach wydarzenia dyrektor Archiwum Państwowego w Koszalinie, Joanna Chojecka, zaprezentowała zgromadzoną prezentację multimedialną pt. „Wątki kaszubskie w kronikach miejskich Koszalina i Sławna”. Szacowana ilość uczestników imprezy wyniosła ok. 60 osób. Relacje z wydarzenia oraz wywiady z organizatorami ukazały się na łamach „Głosu Koszalińskiego”, „Miasta”, „koszalin.naszemiasto.pl” oraz na antenach Telewizji Max, Radia Koszalin (reportaże red. Arkadiusza Wilmana i A. Rawskiej), Radia Plus, Radia RMF Maxx, Radia Eska.

Archiwum Państwowe w Szczecinie

W 2017 r. Archiwum Państwowe w Szczecinie w ramach współpracy ze szczecińskim oddziałem Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, w Dzień Jedności Kaszubów 2017, zorganizowało w archiwum projekcję fabularyzowanego filmu dokumentalnego zatytułowanego „Na psa urok”, ukazującego zanikające już kaszubskie zwyczaje i obrzędy. Projekcji towarzyszył wykład prof. dr. hab. Zygmunta Szultki *Oświata kaszubska od XVI do XIX wieku*.

7. Język łemkowski

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 66 publikacji w języku ormiańskim.

Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych

Konkurs „Wspieranie działań archiwalnych”: Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych m. in. na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450, z późn. zm.) ogłasza co roku konkurs na realizację zadania publicznego pod nazwą „Wspieranie działań archiwalnych”. Jego celem jest ochrona i udostępnianie materiałów archiwalnych wchodzących w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego, czyli materiałów, które powstały w wyniku działalności m. in. organizacji społecznych. Oznacza to, że beneficjentami konkursu mogą być również organizacje mniejszościowe, którym konkurs stwarza możliwość podejmowania działań przyczyniających się do zachowania i rozwoju ich tożsamości kulturowej. W latach 2017-2021 z tej formy pomocy skorzystała Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, która otrzymała dofinansowanie na realizację projektów:

w 2017 r., „Archiwum Polskich Ormian” – archiwizacja i udostępnianie materiałów archiwalnych”, w kwocie 37 500 zł.

w 2018 r., „Archiwum Polskich Ormian – archiwizacja i udostępnianie materiałów archiwalnych”, w kwocie 22 900 zł.

W 2021 r. „Archiwalia z Podola zaboru rosyjskiego - konserwacja zabezpieczająca”, w kwocie 22 350 zł.

Archiwum Główne Akt Dawnych

Wystawa „Ormianie w Polsce – Polscy Ormianie” została przygotowana przez Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie w związku z konferencją naukową „Ormianie Polscy. Siedem wieków istnienia”. Wystawa miała dwie edycje:

- 1) 19-20 września 2017 r. na konferencji naukowej „Ormianie Polscy. Siedem wieków istnienia”, zorganizowaną przez Komisję Kultury i Środków Przekazu Senatu RP we współpracy z Polską Akademią Umiejętności w Krakowie oraz Ormiańskim Towarzystwem Kulturalnym. Wśród gości odwiedzających wystawę był Edgar Ghazaryan, ambasador Republiki Armenii w Polsce.
- 2) Następnie została pokazana w związku z obchodami 700-lecia obecności Ormian na ziemiach polskich. W dniu 19 października 2017 r. wystawę w AGAD odwiedziła delegacja parlamentarzystów armeńskich pod przewodnictwem Pana Ara Babloyana, Przewodniczącego Zgromadzenia Narodowego Republiki Armenii.

Wystawa dokumentów perskich oraz listów katolików ormiańskich z zasobu Archiwum Głównego Akt Dawnych. Dnia 19 grudnia 2017 r. wystawę oryginalnych dokumentów odwiedzili m.in. Pan Edgar Ghazaryan, ambasador Republiki Armenii w Polsce oraz S. Mostafa Hosseini-pour, radca ambasady Islamskiej Republiki Iranu.

8. Język litewski

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 2549 publikacji w języku litewskim.

Instytut Książki

Zadania dotyczące promowania języków regionalnych lub mniejszościowych finansowane w ramach Programów Ministra w latach 2017-2021

Program	Rok	nazwa wnioskodawcy	nazwa zadania
Literatura	2020	Fundacja Evviva L'arte	Wydanie książki „Upiór. Materiały do polskiej mitologii ludowej” Łukasza Kozaka

9. Język łemkowski

Instytut Książki

Zadania dotyczące promowania języków regionalnych lub mniejszościowych finansowane w ramach Programów Ministra w latach 2017-2021

Program	Rok	nazwa wnioskodawcy	nazwa zadania
Czasopisma	2017	Stowarzyszenie Pod Karpatami	Łemkowszczyzna - wczoraj i dziś
Czasopisma		Związek Karaimów Polskich	

10. Język niemiecki

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 437082 publikacje w języku niemieckim.

11. Język romski

Instytucja: Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 226 publikacji w języku romskim.

Instytut Książki

Zadania dotyczące promowania języków regionalnych lub mniejszościowych finansowane w ramach Programów Ministra w latach 2017-2021

Program	Rok	nazwa wnioskodawcy	nazwa zadania
Czasopisma	2017	Stowarzyszenie Romów w Polsce	Wydawanie kwartalnika Dialog Pheniben w wersji papierowej i elektronicznej
Czasopisma	2018	Stowarzyszenie Romów w Polsce	Wydawanie kwartalnika Dialog Pheniben w wersji papierowej i elektronicznej
Czasopisma	2020	Stowarzyszenie Romów w Polsce	Wydawanie kwartalnika Dialog Pheniben w wersji papierowej i elektronicznej

Archiwum Państwowe w Gorzowie Wielkopolskim

7 lutego 2017 w Gorzowie Wielkopolskim odbyła się konferencja zorganizowana przez Archiwum Państwowe w Gorzowie, pt.: „Papusza – biografia i dziedzictwo. W 30. rocznicę śmierci poetki cygańskiej Bronisławy Wajs-Papuszy”, na której dyrektor archiwum dr hab. Dariusz A. Rymar wygłosił referat: *Papusza w zbiorach Archiwum Państwowego w Gorzowie, czyli na tropach demitologizacji biografii poetki*.

Wydanie książki o romskiej poetce Bronisławie Wajs pt. *Bronisława Wajs – Papusza (1908–1987) – biografia i dziedzictwo*, praca zbiorowa pod red. D. A. Rymara, Gorzów Wlkp.: Archiwum Państwowe w Gorzowie Wlkp., 2017. ISBN – 978-83-942955-5-4.

Archiwum Państwowe w Koszalinie

Dnia 24 maja 2018 r. w Archig@lerii przy Archiwum Państwowym w Koszalinie odbyło się spotkanie z dr Piotrem Krzyżanowskim dotyczące publikacji *Między wędrówką a osiedleniem. Cyganie w Polsce po 1945*. W ramach spotkania zaprezentowano wystawę dokumentów z zasobu AP Koszalin, dotyczącą społeczności romskiej zamieszkującej Koszalin i okolice w latach 60. i 70. XX w. Organizacja spotkania była możliwa dzięki współpracy z IPN Oddział Szczecin i Akademią im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim.

Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Bolesławcu

W 2021 r. Archiwum Państwowe we Wrocławiu – Oddział w Bolesławcu realizowało mikroprojekt pt. „Odcienie regionalizmu”, którego celem było przedstawienie bogactwa historycznego regionu – istotnych zdarzeń i procesów historycznych, do których doszło na obszarze trzech powiatów: bolesławieckiego, lubańskiego i zgorzeleckiego na podstawie zasobu archiwalnego i innych ciekawych materiałów. Jednym z tematów badawczych było zagadnienie: „Romowie w Lubaniu 1948-1955 - źródła Archiwum Państwowego we Wrocławiu Oddział w Bolesławcu”.

12. Język rosyjski

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 5155 publikacji w języku rosyjskim.

13. Język słowacki

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 1571 publikacji w języku słowackim.

14. Język ukraiński

Biblioteka Narodowa

W opublikowanych w bibliotece cyfrowej materiałach można odnaleźć dokumenty tekstowe i ikonograficzne stanowiące świadectwo funkcjonowania mniejszości narodowych, etnicznych i języków regionalnych na terenach Rzeczypospolitej, m.in. 12288 publikacji w języku ukraińskim.

Instytut Książki

Zadania dotyczące promowania języków regionalnych lub mniejszościowych finansowane w ramach Programów Ministra w latach 2017-2021

Program	Rok	nazwa wnioskodawcy	nazwa zadania
Literatura	2019	Zona Zero Sp.z o.o.	Książka papierowa: Joanna Puchalska „Wilczyce z dzikich pól. Kresowe Polki z temperamentem”
Czasopisma	2020	Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Drohobyckiej Zarząd Główny	Druk dwóch Biuletynów Stowarzyszenia Przyjaciół Ziemi Drohobyckiej
Czasopisma	2020	Stowarzyszenie Ruska Bursa	Rocznik Ruskiej Bursy 2020
Literatura	2020	Fundacja Evviva L'arte	Wydanie książki „Upiór. Materiały do polskiej mitologii ludowej” Łukasza Kozaka

d) Działania realizowane przez artystyczne instytucje kultury w obszarze teatru, muzyki, tańca, sztuk wizualnych

1. Język białoruski

Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego

Od 26 do 31 maja 2019 roku odbył się przegląd nowego teatru białoruskiego. Zostało zaprezentowanych 6 spektakli najmłodszych twórców teatralnych z Białorusi: *Pieśni nad pieśniami* oraz *Krucjata dziecięca* (reż. Jura Dziwakou), *Swoi* (reż. Valentina Moroz), *Białoruś 4'33* (reż. Tatiana Arcimowicz) oraz koncert Kasi Kamockiej, Lery Som, Any Zhdanovej. Codziennie po spektaklach odbywały się spotkania z twórcami. Odbyły się dwie debaty problemowe: *Spirale przemocy* oraz *Język współczesnego teatru białoruskiego. Emancypacja czy pole walki politycznej*. Przegląd był realizowany we współpracy z Gdańskim Teatrem Szekspirowskim.

2. Język hebrajski

Teatr Żydowski im. Estery Rachel i Idy Kamińskich – Centrum Kultury Jidysz

- Lektorat hebrajskiego prowadzony w latach 2017-2021, obejmował trzy, a następnie cztery grupy na różnych poziomach zaawansowania. Zajęcia każdej grupy odbywały się raz w tygodniu przez okres trwania roku akademickiego;
- Warsztaty kaligrafii hebrajskiej „Weekend z kaligrafią hebrajską”;
- Teatr Żydowski w języku hebrajskim gra spektakl „Dybuk” Szymona An-skiego, reżyseria Maja Kleczewska (w języku polskim, jidysz i hebrajskim).

3. Język jidysz

Teatr Żydowski im. Estery Rachel i Idy Kamińskich – Centrum Kultury Jidysz

Teatr Żydowski im. Estery Rachel i Idy Kamińskich – Centrum Kultury Jidysz prowadzi szeroką działalność, upowszechniając i promując język jidysz, a także hebrajski, poprzez organizację lektoratów, spotkań literackich, warsztatów, seminariów, prezentację spektakli w języku jidysz lub hebrajskim.

Teatr Żydowski gra następujące spektakle w języku jidysz:

- „Chumesz lider” Icyka Mangera, reżyseria Andrei Munteanu;
- „Miasteczko Kasrylewka” Szolema Alejchema, reżyseria Shmuel Atzmon-Wircer;
- „Bóg Zemsty” Szaloma Asza, reżyseria Andrei Muntéanu;
- „Mazl Tov” reżyseria Gołda Tencer;
- „Der Szturem. Cwiszyn/Burza. Pomiędzy” Wiliama Shakespeare'a reżyseria Damian Neć;
- „Dybuk” Szymona An-skiego, reżyseria Maja Kleczewska.

Działalność Centrum Kultury Jidysz w zakresie promocji języka jidysz i hebrajskiego:

- Lektoraty języka jidysz w latach 2017-2021 prowadzone na kilku poziomach zaawansowania. Uczestnicy lektoratów zdobywali bądź doskonalili różne sprawności językowe i pogłębiali swoje

lingwistyczne kompetencje. Oprócz tego zaznajomieni zostali z najważniejszymi zagadnieniami związanymi z kulturą, historią i tradycją Żydów polskich;

- Warsztaty piosenki jidysz z Teresą Wrońską - warsztaty prowadzone były w latach 2017-2020 i odbywały się raz w miesiącu. Efektem warsztatów był m.in. realizowany w 2021 roku podcast *Lomir zingen*, upowszechniający wiedzę o utworach w języku jidysz, a także o artystach tworzących w tym języku, pieśniarzach, aktorach;

- Międzynarodowe Letnie Seminarium Języka i Kultury Jidysz – odbywało się w latach 2017-2021, co roku na przełomie czerwca i lipca i obejmowało lektoraty języka jidysz na 4 poziomach zaawansowania, szereg tematycznych warsztatów i wykładów w języku jidysz. Seminarium było organizowane przez Fundację Shalom we współpracy z Centrum Kultury Jidysz Teatru Żydowskiego;

- Spotkania w ramach cyklu *Literackie Środy* - organizowane w roku 2020 wirtualne spotkania z jidyszową poezją kobiecą (i nie tylko) tłumaczoną przez wybitnych jidyszystów i jidyszystki. W ramach tej części programu zorganizowano spotkania wokół poezji autorów takich jak: Debora Vogel (tłumaczenie, czytanie: Karolina Szymaniak); *Malka Lee* (tłumaczenie, czytanie: Joanna Lisek); Kadia Mołodowska (tłumaczenie, czytanie: Bella Szwarzman-Czarnota); Celia Dropkin (tłumaczenie, czytanie: Anna Rozenfeld); Julian Tuwim (tłumaczenie, czytanie: Anna Szyba).

- I Międzynarodowe Mini Zimowe Seminarium Języka i Kultury Jidysz organizowane przez Fundację Shalom, we współpracy z Centrum Kultury Jidysz Teatru Żydowskiego, a w ramach niego lektoraty i warsztaty w języku jidysz na dwóch poziomach zaawansowania.

Narodowy Instytut Muzyki i Tańca

W 2020 roku Instytut Muzyki i Tańca podjął współpracę z Fundacją Teatru Atelier im. Agnieszki Osieckiej w Sopocie przy projekcie „YIDDISHLAND” – cyklu 12 albumów CD z nowymi pieśniami jidysz, skomponowanymi przez współczesnych polskich kompozytorów do poezji mistrzów języka jidysz oraz z tradycyjnymi pieśniami żydowskimi w nowych aranżacjach. Instytut Muzyki i Tańca wsparł w 2020 roku przygotowanie do wydania czterech albumów płytowych z serii „YIDDISHLAND” – „Bukovina”, „My Blue”, „Layla”, „Scream” oraz zadeklarował współpracę promocyjną przy projekcie w 2021 roku. Wydanie płyt zaplanowane jest na lato 2021.

Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego we Wrocławiu

Odbyły się i planowane są kolejne koncerty z Bente Kahan, która śpiewa w języku jidysz - Kompozycje Viktora Ullmanna oraz pieśni do słów Ilse Weber z (muz.: Bente Kahan, aranż.: Ronen Nissan), Władysława Szlengla i Mordechaja Gebirtiga, a także piosenki kabaretowe z getta w Terezynie w aranżacji Ronena Nissana.

Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie

W dniu 27 maja 2021 roku odbyła się bezpłatna transmisja online koncertu „*Libelid*” w wykonaniu Oli Bilińskiej w języku jidysz.

4. Język litewski

Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie

W dniu 4 kwietnia 2017 roku odbył się koncert tradycyjny promujący język litewski w wykonaniu grupy Trys Keturiuose.

W latach 2018 – 2019 prezentowana była wystawa „Czekając na kolejne nadejście”, realizowana w kooperacji z Litwą i przyciągała publiczność należącą do mniejszości litewskiej. Finisaż wystawy tłumaczony był na język litewski.

5. Język niemiecki

Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie

29 października oraz 10 i 18 grudnia 2018 roku Dział Edukacji przeprowadził koncerty symfoniczne dla uczniów szkół podstawowych w dwóch językach: angielskim i niemieckim. Na uczniów czekały językowe zadania i łamigłówki, które specjalnie na potrzeby koncertów zostały przygotowane przez specjalistów w dziedzinie lingwistyki.

6. Język romski

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach

14 czerwca 2017 r. w wykonaniu NOSPR i Chóru Filharmonii Krakowskiej pod batutą Ewy Strusińskiej zabrzmiał poemat *Harfy Papuszy*, skomponowany w 1993 r. przez Jana Kantego Pawluśkiewicza do wierszy słynnej cygańskiej poetki Bronisławy Wajs „Papuszy”. Obrazuje świat Romów oraz uwydatnia sens poezji Papuszy. Partie wokalne wykonane były w języku romskim, a dla publiczności zostały wyświetlone napisy z tłumaczeniem w języku polskim. Solistami koncertu byli: Elżbieta Towarnicka (sopran), Iwona Socha (sopran), Magdalena Idzik (mezzosopran) i Andrzej Biegun (baryton).

Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie

W dniu 12 marca 2018 roku odbył się koncert tradycyjny promujący język romski w wykonaniu grupy Čači Vorba.

7. Język rosyjski

Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki

W latach 2019 – 2020 w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki odbyły się zwiedzania w języku rosyjskim po wystawach: „Hiwa K: Wysoce nieprawdopodobne, choć nie niemożliwe”, „Lalki: teatr, film, polityka”, „Joanna Piotrowska. Zaduch”.

W tym czasie miały również miejsce warsztaty języku rosyjskim w ramach wystaw: „Rechowicz/Smaga. Koło”, „Hiwa K: Wysoce nieprawdopodobne, choć nie niemożliwe”.

8. Język słowacki

Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego

W dniach 3-8 września odbył się przegląd teatru słowackiego. Zaprezentowane zostały spektakle: „*Moral insanity*” – Prešovské národné divadlo; „*Dziki świat wyobraźni*” – ODIVO; „*Dziadzius*” – Bratislavské bábkové divadlo; „*Kocham cię, uważaj na siebie*” – Divadlo NUDE; „*Mistrz i Małgorzata*” – TEATRO TATRO; „*eu.genus*” – Med a prach; „*Amerykański cesarz*” – Divadlo Pôtoň/Instytut Teatralny w Bratysławie. Spektaklom towarzyszyły rozmowy z twórcami. Zorganizowany został także koncert zespołu Komajota i warsztaty lalkowe dla rodzin. Wystawa o historii słowackiego teatru, przygotowana przez Instytut Teatralny w Bratysławie, będąca wydarzeniem towarzyszącym

przeładowi, prezentowana była w Instytucie Słowackim w Warszawie przez cały czas trwania festiwalu.

9. Język ukraiński

Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego

W dniach 2-5 listopada 2017 roku w Instytucie Teatralnym odbył się Przegląd Niezależnego Teatru Ukraińskiego „Desant”. Realizatorzy zaproszonych spektakli pochodzą z różnych regionów Ukrainy: od Doniecka i Symferopola (Krym) po Kijów i Lwów. W programie znalazły się spektakle dokumentalne, współczesny taniec, przedstawienia oparte na tekście dramatycznym i na improwizacjach, a także audio-performance. Odbyły się również dyskusje z udziałem polskich i ukraińskich artystów i teoretyków oraz dwie sesje warsztatowe.

Narodowy Instytut Muzyki i Tańca

W warsztatach pt. „Podlasie: północ – południe” organizowanych w 2017 roku przez Stowarzyszenie Dziedzictwo Podlasia w ramach programu własnego Instytutu „Szkoła mistrzów tradycji” śpiewano pieśni w lokalnej gwarze ukraińskiej.

Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie:

W dniu 8 maja 2018 roku w wykonaniu zespołu Dagadana oraz 8 stycznia 2019 w wykonaniu zespołu Diczka (Polska/Ukraina) odbyły się koncerty tradycyjne promujące język ukraiński.

10. Działania obejmujące wiele języków mniejszościowych

Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego we Wrocławiu

W ramach 54. edycji Międzynarodowego Festiwalu Wroclavia Cantans zostały zorganizowane koncerty pt.: „Pieśni z lasów i pól” prezentujące tradycyjne śpiewy ludowe oraz dialekty grup regionalnych i mniejszościowych, jakie w tej chwili zamieszkują na Dolnym Śląsku - górali czadeckich z Bukowiny, potomków ekspatriantów z Podola i Podkarpacia oraz emigrantów z Małopolski. Wydarzeniu towarzyszył wykład wprowadzający autorstwa Henryka Dumina dotyczący tradycji polskiej muzyki ludowej „Pieśni z pryncypu w przekazie współczesnym”.

Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana w Warszawie

Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana w latach 2016-2018 we współpracy z wydziałem Uniwersytetu Warszawskiego Artes Liberales organizował pokazy spektakli odbywających się w zagrożonym wymarciem języku wilamowskim – *wymysiöeryś*.

Prezentowane w Teatrze Polskim spektakle wpisują się w program rewitalizacji językowej i idącej z nią w parze zmiany nastawienia do języka. Aktorzy i twórcy to młodzi mieszkańcy Wilamowic, którzy uczą się języka przodków i chcą aktywnie uczestniczyć w działaniach mających na celu jego ocalenie. W latach 2017-2018 odbyły się pokazy spektakli „Uf jer weł” („Na tamtym świecie”) – marzec 2017; „Ymertihła” – listopad 2018.

Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski

- działalność Kina U-jazdowki – w latach 2017-2021 wyświetlało liczne filmy, które promowały używanie języków regionalnych lub mniejszościowych. Były to filmy w wybranych językach tłumaczone na język polski. W 2021 roku w programie filmowym Żarty żartami zaprezentowano film „Wspaniała Squirt” w języku ukraińskim, zaś w 2019 roku w ramach przeglądu „Koniec przyjęcia” film „Ropojady” w języku czeskim.
- Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w 2020 roku zorganizowało 5 spotkań w języku ukraińskim w ramach projektu „Ze sztuką na Ty” – cyklicznego programu edukacji na pograniczu sztuki współczesnej i performansu we współpracy z mniejszością ukraińską i w języku ukraińskim.

e) Działania realizowane przez muzea podległe i współprowadzone przez MKDNIŚ oraz inne instytucje kultury

1. Język białoruski

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

Audio-przewodnik na wystawie „Tysiąc lat historii Żydów polskich”.

Muzeum Narodowe w Krakowie

Katalog do wystawy: *Napoleon Orda (1807-1883), Ilustrowana encyklopedia kraju*, Andrzej Betlej, Urszula Kozakowska-Zaucha, Michał Laszczkowski, Yulia Lisai, Vladimir Prokoptsov. Wydawnictwo: Muzeum Narodowe w Krakowie, ISBN: 978-83-7581-248-0, Rok wydania: 2017, Oprawa: zintegrowana. Format: 305 x 245. Ilość stron: 116, Wersja językowa: polsko-białoruska.

Muzeum Narodowe w Gdańsku – Oddział Etnografii

- Etno Multi Kulti - weekend wielokulturowości, 18-19 sierpnia 2018
- Lalki motanki (Białoruś), Prowadzenie: Alesia Zholik i Alena Yanukovich (Białoruś)

Muzeum Podlaskie w Białymstoku

2017

- Program badawczy “ Badania ręcznika ludowego na pograniczu polsko – białoruskim” (zapis wywiadów w języku mniejszości narodowych).
- Projekt badawczy „Spotkajmy się na ławeczce. Badania terenowe ręczników ludowych Ziemi Bielskiej” z udziałem studentów białoruskich z Uniwersytetu im. A. Puszkina w Brześciu.
- Wystawa Mirosława Zdrajkowskiego inspirowana zwyczajami i obrzędami związanymi z tradycyjnym białoruskim ręcznikiem “Byliśmy, jesteśmy, będziemy...” w Muzeum w Bielsku Podlaskim, Muzeum Religii w Grodnie oraz Hajnowskim Domu Kultury w ramach Dni Muzyki Cerkiewnej.
- Wystawa stała “Tajemniczy ręcznik” z wywiadami w językach podlaskich mniejszości: białoruskiej i ukraińskiej.
- Wydawnictwo „Wzornik haftów i koronki ręcznika ludowego. Koronka szydełkowa” promujący zdobnictwo białoruskiego ręcznika ludowego.

2018

- Program badawczy „Badania ręcznika ludowego na pograniczu polsko- białoruskim”(zapis wywiadów w języku mniejszości narodowych).

- Wystawa Mirosława Zdrajkowskiego inspirowana zwyczajami i obrzędami związanymi z tradycyjnym białoruskim rącznikiem “Byliśmy, jesteśmy, będziemy...” w Muzeum Krajoznawczym w Brześciu.

2019

- Program badawczy „Badania rącznika ludowego na pograniczu polsko- białoruskim” z zapisem wywiadów w języku mniejszości białoruskiej.
- Projekt “Śladami rącznika ludowego ziemi orlańskiej”.
- Wystawa Mirosława Zdrajkowskiego inspirowana zwyczajami i obrzędami związanymi z tradycyjnym białoruskim rącznikiem “Byliśmy, jesteśmy, będziemy...” w Muzeum Białoruskiego Polesia w Pińsku.
- Honorowy Patronat muzeum nad dwoma grupami artystycznymi tworzącymi w języku i gwarze białoruskiej: „Lanok” przy Niepublicznym Przedszkolu nr 1 im. Św. Gabriela Młodzieńca w Bielsku Podlaskim oraz „Ruczniczok” przy Szkole Podstawowej nr 3 im. J. Kostyćewicza z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego w Bielsku Podlaskim
- Konsultacja na temat odtworzenia tradycyjnego stroju ludowego mniejszości białoruskiej zamieszkującej ziemię bielską na zlecenie „Stowarzyszenia PODLASKIE KUKUŁKI”
- W latach 2017-2019 zakup do zbiorów Muzeum cykl obrazów Mirosława Zdrajkowskiego “Byliśmy, jesteśmy, będziemy...” inspirowanych zwyczajami i obrzędami związanymi z tradycyjnym białoruskim rącznikiem.

2020

- Współpraca z Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach w ramach promocji publikacji „Hodi. Rzecz o Józefie Tokarzewiczu”.
- Ponadto Muzeum zatrudnia pracownika ze znajomością języka białoruskiego, który oprowadza oraz udziela informacji gościom posługującym się językiem białoruskim.
- Muzeum w 2020 roku było współorganizatorem wraz z Fundacją Villa Sokrates wystawy czasowej finansowanej przez MKiDN: PRZEMIENIENIE. JERZY NOWOSIELSKI. LEON TARASEWICZ. Do wystawy został wydany przez Fundację Villa Sokrates trójjęzyczny katalog z tekstami w języku polskim, angielskim i białoruskim. 200 egz. nakładu zostało przekazane do dyspozycji Muzeum Ikon.

Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie

Na przestrzeni lat 2017 - 2021 Muzeum sukcesywnie zaczęło kierować swoją ofertę do mniejszości białoruskiej. Z uwagi na fakt, iż spora część tej społeczności posługuje się językiem rosyjskim w historii odnotować możemy kilka wydarzeń w tym języku, które towarzyszyły wystawom. Sumując takich wydarzeń (oprowadzania z dyskusją odbyło się 5.)

Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku

- Program Cześć ! – cykl spotkań dla nowych mieszkańców i mieszkanki Gdańska
- Wystawa, Niech żyje Białoruś

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”

- wystawa plenerowa „Wrocław solidarny z narodem białoruskim” 16.10.-14.11.2020
- wsparcie społeczeństwa obywatelskiego na Białorusi: #LightForBelarus, goszczenie dysydentki białoruskiej Swietłany Cichanouskiej w Centrum Historii Zajezdnia na spotkaniu z Białorusinami 5.06.2021 r.
- Festiwal Niezależnej Kultury Białoruskiej –współorganizacja festiwalu na terenie Dolnośląskiego Centrum Filmowego 18-20.06.2021

Biuro Programu „Niepodległa”

Na język białoruski przetłumaczone zostało logo „Niepodległa”.

2. Język czeski

Państwowe Muzeum Auschwitz–Birkenau w Oświęcimiu

Seminarium „Auschwitz – historia i symbolika” dla polskich i czeskich nauczycieli we współpracy z Pamatnik Terezin: Wydarzenie cykliczne: 2017, 2018, 2019

Seminarium „Auschwitz – historia i edukacja” dla czeskich nauczycieli we współpracy z Pamatnik Terezin: Wydarzenie cykliczne: 2017, 2019

LICZBA PRZEWODNIKÓW w języku czeskim: 2017 – 6; 2018 – 5; 2019 – 5; 2020 – 5; 2021 – 6

ROK 2018 publikacje w języku czeskim:

- „Auschwitz-Birkenau. Miejsce, na którym stoisz...”
- „Miejsce Pamięci Auschwitz-Birkenau. Przewodnik”

ROK 2019 publikacje w języku czeskim:

- „Szkicownik z Auschwitz”
- „Auschwitz-Birkenau. Historia i teraźniejszość”

Muzeum Gross–Rosen w Rogoźnicy. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940–1945)

- realizowano usługę przewodnicką w jęz. czeskim
- przygotowano i udostępniono ścieżkę audioprzewodnika w jęz. czeskim
- realizowano projekcje filmowe w jęz. czeskim
- wytworzono i dystrybuowano ulotkę nt. Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy w jęz. czeskim
- kolportowano płytę DVD z filmem o historii KL Gross-Rosen w jęz. czeskim

Muzeum Treblinka. Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy (1941–1944)

- w bibliotece Muzeum Treblinka dostępne się książki w języku czeskim dotyczące historii II Wojny Światowej oraz Obozu Zagłady Treblinka II.
- współpraca z czeskimi specjalistami związanymi z Obozem Zagłady Treblinka II
- wygłoszenie referatu pt. „Michał Chocholatý, jego twórczość w upowszechnianiu wiedzy o Obozie Zagłady Treblinka II” na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Treblinka – ostrzega i przypomina!”

Muzeum II Wojny Światowej

D. Panto, W. Łukaszun, Sovětská okupace polského území v letech 1939–1941, Gdańsk 2019

Muzeum Historii Polski w Warszawie

Czeska wersja językowa, film „Za waszą i naszą niewolę” (2019)

Film dokumentalny mówiący o agresji wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację w 1968 roku widzianej z polskiej perspektywy. Film został zrealizowany przez Muzeum Historii Polski i portal historyczny dzieje.pl, reżyserem filmu jest Adam Turula. W dokumencie prezentowane są kulisy i przygotowania poprzedzające inwazję, przebieg interwencji oraz jej reperkusje. Film stara

się przedstawić obiektywnie udział w interwencji żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego – nie unikając też epizodów tragicznych i wstydlivych, a także pokazać opór i sprzeciw, jaki interwencja w Czechosłowacji wzbudziła u większości Polaków.
<https://www.youtube.com/watch?v=OsbEimrtaaw>

Muzeum Narodowe w Poznaniu – Oddział: Muzeum Etnograficzne

14. X. 2018 r *Tradycyjna kultura ludowa Moraw* – prelekcja dotycząca m.in. także i języka czeskiego (mgr Jan Kuča, Žďár nad Sázavou)

Muzeum Narodowe w Gdańsku – Oddział: Muzeum Hymnu Narodowego w Będzinie

Na wystawie stałej Muzeum Hymnu Narodowego pt. „Losy Mazurka Dąbrowskiego” prezentuje się tekst pieśni pt. „Hej Slované” napisanej w 1834 r. przez Samuela Tomášika do melodii wzorowanej na „Mazurku Dąbrowskiego” wraz z krótkim opisem. Ekspozowana jest też kapliczka ludowa z pozytywką wygrywającą melodię „Mazurka Dąbrowskiego” wyprodukowana w Czechach przez Josefa Kolínka.

Muzeum Zamkowe w Malborku

- posiada 1 przewodnika oprowadzającego grupy turystów w j. czeskim po zamku w Malborku, oprowadzanie odbywa się zgodnie z zapotrzebowaniem na w/w usługę;
- Usługa w j. czeskim świadczona jest również na ścieżce dźwiękowej audioprzewodnika.

Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie

Muzeum współpracuje z przewodniczką posługującą się językiem czeskim.

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”

- „Transgraniczne ścieżki Polsko-Czechosłowackich dysydentów”- międzynarodowy całoroczny projekt badawczy mający na celu zebranie relacji historii mówionej polskich, czeskich i słowackich działaczy opozycyjnych z lat 70. i 80. XX w. Projekt podsumowało wydarzenie w Centrum Historii Zajezdnia, w którym udział wzięli m.in. Petr Blažek i Petr Bartoš (2017)
- seminarium „Europa na rozdrożu. 30 lat później” organizowane we współpracy z Fundacją Solidarności Polsko-Czesko-Słowackiej. Goszczono m.in. Vilema Prečana, Petera Blažka, Alexandra Vondru, odczytano wystąpienia Vaclava Havla, Jiřieho Dienstbira, Ludvika Vaculika (26.10.2019 r.)
- Festiwal „Uwaga! Czesi!” – współorganizacja wraz z Fundacją Solidarności Polsko-Czesko-Słowackiej, w ramach którego wznowiono publikację „Ponad granicami. Historia Solidarności Polsko-Czechosłowackiej” autorstwa Łukasza Kamińskiego, Petra Blažeka oraz Grzegorza Majewskiego. W ramach festiwalu odbyły się: przegląd kina czeskiego, dyskusje panelowe, spotkania i koncerty – Jaroslav Hutka, Dorota Barova Trio (20-27.10.2019).

Biuro Programu „Niepodległa”

Na język czeski przetłumaczone zostało logo „Niepodległa”.

3. Język hebrajski

Państwowe Muzeum Auschwitz–Birkenau w Oświęcimiu

Przetłumaczenie i udostępnienie na stronie Muzeum pakietu edukacyjnego „Obywatele Polscy w KL Auschwitz” w języku hebrajskim.

LICZBA PRZEWODNIKÓW: 2017/18 – 4; 2019 – 5; 2020 – 6; 2021 – 6

Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie

Ścieżka historyczna – tablice z krótkimi informacjami o obiektach i fragmentach przestrzeni byłego obozu koncentracyjnego oraz tablice z fragmentami relacji byłych więźniów na temat ich przeżyć związanych z tymi miejscami

Publikacje: Przewodnik po obiektach, Plan zwiedzania PMM;

Oferta usługi przewodnickiej

2019:76. rocznica powstania więźniów w Sobiborze – 14.10, MMP w Sobiborze

- uroczystość upamiętniająca
- wykład nt. historii obozu zagłady w Sobiborze w Muzeum Zespole Synagogałnym we Włodawie. Uczestnicy: młodzież z Polski, Izraela, Niemiec, Austrii i Ukrainy oraz oficjalne delegacje

2020 – otwarcie wystawy „SS-Sonderkommando Sobibor. Niemiecki obóz zagłady 1942–1943”

2021 - SS-Sonderkommando Sobibor. Niemiecki obóz zagłady 1942–1943 - katalog wystawy w Sobiborze

Muzeum Treblinka. Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy (1941 – 1944)

na terenie Obozu Zagłady Treblinka II udostępniony został audioprzewodnik – darmowa aplikacja na telefony ze ścieżką edukacyjną o Obozie Zagłady Treblinka II w języku hebrajskim.

Muzeum Getta Warszawskiego (w organizacji)

- przygotowanie w trzech wersjach językowych, w tym hebrajskim, tablic edukacyjnych ukazujących wybrane zagadnienia z dziejów getta warszawskiego. Tablice umieszczono na dziedzińcu byłego szpitala Baumanów i Bersohnów – docelowej siedziby MGW – i są one dostępne jako materiał edukacyjny dla grup młodzieży;
- przygotowanie w trzech językach, między innymi w hebrajskim, materiału filmowego prezentującego 30 wywiadów ze świadkami historii przeprowadzonych w ramach projektu „AK wobec tragedii polskich Żydów” realizowanego w zakresie programu „Niepodległa”. Filmy zostały umieszczone na stronie internetowej MGW;
- przetłumaczenie z języka hebrajskiego na polski książki Ryszarda Walewskiego „Jurek” (poświęconej Żydowskiemu Związki Wojskowemu) z zamiarem publikacji;
- pozyskiwanie do zbiorów MGW dokumentów historycznych spisanych w języku hebrajskim. Dokumenty mają głównie charakter wyznaniowy (religijny) lub wiążą się z ruchem syjonistycznym;
- gromadzenie pism, ulotek i książek wydanych przed 1939 i po 1945 r. w języku hebrajskim.
- gromadzenie w zbiorach biblioteki wydawnictw w języku hebrajskim dotyczących dziejów getta warszawskiego, Żydów oraz Zagłady;
- prowadzenie kursu języka hebrajskiego dla pracowników MGW

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

projekt predefiniowany pt: „Żydowskie Dziedzictwo Kulturowe”, Program „Kultura”, Działanie 3 „Podniesienie poziomu wiedzy dotyczącej żydowskiego dziedzictwa kulturowego”, w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014 – 2021; 7 lutego 2020 r. Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, podjął decyzję o przyznaniu dofinansowania w wysokości 10 mln euro (8,5 mln euro pochodzące z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz 1,5 mln euro z budżetu państwa). Projekt jest realizowany przez we współpracy z Żydowskim Instytutem Historycznym im. Emanuela Ringelbluma, a także partnerami z Norwegii: Norweskim Centrum Studiów nad Holocaustem i Mniejszościami w Oslo, Muzeum Żydowskim w Oslo, Muzeum Żydowskim w Trondheim, Centrum Falstad i Europejskim Centrum Wergelanda. Celem projektu jest ochrona i popularyzacja dziedzictwa żydowskiego poprzez programy edukacyjne, obniżanie barier w dostępie do kultury, budowanie krajowych i międzynarodowych partnerstw oraz powiększanie i udostępnianie zasobów historycznych do celów edukacyjnych, badawczych i wystawienniczych. Projekt składa się z 6 komponentów, zróżnicowanych pod względem zakresu i treści. W ramach projektu planowana jest m.in. podróżująca po Polsce wystawa „Muzeum na kółkach”, która powstała w czasie realizacji pierwszej edycji projektu „Żydowskie Dziedzictwo Kulturowe” (2013-2017), która jest umieszczona w przenośnym pawilonie. Zawiera m. in. trójwymiarową makietę sztetla, kalendarium najważniejszych wydarzeń z historii polskich Żydów, cytaty z przedwojennych pamiętników w językach używanych przez Żydów – polskim, jidysz i hebrajskim

- Warsztaty edukacyjne z j. hebrajskiego dla rodzin z dziećmi, przedszkoli i szkół.
- Oprowadzania po wystawie stałej dla grup z Izraela (678 grup dorosłych i młodzieży, w latach 2017-2019).
- W ramach współpracy przy projekcie SŻIH “Common Roots”
 - przygotowanie hebrajskich napisów do 5 angielskojęzycznych filmów promujących wspólne polsko-żydowskie dziedzictwo Warszawy [Common Roots | Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie](#)
 - 2 webinaria w języku hebrajskim dla dyrektorów izraelskich szkół izraelskich średnich we współpracy z departamentem izraelskiego Ministerstwa Edukacji (2 grudnia i 29 grudnia 2020)
 - 2 webinaria w języku hebrajskim dla przewodników izraelskich oprowadzających wycieczki w Warszawie, we współpracy z departamentem izraelskiego Ministerstwa Edukacji (9 listopada i 8 grudnia 2020)
- Portal Wirtualny sztetl opisujący historię i kulturę Żydów polskich jest dostępny w języku hebrajskim (jako jedna z wersji językowych obok jęz. angielskiego i niemieckiego).
- W Centrum Informacji Historycznej udostępniamy około **4300** wywiadów ze świadkami historii w jęz. hebrajskim z kolekcji USC Shoah Foundation.
- Obsługa gości z Izraela w Centrum Informacji Historycznej oraz prowadzenie korespondencji w j. hebrajskim w ramach działalności CIH
- W 2020 i 2021 przetłumaczono na język hebrajski i udostępniono pogłębione opisy 82 cmentarzy żydowskich i historii społeczności żydowskich w wybranych miejscowościach w Polsce.
- Publikacja wybranych artykułów na portalu Wirtualny Sztetl w języku hebrajskim (aktualności, artykuły dotyczące historii społeczności żydowskich i zabytków kultury materialnej i niematerialnej).
- Udostępniona ikonografia nagrobków z cmentarzy żydowskich w języku hebrajskim (ok. 14 000 zdjęć i opisów) w ramach projektu „Pamięć w Kamieniu” na portalu Wirtualny Sztetl.
- W dziale Upowszechniania zatrudniamy pracowników posługujących się językiem hebrajskim i jidysz, którzy korzystają ze źródeł i opracowań w tych językach przy opracowywaniu i udostępnianiu materiałów na portalu (np. książki pamięci), a także opracowują materiały

ikonograficzne oraz dokumenty przekazywanych przez Darczyńców w języku hebrajskim (np. projekt Polskie Korzenie w Izraelu)

- Audio-przewodnik na wystawie „Tysiąc lat historii Żydów polskich”.
- Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN gromadzi, przechowuje, konserwuje, ewidencjonuje, opracowuje, digitalizuje i udostępnia zbiory dziedzictwa żydowskiego w języku hebrajskim jako działalność statutową instytucji. Tym samym wspiera istniejące i nowopowstające instytucje, których działalność obejmuje podobne zadania.
- W ramach programu Żydowskie Dziedzictwo Kulturowe priorytet „Zbiory na kółkach” Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN wspiera ochronę dziedzictwa żydowskiego w małych miejscowościach poprzez promowanie dobrych praktyk muzealnych w ochronie zabytków oraz digitalizację, opracowanie merytoryczne i udostępnianie online obiektów materialnego dziedzictwa żydowskiego, w tym w języku hebrajskim. Działanie umożliwi szerokiej publiczności dostęp do lokalnego dziedzictwa oraz podniesienia świadomości obecności materialnych pamiątek żydowskiego dziedzictwa kulturowego w miejscowościach do 50 tys. mieszkańców.
- Drugie działanie to „Rozwój Centralnej Bazy Judaików” – internetowej bazy danych o zabytkach i dokumentach związanych z kulturą żydowską. Digitalizacja oraz udostępnienie online obiektów ze zbiorów Muzeum Polin i instytucji partnerskich (w tym w języku hebrajskim), publikacja artykułów popularyzatorskich na temat zbiorów to główne założenia udostępnienia zbiorów muzealnych i archiwalnych na portalu wiedzy.

Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej

Muzeum Polaków Ratujących Żydów posiada w języku hebrajskim:

- treści na ekspozycji stałej
- muzealną stronę www
- ulotkę o Muzeum

Muzeum Narodowe w Poznaniu

W latach 2017-2021 przeprowadzono w **Muzeum Sztuk Użytkowych, Oddziale Muzeum Narodowego w Poznaniu**, spotkania studyjne dla studentów specjalności Hebraistyka Katedry Studiów Azjatyckich Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Podczas zajęć prezentowano i szeroko omawiano zespół Judaików, wystawionych na stałej ekspozycji oraz przechowywanych w magazynach zbiorów. Każdorazowo studenci przyglądali się także hebrajskim napisom na oglądanych przedmiotach i z sukcesem tłumaczyli inskrypcje.

Muzeum Narodowe we Wrocławiu – Oddział Muzeum Etnograficzne

promocja języka, edukacja językowa - w ramach działań promujących wystawę (2017/2018);

4. Język jidysz

Muzeum Getta Warszawskiego (w organizacji)

- pozyskiwanie do zbiorów MGW dokumentów o wartości historycznej spisanych w języku jidysz i innych obiektów zawierających napisy w języku jidysz w przeszłości wytworzonych lub służących ludności żydowskiej, w tym kolekcji 76 rysunków Henryka Hechtkopfa ukazujących ruiny getta warszawskiego opatrzonych podpisami w języku jidysz;

- gromadzenie w zbiorach biblioteki publikacji w języku jidysz wydanych przed 1939 r. stanowiących dorobek kulturowy Żydów polskich oraz wydawnictw w języku jidysz dotyczących dziejów getta warszawskiego, Żydów oraz Zagłady

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

projekt predefiniowany pt: „Żydowskie Dziedzictwo Kulturowe”, Program „Kultura”, Działanie 3 „Podniesienie poziomu wiedzy dotyczącej żydowskiego dziedzictwa kulturowego”, w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014 – 2021; 7 lutego 2020 r. Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, podjął decyzję o przyznaniu dofinansowania w wysokości 10 mln euro (8,5 mln euro pochodzące z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz 1,5 mln euro z budżetu państwa). Projekt jest realizowany przez we współpracy z Żydowskim Instytutem Historycznym im. Emanuela Ringelbluma, a także partnerami z Norwegii: Norweskim Centrum Studiów nad Holocaustem i Mniejszościami w Oslo, Muzeum Żydowskim w Oslo, Muzeum Żydowskim w Trondheim, Centrum Falstad i Europejskim Centrum Wergelanda. Celem projektu jest ochrona i popularyzacja dziedzictwa żydowskiego poprzez programy edukacyjne, obniżanie barier w dostępie do kultury, budowanie krajowych i międzynarodowych partnerstw oraz powiększanie i udostępnianie zasobów historycznych do celów edukacyjnych, badawczych i wystawienniczych. Projekt składa się z 6 komponentów, zróżnicowanych pod względem zakresu i treści. W ramach projektu planowana jest m.in. podróżująca po Polsce wystawa „Muzeum na kółkach”, która powstała w czasie realizacji pierwszej edycji projektu „Żydowskie Dziedzictwo Kulturowe” (2013-2017), która jest umieszczona w przenośnym pawilonie. Zawiera m. in. trójwymiarową makietę sztetla, kalendarium najważniejszych wydarzeń z historii polskich Żydów, cytaty z przedwojennych pamiętników w językach używanych przez Żydów – polskim, jidysz i hebrajskim.

- W ramach TISZ Festiwalu Żydowskiego Jedzenia w warszawskich barach mlecznych pojawiły się nazwy potraw, wspólnych dla kuchni polskiej i żydowskiej, w języku jidysz – w 2019 w 36 barach, w 2020 – 12 barach mlecznych w całej Warszawie.
- Warsztaty edukacyjne z j. jidysz dla szkół średnich
- W Centrum Informacji Historycznej udostępniamy około **300 wywiadów** ze świadkami historii w jęz. jidysz z kolekcji USC Shoah Foundation.
- Audio-przewodnik na wystawie „Tysiąc lat historii Żydów polskich”.
- Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN gromadzi, przechowuje, konserwuje, ewidencjonuje, opracowuje, digitalizuje i udostępnia zbiory dziedzictwa żydowskiego w języku jidysz jako działalność statutową instytucji. Tym samym wspiera istniejące i nowopowstające instytucje, których działalność obejmuje podobne zadania.
- W ramach programu Żydowskie Dziedzictwo Kulturowe priorytet „Zbiory na kółkach” Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN wspiera ochronę dziedzictwa żydowskiego w małych miejscowościach poprzez promowanie dobrych praktyk muzealnych w ochronie zabytków oraz digitalizację, opracowanie merytoryczne i udostępnianie online obiektów materialnego dziedzictwa żydowskiego, w tym w języku jidysz. Działanie umożliwi szerokiej publiczności dostęp do lokalnego dziedzictwa oraz podniesienia świadomości obecności materialnych pamiątek żydowskiego dziedzictwa kulturowego w miejscowościach do 50 tys. mieszkańców.
- Drugie działanie to „Rozwój Centralnej Bazy Judaików” – internetowej bazy danych o zabytkach i dokumentach związanych z kulturą żydowską. Digitalizacja oraz udostępnienie online obiektów ze zbiorów Muzeum Polin i instytucji partnerskich (w tym w języku jidysz), publikacja artykułów popularyzatorskich na temat zbiorów to główne założenia udostępnienia zbiorów muzealnych i archiwalnych na portalu wiedzy.

Muzeum Narodowe w Gdańsku – Oddział Etnografii

- 21-24 marca 2019 współorganizacja wydarzenia Shalom Polin – 6. Gdański Przegląd Filmów o Tematyce Żydowskiej
- Żydowski lunch w Etno - Restauracja Bagażownia Zynera w Sopocie, specjalizująca się w kuchni żydowskiej zaprasza do zgłębiania wyjątkowej kulinarnej tradycji Izraela. Paweł Zyner jest restauratorem kojarzonym przede wszystkim z kuchnią żydowską. Z jego działalnością kulinarną wiążą się długoletnie rodzinne tradycje, sięgające XIX wieku.
- Warsztaty tańca izraelskiego - Alicja Stark – instruktorka tańca izraelskiego, uczyła się tańca w Polsce i Izraelu, prowadziła warsztaty m.in. podczas festiwalu kultury żydowskiej w Sopocie, Centrum Arrupe w Gdyni. Obecnie prowadzi zajęcia w synagodze Beit Trójmiasto w Gdańsku, ul. Grunwaldzka 496 i w Domu Sąsiedzkim „Zakopianka” ul. Kartuska 40.

Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego

18 stycznia 2020 r. miała miejsce konferencja „Z biegiem rzeki. Dzieje Żydów nad Odrą” – podczas której profesor Gil Huttenmeister ze Stuttgartu opowiadał o epitafiach na skwierzyńskim cmentarzu żydowskim. Tłumaczył ikonografię oraz alfabet.

5. Język hebrajski/ język jidysz

Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma

Działalność wystawiennicza:

Wystawy stałe 2017-2021

- „Czego nie mogliśmy wykrzyczeć światu” Otwarcie wystawy stałej w Żydowskim Instytucie Historycznym poświęconej Podziemnemu Archiwum Getta Warszawy było wydarzeniem przełomowym nie tylko w skali Instytutu, ale również całego życia żydowskiego w Polsce. Głównym tematem wystawy jest działalność konspiracyjnej grupy działającej w getcie warszawskim pod nazwą *Oneg Szabat* – (hebr. *Radość Soboty*) oraz losy stworzonego przez nią unikatowego zbioru od jego powstania aż naszych czasów.
- Wystawa „Mała Synagoga na Tłomackiem” (dawniej zwana Bejt Tfila - dom modlitwy) Ekspozycja przybliży temat synagogi, jej najważniejszych obiektów i funkcji osób, m.in. rabina, kantora i szamesa. Skierowana jest do wszystkich – zwłaszcza tych, którzy nie byli wcześniej w synagodze lub chcieliby uzupełnić wiedzę na temat tego miejsca.

Wystawy czasowe 2017-2021

W 2017

- „Bracia Hirszenbergowie – w poszukiwaniu ziemi obiecanej”. Pierwsza monograficzna prezentacją prac malarzy Samuela i Leona oraz ich młodszego brata Henryka, architekta. Samuel uważany był, obok Maurycego Gottlieba, za jednego z prekursorów „sztuki żydowskiej” w Polsce;
- „Miejsce. Tłomackie 3/5”. Agata Madejska, Ronit Porat i Anna Orłowska stworzyły prace, w których odnoszą się do wybranych wątków związanych z historią budynku Instytutu oraz jego najbliższego otoczenia. Bodźcem do tych artystycznych rozważań jest zbudowany na miejscu Wielkiej Synagogi i przypominający o jej braku Błękitny Wieżowiec, w którego lustrzanej powierzchni odbija się stojący obok gmach ŻIH-u;
- „Nalewki. Opowieść o nieistniejącej ulicy” – wystawa plenerowa.

W roku 2018

- „Szmul Zygielbojm. Milczeć nie mogę i żyć nie mogę” - upamiętniającą 75. rocznicę samobójczej śmierci działacza *Bundu Szmula Zygielbojma*;
- „RE-GENERATION. Życie żydowskie w Polsce”. Przedstawiono 73 czarno-białe prace, autorskie odbitki srebrne wykonane własnoręcznie przez Fishmana z negatywów fotograficznych. Zdjęcia te powstawały w różnych okresach i dzielą się na dwie części.

Wcześniejsze, pochodzące z lat 70. oraz 80. XX wieku miały stanowić ilustrację ostatniego rozdziału historii polskich Żydów. Artysta uchwycił wtedy obrazy nielicznych grup modlących się w zniszczonych synagogach i zarośnięte żydowskie cmentarze. Z kolei fotografie wykonane po roku 2000 ukazują nowo powstałe gminy oraz organizacje młodzieżowe, uśmiechniętych ludzi z entuzjazmem i namysłem angażujących się w odnowę życia żydowskiego w Polsce;

- „*Wolny ptak. Der Frajer Fojgl*” - karykatura z prasy żydowskiej w niepodległej Polsce. Z okazji 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości 16 listopada została otwarta pierwsza wystawa rysunków satyrycznych z międzywojennej prasy żydowskiej. Tytuł wystawy został zaczerpnięty z winiety jednego z pionierskich tygodników humorystyczno-satyrycznych „*Der Frajer Fojgel*” (Wolny ptak), który obrał za swój znak Orła Białego, symbol niepodległego państwa polskiego.
- Ponadto od końca października w Instytucie można było zobaczyć zdjęcia z anonimowego zbioru negatywów szklanych pochodzących w lat 30. XX wieku. Ekspozycja towarzysząca wystawie *Kaduk* (odbywającej się w Galerii Fundacji Archeologia Fotografii) składała się z szeregu odbitek wykonanych przez Pracownię Digitalizacji ŻIH.

W roku 2019

- „Światło negatywu”. Obrazy z Archiwum Ringelbluma oraz z archiwum Jerzego Lewczyńskiego na nowo odczytane” - wystawa pokazująca zbiór fotografii zebranych przez grupę Oneg Szabat, zachowany w powstałym w getcie warszawskim Archiwum Ringelbluma. Ekspozycja poddaje je całościowemu badaniu i jest próbą ich nowego odczytania. Na wystawie zdjęcia z czasów wojny zostały zestawione z wykonanymi na początku XX wieku przez aptekarza z Sanoka, Henryka Eisenbacha, rodzinnymi fotografiami (na szklanych negatywach), które wydobył z zapomnienia nieżyjący już wybitny polski fotograf Jerzy Lewczyński, autor koncepcji zwanej „archeologią fotografii”;
- „Polenaktion, październik 1938 r. Historia wypędzonych z Niemiec” - wystawa przypominała wydarzenia z października 1938 r. Historia Polenaktion pokazana została przez pryzmat indywidualnych losów ofiar. Motywem przewodnim ekspozycji były historie sześciu berlińskich żydowskich rodzin. Wystawa składała się z trzech chronologicznie ułożonych rozdziałów: „Życie w Berlinie do 1938 r.”, „Akcja deportacyjna z października 1938 r.”, „Historia prześladowań i ocalenia”.

Wystawy współorganizowane:

- „Ekspresje wolności. Bunt i Jung Idysz – wystawa, której nie było...” - wystawa prezentowana w Muzeum Miasta Łodzi - 7 czerwca – 29 września 2019. Prezentacja prac twórców grup artystycznych „Jung Idysz” z Łodzi oraz „Bunt” z Poznania. Obie grupy w latach 1919-1920 planowały wspólną wystawę, nigdy jednak do niej nie doszło. Ekspozycja ukazuje podobieństwa i różnice formalne cechujące sztukę poszczególnych twórców należących do polskiej i żydowskiej awangardy. ŻIH udostępnił 38 eksponatów, skany unikatowego czasopisma „Jung Idysz” i współuczestniczył merytorycznie w opracowaniu publikacji.

W roku 2020

- „Symcha Trachter (1894–1942) Światło i barwa” – wystawa poświęcona jednemu z wybitniejszych malarzy polskich dwudziestolecia międzywojennego, który zginął w obozie zagłady Treblinka II.
- „Gdzie jesteś? Rdz 3,9” - wystawa prezentowana od 16 listopada 2020 roku, która w symboliczny sposób odnosiła się do momentu zamknięcia getta warszawskiego, które nastąpiło 16 listopada 1940. Dokładnie 80 lat temu miasto zostało podzielone murem na dwie części, a więzionych w getcie Żydów odgrodzono od informacji, bliskich osób i życia jakie prowadzili do tej pory.

Wystawy współorganizowane:

- „Czy nie wiedzą o tym, że jadą na śmierć?” Cytaty z pism Emanuela Ringelbluma / fotografie Alan Metnick – wystawa w dniach 2 sierpnia 2019 – marzec 2020. Wystawa

prezentowała współczesne zdjęcia autorstwa amerykańskiego fotografa Alana Metnicka, który odwiedził Muzeum w Treblince w 2005 i 2014 roku. Wystawa została przygotowana przez Żydowski Instytut Historyczny dla Muzeum Treblinka. Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy (1941-1944) i towarzyszyła obchodom 75. rocznicy śmierci Emanuela Ringelbluma,

- „Powtórzenia. Fotografie i archiwum Julii Pirotte” – wystawa otwarta w dniach 24.09 - 29.10, zorganizowana przez Fundację Archeologii Fotografii we współpracy z Żydowskim Instytutem Historycznym w ramach dwuletniego projektu digitalizacyjnego. Przy ul. Chłodnej 20 zaprezentowano kolekcję 43 fotografii autorstwa Julii Pirotte oraz 13 dokumentów z jej spuścizny znajdujących się w zbiorach Instytutu.

W roku 2021

- „Gdzie jesteś? Rdz 3,9”
- „Ławki” – instalacja plenerowa projektu Jakuba Szczęsnego zawierająca wystawę plenerową poświęconą nauczycielom w getcie warszawskim. Wystawa towarzysząca Marszowi Pamięci 22 Lipca.

Wydarzenia rocznicowe m.in.:

- obchody 75. rocznicy Akcji Reinhardt cykl wydarzeń - wystaw, uroczystości;
- obchody 70. rocznicy istnienia ŻIH – otwarcie wystawy;
- 75. rocznica samobójczej śmierci Szmula Zygielbojma – otwarcie wystawy, cykl spotkań i wydarzeń;
- Marsz Pamięci 22 lipca - coroczny pochód ulicami Warszawy;
- Uroczystości w Treblince 2 sierpnia - od kilku lat w rocznicę sierpniowego buntu ŻIH organizuje dla środowisk żydowskich oraz wszystkich, tych którzy chcą oddać hołd zamordowanym w komorach gazowych Treblinki wspólne obchody;
- Uroczystości 8 marca przy tablicy pamiątkowej poświęconej Bunkrowi Krysia, Upamiętnienie mieszkańców i opiekunów zdekonspirowanego w 1944 roku bunkra;
- Uroczystości wokół 75. rocznicy śmierci Emanuela Ringelbluma;
- 80. rocznica zamknięcia granic getta warszawskiego.

Cykl spotkań popularnonaukowych, seminaria naukowe

- Cotygodniowe spotkania w czwartki. Odbývają się od października do czerwca włącznie dotyczą szeroko ujętej tematyki żydowskiej. Mają bardzo zróżnicowaną formę – od prezentacji najnowszych publikacji, poprzez projekcje filmowe, wykłady o dziełach sztuki ze zbiorów ŻIH, po debaty wokół trudnych zagadnień współczesnych relacji polsko-żydowskich. Tym, co łączy te spotkania, jest uczestnictwo w nich najwybitniejszych specjalistów i specjalistek czy osobowości świata kultury, nauki i sztuki;
- Cykliczne seminaria wtorkowe. Przybierają coraz bardziej interdyscyplinarny charakter, są okazją do zaprezentowania najnowszych i najtrwalszych osiągnięć polskich badaczy zajmujących się historią, kulturą i religią Żydów;
- Spotkania autorskie w niedzielne popołudnia w Księgarni na Tłomackiem. Wydarzenia te mają na celu upowszechnianie wiedzy o kulturze, tradycji, języku i historii żydowskiej.

Działalność wydawnicza 2017:

- Wydanie publikacji *Zagłada Żydów Sosnowca*, ŻIH 2017- Wznawiany po latach w nowym opracowaniu tekst Natana Eliasza Szternfinkla pozwala współczesnemu czytelnikowi poznać pierwszą i zarazem – wbrew zapowiedziom samego autora – jedyną pozycję książkową wydaną przez katowicki oddział Żydowskiej Komisji Historycznej. Książka Szternfinkla ukazała się w sierpniu 1946 r. Obok *Walki i zagłady białostockiego ghetta* Szymona Datnera, *Zagłady Żydów lwowskich* Filipa Friedmana i *Zagłady Żydów żółkiewskich* Gerszona Taffeta należała ona do serii studiów i monografii publikowanych przez Centralną Żydowską Komisję Historyczną, którą z czasem miała zastąpić *Kronika Gmin Żydowskich w Polsce – Pinkas Pojln*.

- Paweł Fijałkowski, *Warszawska społeczność żydowska w okresie stanisławowskim 1764-1795*, ŻIH 2017 - Książka jest opowieścią o najdawniejszych dziejach Żydów w Warszawie, przedstawionych na szerszym tle historii wyznawców judaizmu na Mazowszu. Autor postawił sobie za cel ukazanie ważnych problemów z dziejów warszawskiej społeczności żydowskiej w czasach króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.
- Jan Doktor, *Słowa Pańskie*, ŻIH 2017 - Jakub Józef Frank (1726–1791) był założycielem potężnego ruchu, najpierw w judaizmie, później w chrześcijaństwie, zwanego od jego nazwiska frankizmem. „Słowa Pańskie” to największy i najważniejszy zbiór ezoterycznych tradycji żydowskiego mesjanizmu. Zawiera nauczanie Jakuba Józefa Franka spisywane na jego żądanie przez ostatnich siedem lat życia na wygnaniu w Brnie Morawskim i Offenbachu.
- Zbigniew Ryszard Grabowski, *W skorodowanym zwierciadle pamięci*, ŻIH 2017. Książka ukazała się w serii „Wspomnienia, relacje, dzienniki”. Przedstawia wspomnienia Zbigniewa Ryszarda Grabowskiego, polskiego chemika, od 1965 roku profesora w Instytucie Chemii Fizycznej PAN. Grabowski w latach 1939–1941 mieszkał we Lwowie, po agresji Niemiec na ZSRR ukrywał się w Generalnym Gubernatorstwie. Wstąpił do AK i jako jej żołnierz walczył w powstaniu warszawskim.
- *Getto warszawskie. Mapa historyczna na tle współczesnej siatki ulic Warszawy*, ŻIH 2017 - Mapa przedstawiająca kształt topografii getta warszawskiego, najważniejsze obiekty, ulice i miejsca. Umożliwia osobom spacerującym po współczesnej Warszawie orientację w przestrzeni historycznej dzielnicy żydowskiej. Wydana w języku polskim i angielskim.
- Abram Jakub Krzepicki, *Człowiek uciekł z Treblinek...*, ŻIH 2017. Krzepicki jako jeden z pierwszych więźniów uciekł z Treblinek i powrócił do warszawskiego getta. O tym, co widział, czuł, słyszał, czego doznał i doświadczył, opowiedział w przejmujący sposób Racheli Auerbach. Należała do grona osób skupionych wokół Emanuela Ringelbluma, historyka, który w getcie zorganizował podziemne archiwum dokumentujące losy i zagładę Żydów. Rachela rozmawiała z Jakubem w języku jidysz, jej obszerne i szczegółowe notatki z tej rozmowy i zapis tego, co mówił, przetrwały cudem wraz z innymi materiałami Archiwum Ringelbluma. Przetłumaczone pieczołowicie na język polski i opatrzone wstępem izraelskiej badaczki Lei Prais, pokazują, do czego zdolni są ludzie, gdy pozwolą, by zło urosło.
- Gustawa Jarecka, *Ostatnim etapem przesiedlenia jest śmierć*, ŻIH 2017. Relacja *Ostatnim etapem przesiedlenia jest śmierć* została odnaleziona w jednej z dwóch baniek na mleko zakopanych w piwnicy szkoły przy ulicy Nowolipki 68 na początku lutego 1943 roku. Autorstwo tekstu jest tylko domniemane. Prawdopodobnie autorką była Gustawa Jarecka (1908–1943), przedwojenna tłumaczka i pisarka. Na nią, jako autorkę relacji *Ostatnim etapem...*, wskazuje Emanuel Ringelblum notując, że „napisała większą pracę o pierwszym wysiedleniu Żydów z Warszawy”. Dokument przedstawia pierwsze dwa dni „akcji wysiedleńczej” w Warszawie wraz z poprzedzającymi ją wydarzeniami – krwawą nocą z 17 na 18 kwietnia 1942 r., kiedy Niemcy zamordowali w getcie 52 osoby, regularnie powtarzającymi się w następnych tygodniach skrytymi zabójstwami, postępującym terrorem i wzrastającym wśród mieszkańców getta niepokojem i niepewnością. Autorka kreśli następnie niezwykle dynamiczny opis pierwszych godzin akcji eksterminacyjnej.
- *Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego / Kwartalnik Historii Żydów. Wybór artykułów z lat 1950–2017*, ŻIH 2017. Kiedy Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego ukazał się po raz pierwszy, nikt nie mógł się spodziewać, że w przyszłości będzie to jedno z najważniejszych czasopism naukowych poświęconych historii polskich i wschodnioeuropejskich Żydów, a zwłaszcza Zagłady. Utworzone w 1950 r. w Warszawie pismo według pierwotnego zamysłu miało być zwykłym biuletynem informacyjnym Żydowskiego Instytutu Historycznego, ale już w 1951 r. zostało przekształcone w naukowy półrocznik. Dopiero pod koniec lat 50. XX w. splot różnych okoliczności

spowodował, że Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego stał się głównym organem wydawniczym Instytutu i jednym z najważniejszych czasopism z dziedziny badań nad historią polsko-żydowską. Takim też pozostaje do dzisiaj, choć obecnie pod nową nazwą – Kwartalnik Historii Żydów.

- *Instytut. 70 lat historii ŻIH w dokumentach źródłowych*, ŻIH 2017. Książka, poprzez wybrane i chronologicznie zestawione dokumenty z historii CŻKH i ŻIH, ma raczej nieprostą historię tej instytucji przedstawić możliwie rzeczowo. Ważne są w niej dokumenty oficjalne dotyczące jej działalności i fragmenty wspomnień i relacji jej pracowników. Jest tu korespondencja dotycząca wydobycia Archiwum Ringelbluma, całkiem sporo zdarzeń z okresu stalinowskiego, ale też wstrząsające słowa oślepłego, chorego prof. Bernarda Marka, wieloletniego dyrektora ŻIH, na temat odradzania się antysemityzmu w latach sześćdziesiątych. Kolejne dekady historii ŻIH opowiedziane są przez jej świadków.
- *Listy do Oneg Szabat*, ŻIH 2017. Archiwum Ringelbluma nie jest dane tylko zawodowym badaczom przeszłości. Stąd wziął się pomysł zaproszenie do lektury antropologów, poetów, socjologa i eseisty, by swoją wrażliwością i wiedzą przybliżyli czytelnikom ten kontynent doświadczenia. Dwie wersje językowe – polska i angielska.
- Katarzyna Person, *The Ringelblum Archive. Underground Archive of the Warsaw Ghetto, vol. 1. Warsaw Ghetto. Everyday Life*. „Warsaw Ghetto. Everyday Life” jest tomem otwierającym serię anglojęzycznej edycji dokumentów z Archiwum Ringelbluma – Podziemnego Archiwum Getta Warszawy. Zamieszczono w nim siedemdziesiąt jeden opracowanych naukowo dokumentów dotyczących różnych aspektów życia codziennego w getcie warszawskim. Do książki dołączono płytę DVD zawierającą skany zawartych w tomie dokumentów znajdujących się w archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma.
- Samuel D. Kassow, *Kto napisze naszą historię? Ukryte Archiwum Emanuela Ringelbluma*. Książka opowiada historię Emanuela Ringelbluma i jego grupy Oneg Szabat wykorzystujących swoje umiejętności badaczy historii w celu zgromadzenia i zachowania dla potomnych dokumentów o prześladowaniu i eksterminacji Żydów w czasie okupacji nazistowskiej.

Działalność wydawnicza 2018:

- Eleonora Bergman, Tadeusz Epsztein, *Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne Archiwum Getta Warszawy, t. 30, Pisma Chaskiela Wilczyńskiego*, ŻIH 2018. Chaskiel (Jecheskiel, Haskiel, Henryk) Wilczyński należy do najmniej znanych współpracowników „Oneg Szabat”. Jego dorobek przedwojenny z dziedziny krytyki literackiej uległ zapomnieniu, a prace na temat historii Żydów polskich w pierwszej połowie XIX wieku zamieszczone w niniejszym tomie, nie były nigdy publikowane.
- Anna M. Rosner, *Obraz społeczności ocalałych w Centralnej Kartotece Wydziału Ewidencji i Statystyki CKŻP*, ŻIH 2018. Wydział Ewidencji i Statystyki, istniejący przy Centralnym Komitecie Żydów Polskich od 1944 do 1950 roku, zajmował się zbieraniem informacji dotyczących Żydów na ziemiach polskich po wojnie, prowadzeniem poszukiwań osób zaginionych oraz korespondencją między szukającymi członków swych rodzin a odnalezionymi ocalałymi. W zachowanych archiwach WEiS znajduje się trzysta tysięcy kart rejestracyjnych, które miały posłużyć zbudowaniu Centralnej Kartoteki – zbioru danych o tych, którzy przeżyli Zagładę. Książka prezentuje przeprowadzone na tym zasobie demograficzne i statystyczne obliczenia, których celem jest próba przybliżenia struktury powojennej społeczności polskich Żydów oraz strat, które przyniosła jej druga wojna światowa.
- Rabbi Abraham Abulafia, *Księga Znaku*, tłum. z jęz. hebrajskiego i oprac. Mikołaj Krawczyk, publikacja dwujęzyczna (polski i hebrajski) ŻIH 2018 - Rabbi Abraham Abulafia (1240 – ok. 1292), czołowy przedstawiciel kabały profetycznej, autor komentarzy do Tory, Sefer Jecira – „Księgi Formowania”, More Newuchim – „Przewodnika błędzących”

oraz licznych podręczników autorskiego systemu technik medytacyjnych, zwanego chochmat ha-ceruf, „mądrość kombinowania”. Jego Sefer ha-Ot, „Księga Znaków” jest jedyną spośród ksiąg prorockich, która zachowała się do naszych czasów.

- Stefan Otwinowski, *Wielkanoc*, ŻIH 2018. Fenomen popularności Wielkanocy Otwinowskiego pośród dużej części ocalałych w tuż powojennej Polsce jest faktem społecznym. Rachela Auerbach, pisarka i pracowniczka CŻKH, komentując inscenizację sztuki, podkreślała: „dopuszczenie do głosu autora o tak szlachetnych intencjach, poruszenie na deskach scenicznych sprawy zagłady i walki Żydów polskich oraz sprawy stosunków polsko-żydowskich – uznać należy za wydarzenie bardzo pozytywne. Mimo szczerej naszej krytyki w stosunku do Wielkanocy, pozostaje dla nas Żydów faktem wysoce pokrzepiającym, że polski pisarz wysilił najlepsze energie swojej duszy dla zobrazowania spraw i wydarzeń, które stanowią najistotniejszą treść naszej narodowej problematyki”. Książka ukazała się w serii „Wydanie Krytyczne Prac Centralnej Żydowskiej Komisji Historycznej”.
- Hans-Christian Dahlmann, *Antysemityzm w Polsce roku 1968. Między partią a społeczeństwem*, ŻIH 2018. Książka rozpatruje oddziaływanie kampanii antysemickiej w Polsce 1968 r. na społeczeństwo w odniesieniu do żydowskich i do nieżydowskich Polaków. Jak przeżywali kampanię ci pierwsi? Jak się zachowywali nieżydowscy Polacy i jaki mieli stosunek do tej kampanii? Jaką rolę odgrywały w tym kontekście późne konsekwencje Zagłady? Publikacja wnosi wkład w studia nad fenomenem antysemityzmu, jak i w krytyczne badania nad komunizmem.
- Katarzyna Person, *Policjanci. Wizerunek Żydowskiej Służby Porządkowej w getcie warszawskim*, ŻIH 2018. Żydowska Służba Porządkowa w getcie warszawskim, nazywana policją gettową, okryła się złą sławą, asystując nazistowskiemu okupantowi podczas deportacji Żydów do Treblinki latem 1942r. Ta dobrze udokumentowana i obiektywna książka opisuje powstanie służby i to, jak została wciągnięta w pomoc Niemcom w ludobójstwie. To podstawowa lektura dla wszystkich zainteresowanych złożonym i trudnym problemem kolaboracji podczas nazistowskiej okupacji Polski.
- Zbigniew Ryszard Grabowski, *W skorodowanym zwierciadle pamięci*, ŻIH 2018. Książka ukazała się w serii „Wspomnienia, relacje, dzienniki”. Przedstawia wspomnienia Zbigniewa Ryszarda Grabowskiego, polskiego chemika, od 1965 roku profesora w Instytucie Chemii Fizycznej PAN. Grabowski w latach 1939–1941 mieszkał we Lwowie, po agresji Niemiec na ZSRR ukrywał się w Generalnym Gubernatorstwie. Wstąpił do AK i jako jej żołnierz walczył w powstaniu warszawskim.
- Paweł Śpiwak, *Wieczny Hiob*, ŻIH 2018. W tej książce prof. Paweł Śpiwak opowiada o tym, jak żydowscy myśliciele od średniowiecza do dzisiaj czytali Księgę Hioba. Być może spotkanie i konfrontacja ich refleksji jest jednym z najbardziej fascynujących seminariów ducha ludzkiego.
- Andrzej Żbikowski, *Żydowski Instytut Historyczny. 70 lat badań nad dziejami polskich Żydów*, ŻIH 2018. Książka jest próbą oceny na przestrzeni siedmiu dekad dorobku naukowego i pozycji Żydowskiego Instytutu Historycznego. Dzięki nakreśleniu szerszego kontekstu, autor przedstawia w nowym świetle wiele ważnych informacji, w tym bardzo szczegółowych, dotyczących historii Instytutu.
- Anna Landau-Czajka, *Wielki „Mały Przegląd”. Społeczeństwo i życie codzienne w II Rzeczypospolitej w oczach korespondentów „Małego Przeglądu”*, ŻIH 2018. W roku 1926 najpopularniejszy polskojęzyczny dziennik żydowski, warszawski „Nasz Przegląd”, zaprosił do współpracy Janusza Korczaka. Tak powstał „Mały Przegląd” — jedyne pismo, w którym autorami i redaktorami byli przede wszystkim ludzie bardzo młodzi — dzieci i nastolatki. Nie istnieje żaden równie duży zbiór różnorodnych relacji dotyczących wszystkich dziedzin życia, a spisanych przez najmłodszych obywateli. Wizja świata czy wydarzenia relacjonowane przez dzieci i młodzież różnią się często od tego, co można znaleźć w zapiskach ludzi dojrzałych.

- Mendel Balberyszski, *Likwidacja getta wileńskiego*, ŻIH 2018. Książka Mendla Balberyszskiego po raz pierwszy została opublikowana pod koniec 1946 r. w nakładzie 5 tys. egzemplarzy. Bohaterem tej poruszającej opowieści o ostatnim okresie istnienia getta wileńskiego jest nie tylko jej narrator, o którym wiadomo, że jest tożsamy z autorem – uczestnik i zarazem świadek opisywanych wydarzeń, lecz także zbiorowość, w której życiu brał on czynny udział i z której losem nierozzerwalnie był związany los jego i jego najbliższych. Pracę nad spisywaniem wspomnień Balberyszski rozpoczął tuż po wyzwoleniu spod okupacji niemieckiej, przypuszczalnie jeszcze w Wilnie w 1944 lub na początku 1945 r.
- *Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne Archiwum Getta Warszawy, t. 29a, Pisma Emanuela Ringelbluma z bunkra*, oprac. Eleonora Bergman, Tadeusz Epsztein, Magdalena Siek, ŻIH 2018. Formalnie biorąc, dokumenty zawarte w tomie nie są częścią Archiwum Ringelbluma, ale stanowią istotną kontynuację pism Ringelbluma z getta i tak bardzo dopełniają się wzajemnie, że konieczność ich publikacji w ramach tej edycji nigdy nie budziła wątpliwości.
- *Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne Archiwum Getta Warszawy, t. 29, Pisma Emanuela Ringelbluma z getta*, oprac. Joanna Nalewajko-Kulik, ŻIH 2018. Tom 29 Pism Emanuela Ringelbluma z getta zawiera nowy przekład wszystkich zidentyfikowanych do dziś notatek Emanuela Ringelbluma spisywanych między wrześniem 1939 a styczniem 1943 r., i zaopatrzonych w nowy aparat krytyczny. Przyjęta perspektywa edytorska zwraca uwagę na notatki Ringelbluma jako na piśmienną praktykę życia codziennego i osadza je w kontekście pozostałych materiałów Archiwum Getta Warszawskiego, dla którego stanowią one inspirację i punkt wyjścia.
- Zofia Trębacz, *Nie tylko Palestyna, Polskie plany emigracyjne wobec Żydów 1935–1939*, ŻIH 2018. Choć wielu czytelników zna hasło „Żydzi na Madagaskar!”, to brakowało nam całościowego przedstawienia narastającej w II RP tendencji do zmniejszenia liczby Żydów poprzez masową emigrację. Książka Zofii Trębacz zapełnia tę lukę w świetnie udokumentowany sposób, pokazując, skąd wzięły się takie pomysły, co znaczyły one w praktyce ówczesnych rządów i jak reagowała na nie opinia publiczna. Dzięki rozległym badaniom w archiwach w Polsce i za granicą oraz imponującej kwerendzie bibliograficznej, jej tezy są solidne, a obraz wydarzeń szeroki i pogłębiony.
- *Nalewki. Opowieść o nieistniejącej ulicy/Nalewki: Stories from a Non-Existent Street*, red. Agnieszka Kajczyk, ŻIH 2018. W albumie poświęconym historii i znaczeniu ulicy Nalewki – najśłynniejszej, wręcz legendarnej żydowskiej ulicy, będącej bijącym sercem Dzielnicy Północnej – obok licznych archiwalnych fotografii pochodzących ze zbiorów instytucji z kraju i ze świata, zamieszczony został cykl esejów historycznych, kulturoznawczych, antropologicznych autorstwa cenionych ekspertów: varsavianistów, badaczy kultury jidysz oraz naukowców zajmujących się dziejami warszawskiego getta.
- Jasia Reichardt, *Piętnaście podróży z Warszawy do Londynu*, tłum. Joanna Błachnio, ŻIH/Muzeum Sztuki w Łodzi 2018. Tytułowe piętnaście podróży trwa łącznie sześć lat (1940–1946). Czternaście spośród nich odbywa się w Polsce. Odległości bywają różne. Niekiedy bardzo niewielkie (dwa przystanki autobusem, dwudziestominutowy spacer), a czasem większe – o wiele większe. W chwili, gdy ją poznajemy, podróżniczka ma siedem lat. Po drodze dziewczynka traci dom, rodzinę, nazwisko i włosy – aż wreszcie gubi też strach. W tych trudnych latach dwie rzeczy pomagają bohaterce podczas podróży: kilka lekcji udzielonych przez rodziców – i ogromne szczęście, które nigdy jej nie opuszcza.
- *The Ringelblum Archive. Underground Archive of the Warsaw Ghetto, vol. 2. Accounts from the Borderlands, 1939–1941*, oprac. Andrzej Żbikowski, ŻIH 2018. W drugim tomie Archiwum Ringelbluma wydany w j. angielskim czytelnik znajdzie świadectwa z lat 1939–1942, dokumentujące sytuację na tych ziemiach Drugiej Rzeczypospolitej, które między wrześniem 1939 a napadem Niemiec na ZSRR 21 czerwca 1941 roku znalazły się pod okupacją sowiecką, następnie zaś przeszły we władanie niemieckie. Chodzi tu o nieco

ponad 50% całego terytorium przedwojennej Polski, zamieszkiwane przez około 40% Żydów polskich. Po wrześniu 1939 roku na ziemiach tych znalazło się dodatkowo co najmniej 250 tysięcy Żydów, zbiegłych w przewidywaniu rosnących represji antyżydowskich z ziem polskich pozostających pod okupacją niemiecką. Świadczenia, jakie zgromadził w warszawskim getcie zespół Emanuela Ringelbluma, publikowane są w większości przypadków raz pierwszy.

- *Kultury Żydów*, t. 1: *Śródziemnomorskie początki*, red. David Biale, tłum. Mirosław Wójcik, ŻIH 2018. Zbiór esejów autorstwa klasowej światy badaczy, poświęconych początkom kultury żydowskiej.
- *Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne Archiwum Getta Warszawy*, t. 35. *Żydzi w Warszawie. Część druga: 1527–1795*, oprac. Paweł Fijałkowski, ŻIH 2018. Ringelblum rozpoczął pracę nad monografią poświęconą historii Żydów w Warszawie już w okresie studenckim, a podsumowaniem pierwszego etapu była jego rozprawa doktorska, obroniona w 1927 r., opublikowana następnie jako *Żydzi w Warszawie*, cz. I. Od czasów najdawniejszych do ostatniego wygnania w r. 1527 (Warszawa 1932). Prawdopodobnie już wówczas Ringelblum pracował nad drugą częścią monografii, obejmującą okres od 1527 do 1795 r. Niestety, trudna sytuacja życiowa badacza sprawiła, że pisanie książki przeciągało się. W chwili wybuchu wojny tekst pozostawał w rękopisie i został ukryty w lutym 1943 r. wraz z innymi dokumentami stanowiącymi drugą część archiwum Oneg Szabat.

Działalność wydawnicza w 2019:

- Dagmara Budzioch, *Zdobione zwoje Estery/The Decorated Esther Scrolls*, t. 1 i 2, ŻIH 2019. Dwutomowa publikacja poświęcona zwojom Estery ze zbiorów Żydowskiego Instytutu Historycznego to wyjątkowe przedsięwzięcie zarówno badawcze, jak i wydawnicze. Aby opisać tradycję dekorowania Księgi Estery, autorka przestudiowała około trzysta rękopisów z kolekcji prywatnych i publicznych na całym świecie, m.in. z Nowego Jorku, Londynu, Tel Awiwu czy Zurychu. Na tym tle umieściła następnie zbiory zwojów z archiwum ŻIH, przygotowując w ten sposób pionierskie – tak w Polsce, jak za granicą – zestawienie tego typu źródeł. Bogato ilustrowana praca po raz pierwszy udostępniła szerszej publiczności ten cenny i różnorodny materiał.
- Heniek Fogel, *Dziennik*, oprac. Adam Sitarek, Ewa Wiatr, ŻIH 2019. Dziennik Heńka Fogla spisywany był w getcie łódzkim od pierwszych miesięcy 1942 do 7 maja 1944 roku. Jego autor miał niezwykle dar obserwacji i szczegółowo opisywał zarówno sytuację rodzinną, jak i rzeczywistość getta – komentował krążące w nim informacje, plotki, a także narastający niepokój. Niezwykle wartościowe są zapisy dotyczące wiedzy Żydów o sytuacji poza granicami getta.
- *Rok za drutem kolczastym*, oprac. Adam Sitarek, Ewa Wiatr, ŻIH 2019. Głównym elementem publikacji jest opracowanie przygotowane najprawdopodobniej w kwietniu 1941 roku przez nieznanego z nazwiska pracownika żydowskiej administracji żydowskiej getta łódzkiego. Zostało ono spisane na trzydziestu jeden stronach maszynopisu i zawiera opis najważniejszych momentów z pierwszego roku istnienia getta, oparty na obwieszczeniach wydawanych przez Przełożonego Starszeństwa Żydów (PSŻ; szefa Rady Starszych), Chaima Mordechaja Rumkowskiego. Oryginalny tekst opracowania opatrzone został wstępem oraz komentarzami czołowych historyków „zamkniętej dzielnicy mieszkaniowej” w Łodzi, dr Ewy Wiatr i dr. Adama Sitarka. Druga część książki to zbiór obwieszczeń wydawanych w getcie łódzkim niemal do końca jego istnienia (do sierpnia 1944 roku). Jest to wyjątkowy materiał ilustrujący politykę zarządzania dzielnicą żydowską realizowaną przez Rumkowskiego. Obwieszczenia publikowane były w formie afiszy oraz kolportowane wśród instytucji podległych PSŻ w formie maszynopisu w językach polskim i żydowskim, a od 1942 roku również w języku niemieckim. Stanowiły one jeden z głównych kanałów komunikacji PSŻ z mieszkańcami getta.

- Jan Doktor, *Bracia, obcy czy współobywatele?*, ŻIH 2019. W książce *Bracia, obcy czy współobywatele* Jan Doktor w sposób syntetyczny i wnikliwy zarazem, na podstawie rozmaitych źródeł, przedstawia debaty prowadzone w różnych częściach Europy przez chrześcijan na temat judaizmu i jego wyznawców. Rozpoczynając od argumentacji św. Augustyna, kończąc zaś na projektach równouprawnienia żydów z przełomu XVIII i XIX wieku, wybiera z tego bogatego materiału przypadki kluczowe, czasem też mniej znane, m.in. dysputy barcelońskiej z 1263 roku czy pism polskiego arianina, Marcina Czechowica. Szczególną wartością pracy jest z jednej strony ukazanie polemik dotyczących judaizmu w kontekście rozwijającej się kultury druku, z drugiej – zaprezentowanie na tle debat europejskich dyskusji i inicjatyw podejmowanych na ziemiach polskich.
- Gerszon Taffet, *Zagłada Żydów Żółkiewskich*, oprac. Natalia Aleksion, ŻIH 2019. Zagłada Żydów żółkiewskich Gerszona Taffeta została pomyślana jako swojego rodzaju pomnik gminy żydowskiej w Żółkwi pod Lwowem. Książka do dziś stanowi „cenny przyczynek do dziejów martyrologii żydowskiej”. Taffet skrupulatnie zbiera fakty, ewidencjonuje nazwiska osób zaangażowanych w przedstawiane przez siebie wypadki, zdaje relację z emocji towarzyszących różnym ich uczestnikom.
- Katarzyna Person, *Dipisi. Żydzi polscy w amerykańskiej i brytyjskiej strefach okupacyjnych Niemiec 1945-1948*, ŻIH 2019. Monografia opisująca historię polskich Żydów przebywających zaraz po wojnie w amerykańskiej i brytyjskiej strefie okupacyjnej Niemiec: osób wyzwolonych na terenie Niemiec (dipisów) i tych, którzy po wyjeździe z Polski oczekiwali w obozach dla przesiedleńców na dalszą emigrację.
- Ch. Kapłan, *Dziennik 1939. Megila życia*, tłum. i oprac. Blanka Górecka, ŻIH 2019. Pierwszy tom „Dziennika” spisanego przez Chaima Arona Kapłana w latach 1933–1942. Przetłumaczony i opracowany przez Blankę Górecką tekst inicjuje pierwsze pełne wydanie wspomnień Kapłana w języku polskim.
- *Wolny ptak. Humor z prasy żydowskiej w Polsce niepodległej*, oprac. Agnieszka Żółkiewska, ŻIH 2019. Jest to pierwszy i największy jak dotąd dwujęzyczny album zbierający rozproszone w bibliotekach na całym świecie satyryczne rysunki i teksty z prasy żydowskiej wydawanej w Polsce w latach 1919–1939. Niegdyś stanowiły one rozrywkę dla miłośników żydowskiego humoru i satyry, dziś stały się źródłem historycznym, które może nam powiedzieć o przeszłości znacznie więcej niż tradycyjne przekazy.
- *Kultury Żydów*, t. 2: *Barwy diaspor*, red. David Biale, tłum. Mirosław Wójcik, ŻIH 2019. W drugim tomie *Kultur Żydów* profesor David Biale z zespołem badaczy reprezentujących różne dyscypliny i ośrodki badawcze przedstawia dalsze dzieje kształtowania się kultur żydowskich w złożonym procesie, z jednej strony adaptacji do kultur nieżydowskich, z drugiej – oporu wobec nich, po raz kolejny udowadniając, że raczej niż o jednej kulturze żydowskiej należy mówić o wielu kulturach Żydów. Przedmiotem szkiców, będących misternie skonstruowanymi analizami elementów dziedzictwa zarówno materialnego, jak i duchowego, są losy społeczności żydowskich żyjących w diasporze od VII do XVIII wieku, m.in. Żydów sefardyjskich na Półwyspie Iberyjskim w późnym średniowieczu, Żydów mieszkających w Rzeczypospolitej Obojga Narodów czy włoskich Żydów u progu epoki nowożytnej.
- Franciszka i Stefan Themersonowie, *Niewystane listy*, ŻIH/Fundacja Terytoria Książki 2019. Pięknie zaprojektowana i wydana książka, przedstawia poruszający zapis dwuletniej wojennej rozłąki wybitnych artystów — Franciszki i Stefana Themersonów. Na publikację składa się 150 listów, 150 telegramów, pamiętniki Stefana, oficjalne dokumenty i rysunki Franciszki.
- *Rozproszony kontakt. Fotografie z Archiwum Ringelbluma na nowo*, oprac. Anna Duńczyk-Szulc, ŻIH 2019. Książka pod redakcją Anny Duńczyk-Szulc jest efektem wystawy „Światło negatywu / Obrazy z Archiwum Ringelbluma i archiwum Jerzego Lewczyńskiego

/ na nowo odczytane” prezentowanej w ŻIH w dniach 26 kwietnia — 25 sierpnia 2019 r. Publikacja po raz pierwszy udostępnia w całości, a także w nowym opracowaniu i w nowym ujęciu, zbiór fotografii odnaleziony w 1946 roku w ósmej skrzynce Podziemnego Archiwum Getta Warszawy.

Działalność wydawnicza w okresie 2020

Wydania papierowe

- Ilja Erenburg, Wasilij Grossman, *Czarna księga*, tłum. Małgorzata Buchalik, Halyna Dubyk, Halina Grubowska, Mirosława Jankowska, Maria Karachentseva, Kacper Miklaszewski, Tamara Monko-Ejgenberg, oprac. Joanna Nalewajko-Kulikov, ŻIH 2020, publikacja dofinansowana przez MKiDN
- Pierwsze polskie wydanie jednego z najwcześniejszych dokumentów na temat zagłady Żydów w granicach ZSRR i w nazistowskich obozach na terenie okupowanej Polski. *Czarna Księga* to zbiór relacji naocznych świadków, reportaży oraz oficjalnych zeznań, gromadzonych od 1943 roku przez Żydowski Komitet Antyfaszystowski działający w Związku Radzieckim.
- *The Ringelblum Archive. Underground Archive of the Warsaw Ghetto*, vol. 3, *Oyney Szabes. People and Works*, ed. Aleksandra Bańkowska, Tadeusz Epsztein, tłum. m.in. z jęz. jidysz Anna Brzostowska, Jerzy Giebułtowski, Jennifer Bell et al., ŻIH 2020. Angielski przekład dokumentów dotyczących działalności grupy Oneg Szabat – tajnej organizacji getta warszawskiego. Wśród dokumentów znalazły się m.in. materiały o charakterze personalnym oraz teksty dotyczące programu naukowego grupy.
- *Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne archiwum getta Warszawy, Tom 1-36 „Wykaz sygnatur dokumentów”*, oprac. Eleonora Bergman i Tadeusz Epsztein, ŻIH 2020. Ostatnia część serii Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne Archiwum Getta Warszawy zawiera pełny spis sygnatur dokumentów Archiwum Ringelbluma (ARG) ze wskazaniem tomu, w którym dane świadectwo zostało opublikowane.
- *Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne archiwum getta Warszawy, tom 36, „Uzupełnienia”* oprac. Eleonora Bergman, Tadeusz Epsztein, ŻIH 2020. Tom zamyka polską edycję dokumentów Archiwum Ringelbluma. W pierwszej części publikacji znalazły się dokumenty, które w trakcie ponad dwudziestoletniego procesu wydawniczego z różnych powodów nie trafiły do „swoich” tomów tematycznych. Część drugą stanowią informacje o dokumentach, które w Archiwum znalazły się z powodów nie zawsze dla redaktorów jasnych, ale wiedza o tym, że zostały ukryte razem ze świadectwami zebranymi w ramach prac grupy Oneg Szabat, jest konieczna dla pełnego obrazu tego zbioru.
- *Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne archiwum getta Warszawy, t. 25a, „Kazania rabina Kalonimusa Kalmana Szapiry z lat 1939–1942”*, oprac. Daniel Reiser, tłum. z jęz. hebrajskiego i oprac. Regina Gromacka, ŻIH 2020. Kazania cadyka z Piaseczna wygłaszane pod okupacją niemiecką, a od listopada 1940 r. w getcie warszawskim, to dokument o wyjątkowym znaczeniu i wielu poziomach przekazu. Należą one do kanonicznych dzieł dotyczących ortodoksyjnej myśli żydowskiej czasu Zagłady.
- *Archiwum ważniejsze niż życie. Losy Żydów polskich w czasie II wojny światowej w dokumentach konspiracyjnej grupy Oneg Szabat*, red. Agnieszka Kajczyk, Olga Szymańska, Bartosz Borys, Anna Duńczyk-Szulc, ŻIH 2020. Publikacja w syntetyczny sposób prezentująca losy Żydów polskich w czasie II wojny światowej oraz informacje na temat getta warszawskiego i działającej w nim konspiracyjnej grupy Oneg Szabat.
- *The Archive more important than life.* red. Agnieszka Kajczyk, Olga Szymańska, Bartosz Borys, Anna Duńczyk-Szulc, ŻIH 2020. Wersja angielska publikacji *Archiwum ważniejsze niż życie...*
- *Trachter. Malarz z Lublina*, red. Jakub Bendkowski, ŻIH 2020, publikacja dofinansowana przez MKiDN. Publikacja poświęcona artyście malarzowi żydowskiego pochodzenia –

- Symsze Trachterowi. Na tom składają się: artykuły dotyczące życia i twórczości malarza, katalog jego dzieł oraz korespondencja artysty.
- *Syberia Żydów polskich. Losy uchodźców z Zagłady*, red. Lidia Zessin-Jurek, Katharina Friedla, ŻIH 2020. Zbiorowa monografia naukowa poświęcona losom polskich Żydów, którzy przetrwali Zagładę na terenach ZSRR.
 - *Warsze-Warszawa. Historia Żydów Warszawy*, praca zbiorowa (Paweł Fijałkowski, Marta Janczewska, Andrzej Żbikowski, Agnieszka Żółkiewska), red. Paweł Fijałkowski, ŻIH 2020, publikacja dofinansowana przez Fundację im. R. Luksemburg. Popularnonaukowa monografia przeznaczona jest dla szerokiego grona czytelników. Ukazuje 500-letnią obecność Żydów w historii stolicy Polski. Zawiera ponad 350 fotografii, map, rycin, infografik i innych materiałów graficznych. Syntetyczne, pisane niespecjalistycznym językiem teksty dostępne są nawet dla czytelników nie będących koneserami literatury historycznej i judaistycznej.
 - Nachman Podróżnik, *Pozorowana tożsamość. Historia przetrwania pod okupacją nazistowską*, wstęp Andrzej Żbikowski, tłum. fragmentów Witold Wojtaszko, SERIA Wspomnienia i Relacje, ŻIH 2020. Relacja osobista ukazująca historię przetrwania okupacji przez żydowskie małżeństwo pochodzące z Łomży.
 - Nathan Cohen, *Książki, pisarze, gazety. Żydowskie życie literackie w Warszawie w latach 1918–1942*, tłum. Magdalena Sommer, Daria Boniecka-Stępień, oprac. wersji polskiej Monika Adamczyk-Garbowska, CYKL WYDAWNICZY Jidyszland, ŻIH/Polskie Towarzystwo Studiów Jidyszystycznych 2020. Publikacja poświęcona Warszawie jako centrum żydowskiego życia literackiego w Europie Środkowo-Wschodniej.
 - Emanuel Ringelblum, *Stosunki polsko-żydowskie w czasie drugiej wojny światowej*, wstęp i oprac. Tadeusz Epsztein, ŻIH 2020. Edycja popularnonaukowa eseju Emanuela Ringelbluma – historyka i założyciela konspiracyjnej grupy Oneg Szabat – poświęconego relacjom polsko-żydowskim w czasie drugiej wojny światowej.
 - Stefan Szpigelman, *Trzeci front. O wojnie wielkich Niemiec z Żydami warszawy 1939–1943*, red. Marta Janczewska, ŻIH 2020, publikacja dofinansowana przez Fundację im. R. Luksemburg. Spisane jeszcze w czasie II wojny światowej wspomnienia urzędnika Judenratu, Stefana Szpigelmana, z getta warszawskiego.
 - Jaff Schatz, *Pokolenie. Polscy Żydzi komuniści – wzlot i upadek*, tłum. Sergiusz Kowalski, wstęp do wyd. polskiego Piotr Oseka, ŻIH 2020, publikacja dofinansowana przez Fundację im. R. Luksemburg. Portret formacji pokoleniowej polskich Żydów komunistów, nakreślony z wykorzystaniem narzędzi socjologicznych.
 - Joanna Michlic, *Piętno zagłady: historia i pamięć dziecka ocalałego z Holokaustu*, tłum. Adam Musiał, ŻIH 2020, publikacja dofinansowana przez Fundację im. R. Luksemburg. Na publikację składają się eseje Joanny Michlic publikowane pierwotnie w języku angielskim, dotyczące różnorodnych aspektów losów dzieci żydowskich w czasie II wojny światowej. Szczególnym tematem analizowanym przez autorkę są długofalowe skutków funkcjonowania w okupacyjnej rzeczywistości, które odciskają swe piętno na dzieciach ocalałych z Holokaustu.
 - Paweł Śpiewak, Zofia Fliszkiewicz (ŻIH), *Przewodnik po wystawie stałej ŻIH „Czego nie mogliśmy wykrzyczeć światu”*, ŻIH 2020
 - Daria Boniecka-Stępień, *Charakterystyka i rola religii w myśli syjonistycznej. Na podstawie tekstów Achad Ha-Ama i Josefa Chaima Bennera*, ŻIH 2020. Książka Darii Bonieckiej-Stępień ukazuje ideologiczne, ale także psychologiczne zmagania z tożsamością żydowską w okresie kształtowania się współczesnej myśli syjonistycznej. Główna teza stawiana przez autorkę zakłada, że zawsze w centrum refleksji nad przeszłością, teraźniejszością i przyszłością narodu żydowskiego jest religia, albo raczej stosunek do niej.
 - Chaim Aron Kapłan, *Dziennik 1940. Cz. I. Megila życia*, tłum. z jęz. hebrajskiego Blanka Górecka, oprac. Blanka Górecka, Justyna Majewska, ŻIH 2020, publikacja dofinansowana przez Fundację im. R. Luksemburg. Kolejny tom dziennika żydowskiego pedagoga, pisarza

i działacza na rzecz kultury hebrajskiej, Chaima Arona Kapłana. Zapisy ukazują życie w okupowanej Warszawie i obejmują okres od początku stycznia do 10 lipca 1940 r.

- *Gdzie jesteś?* Katalog wystawy. Red. P. Śpiewak, ŻIH 2020
- *Kultura. Literatura, sztuka i nauka w XX wieku*, red. Zofia Trębacz, seria Stosunki Polsko-Żydowskie, ŻIH 2020, publikacja dofinansowana z środków MKiDN. Interdyscyplinarna monografia naukowa poświęcona studiom żydowskim w zakresie literatury, prasy, kina, teatru, muzyki, nauki i oświaty.
- *Lokalność. Wsie, miasteczka, miasta na ziemiach polskich od XVI do XX wieku*, red. Anna Landau-Czajka, seria Stosunki Polsko-Żydowskie, ŻIH 2020, publikacja dofinansowana z środków MKiDN. Monografia naukowa poświęcona związkom między społecznościami polską i żydowską na poziomie lokalnym – w miastach, miasteczkach i wsiach. Zebrane artykuły obejmują okres od wieku XVI aż po współczesność i opisują przypadki mniejszych oraz większych miejscowości w Galicji, na Lubelszczyźnie i Mazowszu, a także na Dolnym Śląsku.

Wydania elektroniczne

- Katarzyna Person, *Policjanci. Wizerunek Żydowskiej Służby Porządkowej w getcie warszawskim*, ŻIH 2020
- *Syberia Żydów polskich. Losy uchodźców z Zagłady*, red. Lidia Zessin-Jurek, Katharina Friedla, ŻIH 2020
- Chaim Aron Kapłan, *Dziennik 1939. Megila życia*, tłum. z jęz. hebrajskiego Blanka Górecka, ŻIH 2020
- Heniek Fogel, *Dziennik*, red. Adam Sitarek, Ewa Wiatr, ŻIH 2020
- Nachman Podróżnik, *Pozorowana tożsamość. Historia przetrwania pod okupacją nazistowską*, wstęp Andrzej Żbikowski, przekład fragmentów z jęz. angielskiego Witold Wojtaszko, ŻIH 2020
- *Archiwum ważniejsze niż życie. Losy Żydów polskich w czasie II wojny światowej w dokumentach konspiracyjnej grupy Oneg Szabat*, oprac. Agnieszka Kajczyk, Olga Szymańska, Bartosz Borys, Anna Duńczyk-Szulc, ŻIH 2020
- *The Archive More Important than Life. The Fate of Polish Jews during World War II in the Documents of the Oneg Shabbat Clandestine Group*, oprac. Agnieszka Kajczyk, Olga Szymańska, Bartosz Borys, przeł. Aleksandra Szymczyk, ŻIH 2020
- Stefan Szpigielman, *Trzeci front. O wojnie wielkich Niemiec z Żydami Warszawy 1939–1943*, oprac. Marta Janczewska, ŻIH 2020
- Joanna B. Michlic, *Obcy jako zagrożenie. Obraz Żyda w Polsce od roku 1880 do czasów obecnych*, ŻIH 2020
- Anna Landau-Czajka, *Polska to nie oni. Polska i Polacy w polskojęzycznej prasie żydowskiej II Rzeczypospolitej*, ŻIH 2020
- Joanna B. Michlic, *Piętno Zagłady. Wojenna i powojenna historia oraz pamięć żydowskich dzieci ocalałych w Polsce*, przeł. Adam Musiał, ŻIH 2020
- *Gdzie jesteś?* [katalog wystawy], red. Paweł Śpiewak, ŻIH 2020

Działalność wydawnicza w okresie 1.01.2021–30.06.2021

- Emanuel Ringelblum, *Stosunki polsko-żydowskie w czasie drugiej wojny światowej*, oprac. Tadeusz Epsztein, ŻIH 2021
- Chaim Aron Kapłan, *Dziennik 1940. Cz. I. Megila życia*, tłum. Blanka Górecka, oprac. Blanka Górecka, Justyna Majewska, ŻIH 2021
- Jan Doktor, *Bracia, obcy czy współobywatele? Debaty chrześcijańskie na temat judaizmu i jego wyznawców w Europie do początków XIX wieku*, seria Stosunki Polsko-Żydowskie, ŻIH 2021
- *Kultura. Literatura, sztuka i nauka w XX wieku*, red. nauk. Zofia Trębacz, seria Stosunki Polsko-Żydowskie, ŻIH 2021

Działalność naukowa 2017 - 2021:

- praca nad przygotowaniem *Encyklopedii getta warszawskiego*;
- praca nad przygotowaniem wydawnictwa *Historia Żydów Warszawy*;
- praca nad przygotowaniem wydawnictwa *Piłsudski a Żydzi*;
- prace nad przygotowaniem angielskiej edycji Archiwum Ringelbluma;
- prace koncepcyjne nad pojęciem *socjologia getta* (w ramach comiesięcznych seminariów);
- prace nad przygotowaniem publikacji na temat rozwoju historiografii w Polsce w XX-leciu międzywojennym;
- przygotowanie artykułów dotyczących stosunków polsko-żydowskich na przestrzeni wieków (w ramach projektu „Związani historią. Stosunki polsko - żydowskie”);
- opracowanie i udostępnienie on-line materiałów archiwalnych z getta łódzkiego;
- prace nad przygotowaniem projektu wydania monografii „Historia Żydów Polskich”.

Działalność edukacyjna i kulturalna 2017 -2021:

a) Edukacja:

- lekcje muzealne;
- zajęcia edukacyjne dla studentów zagranicznych;
- warsztaty dla młodzieży i studentów z Polski oraz zagranicy;
- oprowadzania po wystawie stałej, szkolenia dla przewodników;
- szkolenia dla nauczycieli (Akademie Letnia i Zimowa).

b) Wydarzenia kulturalne (od 2020 r. część wydarzeń odbywa się także online)

Cykl spotkań popularno-naukowych pod nazwą „Czwartki na Tłomackiem”:

- dyskusje;
- debaty m.in. na temat wydarzeń takich jak pogrom kielecki czy pogrom w Jedwabnem;
- spotkania autorskie;
- projekcie filmów;
- wydarzenia muzyczne współorganizowane przez Żydowski Instytut Historyczny.

6. Język kara i m s k i

Muzeum Narodowe we Wrocławiu – Oddział Muzeum Etnograficzne

promocja języka, koncert muzyki i pieśni (2018);

7. Język kas z u b s k i

Muzeum Narodowe w Gdańsku – Oddział Etnografii

- Na wystawie stałej prezentowane są obiekty pochodzące z terenów Kaszub.
- Prezentowana w terminie 17.02.2019- 28.06.2020 wystawa „Dźwięki pierwotne” poświęcona polskiej tradycyjnej muzyce ludowej eksponuje m.in. kaszubskie instrumenty i narzędzia dźwiękowe.
- Lekcja muzealna „Kaszuby wczoraj i dziś” - okazja do poznania bogactwa kaszubskiej kultury: tradycyjnych form gospodarowania, przygotowania pożywienia czy wyposażenia dawnych izb wiejskich.
- Warsztaty „Kaszubskie malarstwo na szkłe” - prowadzone przez twórcę ludowego Edmunda Zielińskiego, od lat zajmującego się tradycyjnym malarstwem na szkłe.
- Warsztaty „Rzeźbienie w glinie” -pod kierunkiem kaszubskiego twórcy ludowego Stanisława Śliwińskiego.
- Warsztaty „Gwiazdy kolędnicze”
- Warsztaty „Kaszubski design”

- Co roku w ramach Letniego Jarmarku Etnograficznego w ogrodzie muzealnym Oddziału Etnografii Muzeum Narodowego w Gdańsku organizowane są dni tematyczne prezentujące kulturę i sztukę regionu, takie jest Dzień Kaszubski, Dzień Rzemiosł Tradycyjnych, Dzień Twórcy Ludowego. W ramach wydarzenia organizowana jest prezentacja sztuki regionalnej np. oryginalnych haftów zastosowanych w wyrobach tradycyjnych oraz współczesnych inspirowanych dawnym wzornictwem, pokazy rzeźby i tradycyjnego rękodzieła ludowego oraz kaszubskich instrumentów muzycznych i ceramiki glinianej z pomorskich garncarni. Istnieje możliwość zakupu wydawnictw regionalnych oraz skosztowania tradycyjnych potraw. Organizowane są pokazy tradycyjnych rzemiosł: plecionkarstwa, malarstwa na szkło, garncarstwa, rzeźbiarstwa, wykonywania kwiatów bibułkowych. Każdorazowo zapraszane są zespoły tradycyjnego tańca i pieśni.

Muzeum Narodowe w Gdańsku – Oddział: Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie

Na wystawie stałej Muzeum Hymnu Narodowego pt. „Losy Mazurka Dąbrowskiego” eksponowany jest tekst pieśni autorstwa Hieronima Derdowskiego w języku kaszubskim pt. „Marsz Kaszubski” wraz z krótkim opisem. Historię tej pieśni śpiewanej pierwotnie do melodii „Jeszcze Polska nie zginęła” prezentujemy również na Facebooku MHN przy okazji rocznic związanych z jej autorem. Sklepik oferuje pamiątki i wydawnictwa w języku kaszubskim oraz prezentujące historię Kaszub.

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku od roku 2013 roku organizuje ogólnopolską akcję społeczną „Mamy Niepodległą!” i zachęca do optymistycznego celebrowania Narodowego Święta Niepodległości. W stulecie odzyskania niepodległości przez Polskę, tematem przewodnim ówczesnej edycji była depesza notyfikująca odrodzenie Rzeczypospolitej. Podpisany przez Józefa Piłsudskiego tekst depeszy nadanej nocą z 18 na 19 listopada 1918 roku, został graficznie wkomponowany także w awers jednej z pocztówek (jedyne raz w historii akcji zaprezentowano nie tylko „obraz”). Specjalnie na potrzeby akcji została wydrukowana dodatkowa pula kartek pocztowych dostępnych w punktach dystrybucji na Pomorzu, których tekst opublikowano w regionalnym języku kaszubskim. Na zaproszenie muzeum za tłumaczenie depeszy odpowiedzialne było Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie.

Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku

Ścieżka zwiedzania w audioprzewodniku po wystawie stałej (zlikwidowana w 2019 ze względu na znikome wykorzystanie)

Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów

Lekcja e-learningowa na platformie HISTORIA ZOBACZ pod tytułem *Nie ma Kaszub bez Polonii, a bez Kaszub Polski* <https://platforma.historiadlapolonii.pl/lessons/hzd/82/1>
Lekcja powstała w ramach projektu HISTORIA POSZUKAJ prowadzonego przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów we współpracy z Dziecięcym Uniwersytetem Ciekawej Historii. W lekcji prezentowana jest kultura i język kaszubski.

8. Język litewski

Muzeum Historii Polski w Warszawie

Wystawa „Konstytucja 3 Maja” (2021)

Ekspozycja pokazuje dumę i radość towarzyszące uchwaleniu pionierskiego aktu prawnego, entuzjastyczne reakcje prasy zagranicznej, a także siłę, jaką pamięć o Konstytucji 3 Maja dawała mieszkańcom dawnej Rzeczypospolitej w ponurym czasie zaborów oraz pod rządami komunistów po II wojnie światowej. Scenariusz 24-planszowej ekspozycji powstał w języku polskim i został przetłumaczony m.in. na języki litewski.

Muzeum Narodowe w Poznaniu – Oddział: Muzeum Etnograficzne

Dni Litewskie, 24-25.11.2017. Wśród innych proponowanych prelekcji i warsztatów znalazły się też takie związane bezpośrednio z językiem litewskim:

24.11.2017 *Mówiący krajobraz. O języku litewskim w Polsce i polskim na Litwie* – prelekcja (dr. hab. Tomasz Wicherkiewicz, dr Justyna Walkowiak),

25.11.2017 *Taniec i litewskie piosenki ludowe dla dzieci* (dr Jowita Niewulis-Grablunas)

- *Lekcja języka litewskiego* (dr Piotr Grablunas),
- *Tajemnice języków bałtyckich* – prelekcja (prof. Nicole Nau)

Muzeum Narodowe w Szczecinie

2020

Wystawy: Piękność Twą widzę | In deiner Schönheit prangst du vor mir | Tavo regiu aš grožj - Od Čiurlionisa do Kairiūkštisa – sztuka litewska pierwszej połowy XX wieku - od 4.09 – 29.11.2020, Muzeum Narodowe w Szczecinie

Publikacje: Piękność Twą widzę | In deiner Schönheit prangst du vor mir | Tavo regiu aš grožj - Od Čiurlionisa do Kairiūkštisa – sztuka litewska pierwszej połowy XX wieku – katalog towarzyszący wystawie pod redakcją Dariusza Kacprzaka i Osvaldas Daugelis; ISBN 978-83-63365-82-0

Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie

ekspozycja internetowa poświęcona Bitwie Warszawskiej i wydarzeniom na froncie wschodnim w latach 1919-1920 <https://wystawy.lazienki-krrolewskie.pl/wystawa/varsuvos-musis/>

Muzeum Zamkowe w Malborku

usługa świadczona jest na ścieżce dźwiękowej audioprzewodnika.

Biuro Programu „Niepodległa”

Na język litewski przetłumaczone zostało logo „Niepodległa”.

9. Język łemkowski

Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego

10 stycznia 2020 r. – wykład ks. Ernesta Sekulskiego. Cerkiew greckokatolicka miejscem kultu Trójjedynego Boga” – oraz wspólne kolędowanie w tradycyjnym języku łemkowskim

10. Język niemiecki

Państwowe Muzeum Auschwitz–Birkenau w Oświęcimiu

Międzynarodowa Akademia Letnia „Auschwitz – Historia, Pamięć, Edukacja” dla osób niemieckojęzycznych we współpracy z Uniwersytetem Pedagogicznym w Wiedniu. Wydarzenie cykliczne: 2017, 2018, 2019

„Czy to jest człowiek – wykluczenia we współczesnym świecie”. Międzynarodowa konferencja edukacyjna.” Lipiec 2021

ROK 2017 Publikacje w języku niemieckim:

- „Znajduję się w sercu piekła” Zafmena Gradowskiego
- „Ja z krematorium Auschwitz. Rozmowa z Henrykiem Mandelbaumem”
- „Auschwitz od A do Z. Ilustrowana historia obozu”

ROK 2018 Publikacje w języku niemieckim:

- „Nadzieja umiera ostatnia” Haliny Birenbaum
- „Dzieciństwo w pasiakach” Bogdana Bartnikowskiego
- „Auschwitz od A do Z. Ilustrowana historia obozu”
- „Miejsce Pamięci Auschwitz-Birkenau. Przewodnik”
- „Życie prywatne esesmanów w Auschwitz”

ROK 2019 Publikacje w języku niemieckim:

- „Nadzieja umiera ostatnia” Haliny Birenbaum
- „Dzieciństwo w pasiakach” Bogdana Bartnikowskiego
- „Szkicownik z Auschwitz”
- „Auschwitz od A do Z. Ilustrowana historia obozu”

ROK 2021 Publikacje w języku niemieckim:

- „Transporty polskich więźniów w kompleksach obozowych KL Auschwitz, KL Dachau i KL Flossenbürg”

Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie

Oferta usługi przewodnickiej

Publikacje: Przewodnik po obiektach, Plan zwiedzania PMM, MMPB;

W ofercie są także wybrane wydawnictwa naukowe i źródeł w języku niemieckim

2019:

- 76. rocznica powstania więźniów w Sobiborze – 14.10, Muzeum – Miejsce Pamięci w Sobiborze
- uroczystość upamiętniająca
- wykład nt. historii obozu zagłady w Sobiborze w Muzeum Zespole Synagogałnym we Włodawie. Uczestnicy: młodzież z Polski, Izraela, Niemiec, Austrii i Ukrainy oraz oficjalne delegacje. We współpracy z FPNP i Muzeum Zespół Synagogałny we Włodawie.

2021:

- SS-Sonderkommando Sobibor. Das deutsche Vernichtungslager 1942–1943 Katalog wystawy w Sobiborze

Muzeum Gross–Rosen w Rogoźnicy. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940–1945)

- realizowano usługę przewodnicką w jęz. niemieckim
- przygotowano i udostępniono ścieżkę audioprzewodnika w jęz. niemieckim
- realizowano projekcje filmowe w jęz. niemieckim

- zrealizowano warsztaty edukacyjne dla młodzieży w języku niemieckim na dwa tematy: *Korespondencja więźniarska*, *Herosi w pasiakach - bohaterskie postawy uczestników sportowych starć w KL Gross-Rosen*
- w ofercie stałej Muzeum Gross-Rosen wszystkie ekspozycje stałe zostały przetłumaczone na jęz. niemiecki
- wytworzono i dystrybuowano ulotkę nt. Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy w jęz. niemieckim
- kolportowano wydawnictwa Muzeum Gross-Rosen - monografie i wspomnienie byłych więźniów KL Gross-Rosen w jęz. niemieckim
- kolportowano płytę DVD z filmem o historii KL Gross-Rosen w jęz. niemieckim

Muzeum Treblinka. Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy (1941 – 1944)

- wydanie i udostępnienie publikacji dla odwiedzających w języku niemieckim: Informatora Muzeum Treblinka, publikacja „Plan symbolicznych kamieni”, album do wystawy stałej w Muzeum Treblinka
- współpraca z landem Saksonia-Anhalt i fundacją Bildungswerk Stanisław Hantz z Kassel
- w bibliotece Muzeum Treblinka dostępne są książki w języku niemieckim dotyczące historii II Wojny Światowej oraz Obozu Zagłady Treblinka II i Karnego Obozu Pracy Treblinka I
- wygłoszenie referatów dotyczących współpracy Muzeum Treblinka z landem Saksonia-Anhalt, fundacją Bildungswerk Stanisław Hantz z Kassel oraz niemiecką młodzieżą na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Treblinka – ostrzega i przypomina!”.

Muzeum Getta Warszawskiego (w organizacji)

gromadzenie archiwaliów, dokumentacji lub rękopiśmiennych świadectw w języku niemieckim - są to głównie dokumenty wytworzone przez władze okupacyjne, czasem dotyczące spraw prywatnych lub rodzinnych (podpisy do zdjęć w albumach, dedykacje, listy)

Centralne Muzeum Jeńców Wojennych

- pracownicy posiadający znajomość języka niemieckiego (m.in. pełnienie usługi przewodnickiej i prowadzenie zajęć edukacyjnych) – w muzeum: 3 osoby,
- prezentacje wystaw własnych:
 - stałych: czterech w Łambinowicach pt. *W niewoli niemieckiej, Obozy jenieckie w Łamsdorf/Łambinowicach 1870-1945, Jeńcy polscy w ZSRR, Po wojnie. Obóz Pracy w Łambinowicach (1945–1946)*; jednej w Opolu pt. *Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach – dziedzictwo regionalne, narodowe, europejskie*. Ekspozycje są przygotowane także w wersji niemieckojęzycznej,
 - mobilnej pt. *Jeńcy wojenni – europejska pamięć. Łambinowice – muzeum i miejsce pamięci / Kriegsgefangene – eine europäische Erinnerung. Łambinowice – Museum und Gedenkstätte*, przygotowanej w językach polskim i niemieckim. W okresie, którego dotyczy zapytanie, była prezentowana w innych instytucjach kultury i oświaty: Regionalnym Zespole Placówek Wsparcia Edukacji Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Opolu i w Liceum Ogólnokształcącym nr 1 w Lublinie,
- udział w międzynarodowym projekcie naukowym pt. „Teren zjazdów NSDAP w Norymberdze jako miejsce pracy przymusowej reżimu nazistowskiego”. realizowanym przez Centrum Dokumentacji Terenu Zjazdów NSDAP w partnerstwie z CMJW, którego efektem było przygotowanie dwóch wystaw czasowych: *Das Reichsparteitagsgelände im*

- Krieg. Gefangenschaft, Massenmord und Zwangsarbeit (prezentowanej w Norymberdze: maj 2019–styczeń 2020 r.) oraz Das Reichsparteitagsgelände im Krieg – Gefangenschaft, Massen-mord und Zwangsarbeit/Nie tylko proces... Norymberga i jeńcy wojenni (1939–1945) (prezentowanej w CMJW w Opolu, wrzesień–październik 2019 r.),
- prezentacje wystaw obcych:
 - pt. Das Reichsparteitagsgelände im Krieg – Gefangenschaft, Massen-mord und Zwangsarbeit/Nie tylko proces... Norymberga i jeńcy wojenni (1939–1945), przygotowanej przez Centrum Dokumentacji Terenu Zjazdów NSDAP we współpracy z CMJW (wrzesień–październik 2019 r.). Ekspozycja została przygotowana w ramach współpracy Centrum Dokumentacji Terenu Zjazdów NSDAP i CMJW,
 - pt. Vergessene Opfer der NS-Euthanasie – Die Ermordung schlesischer Anstaltspatienten 1940–1945 / Zapomniane ofiary nazistowskiej „eutanazji” – Mordowanie śląskich pacjentów zakładów 1940–1945 (marzec–kwiecień 2020 r.). Prezentację wystaty przygotowano we współpracy z Domem Współpracy Polsko-Niemieckiej w Opolu i Miejscem Pamięci Pirna-Sonnenstein,
 - w planie na październik–grudzień 2021 r. – wernisaż i prezentacja wystawy Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej pt. Obca ojczyzna Śląsk w 1945 roku i w latach powojennych / Fremde Heimat? Schlesien 1945 und in den Nachkriegsjahren, podczas 18. Dni Kultury Niemieckiej na Śląsku Opolskim,
 - działania edukacyjne:
 - zorganizowanie zajęć edukacyjnych dla: 1) polsko-niemieckich uczniów przez Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w Opolu, Łambinowice, 26 marca 2018 r.; 2) uczniów z gimnazjum Heißen w Mülheim an der Ruhr – szkoły partnerskiej gimnazjum nr 5 w Opolu, Opole 19 czerwca 2018 r.,
 - zorganizowanie wizyt studyjnych: 1) dla polskich i niemieckich uczniów w ramach współpracy z Europäische Jugendprojekt Oberpfalz, Łambinowice – 22 maja 2018 r.; 2) dla uczestników Kolegium Europy Wschodniej im J. Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu – 16 marca 2019 r.; 3) dla uczniów polskich i niemieckich w Muzeum i Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach w ramach polsko-niemieckiego seminarium uczniowskiego „Drogi do pamięci”, Łambinowice 25 kwietnia 2017 r.; 4) dla polskich, czeskich i niemieckich uczniów w ramach współpracy z Zespołem Szkół Zawodowych nr 4 w Opolu, Justus von Liebig Schule Mannheim, Střední škola gastronomie a farmářství Jeseník, Opole i Łambinowice, 15–16 maja 2019 r.; 5) dla podopiecznych z Diakonie St. Martin – Martinshof z Rothenburga (Saksonia) i Stowarzyszenia Integracyjnego „Klub Otwartych Serc” z Wieruszowa – Opole, 3 marca 2020 r.; 6) dla Maksima Artemeva z Hochschule für bildende Künste Hamburg w obu siedzibach Muzeum oraz w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach – na terenie po byłym Stalagu 318/VIII F (344) Łamsdorf, Łambinowice i Opole 30 maja 2019 r. i 21–24 maja 2021 r.,
 - prezentacjom wystaw stałych towarzyszyły pokazy filmu edukacyjnego pt. *Łamsdorf/Łambinowice. Muzeum i miejsce pamięci*, który dostępny jest w wersji niemieckojęzycznej,
 - materiały przygotowane w języku niemieckim:
 - scenariusze warsztatów pt. Krieg und danach. Lager in Łamsdorf/Łambinowice 1939–1946, Sowjetische Kriegsgefangene in Łamsdorf, Warschauer Aufständische in Stalag 344 Łamsdorf,
 - wydawnictwa CMJW: V. Rezler-Wasielewska, Museum an der Gedenkstätte, Opole 2017; Aufgabenheft zur Dauerausstellung „In deutscher Gefangenschaft“ (dodruk),
 - artykuł pracownika dr R. Kobylarz-Buły pt. Überfluss an Erinnerung. Probleme der polnischen Erinnerung an den Zweiten Weltkrieg, [w:] Erinnerungs- und Gedenkort im sächsischen Dreiländereck. Polen – Tschechien – Deutschland, red. A. Schönfelder, Drezno 2020, s. 20–38.

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

Audio-przewodnik na wystawie „Tysiąc lat historii Żydów polskich”.

Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej

Muzeum Polaków Ratujących Żydów posiada w języku niemieckim:

- wystawę mobilną „Samarytanie z Markowej. Ulmowie – Polacy zamordowani przez Niemców za pomoc Żydom”
- ulotkę o Muzeum

Muzeum Historii Polski w Warszawie

Konferencja „Jak upadał komunizm. Rok 1989 w Europie Środkowo-Wschodniej” (2019)

Podczas konferencji historycy, socjologowie i politolodzy z kilkunastu krajów spotkali się w Pałacu Prezydenckim w Warszawie. Złożoność procesów, które zapoczątkowały Jesień Narodów, a także różne scenariusze przemian i następujących po nich transformacji ustrojowych sprawiają, że pamięć o tym okresie nie jest jednorodna. Dlatego o fenomenie roku 1989, jego znaczeniu i dzisiejszych interpretacjach warto rozmawiać w gronie międzynarodowym. Konferencja była tłumaczona m.in. na język niemiecki.

Wystawa planszowa „Gusen: granit i śmierć, pamięć i zapomnienie” (2017, 2018)

Wystawa „Gusen: Granit i śmierć, pamięć i zapomnienie” to przedsięwzięcie wystawiennicze zrealizowane przez Muzeum Historii Polski we współpracy z Fundacją Polsko-Niemieckie Pojednanie. Przygotowana została w kilku wariantach językowych, w tym angielsko-niemieckim. Celem ekspozycji jest przywrócenie w zbiorowej świadomości pamięci o Gusen, największym niemieckim, nazistowskim obozie systemu KL Mauthausen-Gusen, jako miejscu eksterminacji polskiej inteligencji.

Ekspozycji towarzyszy film dokumentalny w reżyserii Rafała Gemerka pt. „Gusen – wojna o pamięć”, który można oglądać m.in. w niemieckiej wersji językowej.

Muzeum Narodowe w Krakowie

- Ulotka do Galerii Sztuki Polskiej XIX wieku w Sukiennicach
- Ulotka do pokazu Damy z gronostajem Leonarda da Vinci w Gmachu Głównym
- Ulotka do Muzeum Książąt Czartoryskich
- udostępnienie audioprzewodnika dla zwiedzających ekspozycję stałą Muzeum Książąt Czartoryskich, oddział MNK.
- Katalog do wystawy: Mistrz i Katarzyna. Hans von Kulmbach i jego dzieła dla Krakowa. Praca zbiorowa po redakcją dr. hab. Mirosława P. Kruka, dr. Aleksandry Holc, dr. hab. Marka Walczaka. Wydawnictwo: Muzeum Narodowe w Krakowie. ISBN: 978-83-7581-282-4. Rok wydania: 2018. Oprawa: zintegrowana, sztywna. Format: 240 x 300. Ilość stron: 550. Wersja językowa: polsko-niemiecka.

Muzeum Narodowe w Warszawie

- Aplikacja multimedialna do Galerii Sztuki Starożytnej (2020) – dostępna na stronie MNW.
- Audioprzewodniki w języku niemieckim w Muzeum Narodowym w Warszawie w latach 2017-2020 zostały wypożyczone przez odwiedzających 1054 razy.

Z uwagi na pandemię wirusa COVID-19 w marcu 2020 roku ze względów sanitarnych Muzeum zaprzestało wypożyczania urządzeń z audioprzewodnikami.

Muzeum Narodowe w Gdańsku

Muzeum Hymnu Narodowego w Będminie Oddział Muzeum Narodowego w Gdańsku

- Na wystawie stałej pt. „Józef Wybicki i jego czasy” prezentowany jest dokument z 22.V.1815 r. w formie plakatu z tekstem księcia Fryderyka Augusta, władcy Xsięstwa Warszawskiego z tłumaczeniem na język niemiecki oraz pruski druk propagandowy z grafiką przedstawiającą pojmanie Tadeusza Kościuszki pod Maciejowicami z opisem w języku niemieckim.
- Na wystawie stałej pt. „Losy Mazurka Dąbrowskiego” prezentowane są dwa wydawnictwa muzyczne z tekstem w języku niemieckim: XIX-wieczna trawestacja hymnu polskiego w języku niemieckim oraz nuty *Noch ist Polen nicht verloren!* z 1904 r.

Gdańska Galeria Fotografii

- *W drodze do cudu gospodarczego. Norymberga na fotografiach 1945-1960.* Tłumaczenia podpisów do prac na wystawie, tekstu opisowego do wystawy oraz informacji prasowej, 12 maja - 8 lipca 2018

Muzeum Narodowe w Szczecinie

2017

Wystawy:

- Eugen Dekkert – muzealne atelier, 10.2017–12.2019, Muzeum Narodowe w Szczecinie – Muzeum Historii Szczecina
- Szczecińskie awangardy, 23.11.2017–14.01.2018, Muzeum Narodowe w Szczecinie
- Pojednanie/Versöhnung in progres ... Kościół katolicki i relacje polsko-niemieckie po 1945 roku, 6.04–31.05.2017, Muzeum Narodowe w Szczecinie – Centrum Dialogu Przełomy

Publikacje:

- Szczecińskie awangardy / Stettiner Avantgarden, red. S.P. Kubiak, Muzeum Narodowe w Szczecinie, 21.11.2017–03.2018, ISBN 978-83-63365-59-2
- Nationalmuseum Stettin, oprac. D. Kacprzak, D. Źródlewski, folder o zbiorach MNS, wersja niemiecka [druk ulotny, edycja 2017]
- Nationalmuseum Stettin – Dialogzentrum Umbrüche, oprac. A. Kuchcińska-Kurcz, folder towarzyszący wystawie stałej, wersja niemiecka [druk ulotny, edycja 2017]

2018

Wystawy:

- Ptak bez przestrzeni. Georg Johann Tribowski – wczesne obrazy, 26.01–8.04.2018, Muzeum Narodowe w Szczecinie – Muzeum Sztuki Współczesnej
- Biedermeier, 9.02–15.04.2018, Muzeum Narodowe w Szczecinie

Publikacje:

- Ptak bez przestrzeni. Georg Johann Tribowski – wczesne obraz, red. S.P. Kubiak, Szczecin 2018, ISBN 978-83-63365-63-9
- Nationalmuseum Stettin, oprac. D. Kacprzak, D. Źródlewski, folder o zbiorach MNS, wersja niemiecka [druk ulotny]

2019

Wystawy:

- Gabinet biedermeieru, od 01.2019, Muzeum Narodowe w Szczecinie – Muzeum Historii Szczecina

Publikacje:

- Nationalmuseum Stettin – Dialogzentrum Umbrüche, oprac. A. Kuchcińska-Kurcz, folder towarzyszący wystawie stałej, wersja niemiecka [druk ulotny]
- Pomorskie pasaże historyczne. Projekt edukacyjny Muzeum Narodowego w Szczecinie poświęcony dwudziestowiecznej historii Szczecina i Pomorza, oprac. D. Kacprzak, E. Kimak, M. Machałek, K. Milewska, folder [druk ulotny]

Edukacja:

- Pomorskie pasaże historyczne. Projekt edukacyjny Muzeum Narodowego w Szczecinie poświęcony dwudziestowiecznej historii Szczecina i Pomorza.

2020

Wystawy:

- Archeomoderna. Polska sztuka nowoczesna i mity państwowotwórcze | Polnische moderne Kunst und staatsbildende Mythen. 13.03 – 16.05.2021, Muzeum Narodowe w Szczecinie
- Piękność Twą widzę | In deiner Schönheit prangst du vor mir | Tavo regiu aš grožj - Od Čiurlionisa do Kairiūkštisa – sztuka litewska pierwszej połowy XX wieku - od 4.09 – 29.11.2020, Muzeum Narodowe w Szczecinie

Publikacje:

- Piękność Twą widzę | In deiner Schönheit prangst du vor mir | Tavo regiu aš grožj - Od Čiurlionisa do Kairiūkštisa – sztuka litewska pierwszej połowy XX wieku – katalog towarzyszący wystawie pod redakcją Dariusza Kacprzaka i Osvaldas Daugelis; ISBN 978-83-63365-82-0

2021

Wystawy:

- STETTIN/SZCZECIN – Jedna historia. Sztuka XIX i XX wieku ze zbiorów Muzeum Narodowego w Szczecinie / EINE GESCHICHTE. KUNST DES 19. UND 20. JAHRHUNDERTS AUS DEM BESTAND DES NATIONALMUSEUMS STETTIN, 6.12.2020 – 18.04.2021 BORNHOLMS KUNSTMUSEUM, 4.06 – 14.11.2021, Muzeum Narodowe w Szczecinie

Publikacje:

- STETTIN/SZCZECIN – Jedna historia. Sztuka XIX i XX wieku ze zbiorów Muzeum Narodowego w Szczecinie / EINE GESCHICHTE. KUNST DES 19. UND 20. JAHRHUNDERTS AUS DEM BESTAND DES NATIONALMUSEUMS STETTIN Dariusz Kacprzak, Szymon Piotr Kubiak, Lars Kærulf Møller, Beata Małgorzata Wolska - katalog towarzyszący wystawie; ISBN 978-87-93561-09-0

Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki

Wydanie publikacji: M. Piwocka, Die Tapisserien von Sigismund August (nakład 1000 egz.)

Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach

- 2017-2020 – usługa zwiedzania ekspozycji stałej z przewodnikiem w języku niemieckim
- Od 2021 – usługa zwiedzania z audioprzewodnikiem w języku niemieckim

Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego

W roku 2020 wydrukowano ulotki informacyjne o Muzeum w języku niemieckim.

Muzeum Zamkowe w Malborku

- 22 przewodników oprowadzających w j. niemieckim po zamku w Malborku, oprowadzanie odbywa się zgodnie z zapotrzebowaniem na w/w usługę.
- Usługa świadczona jest także na ścieżce dźwiękowej audioprzewodnika

Muzeum Sztuki w Łodzi

Publikacja, *Die Herbsts. Geschichte einer Fabrikantenfamilie*, Dorota Berbelska, Magdalena Michalska-Szałacka, Łódź-Zoppot 2019 <https://msl.org.pl/die-herbsts--geschichte-einer-fabrikantenfamilie/>

Instytut Śląski

W części ukazujących się publikacji wydawanych przez Instytut Śląski znajduje się streszczenie w języku niemieckim (zawsze w czasopiśmie *Studia Śląskie* oraz książkach z serii *Colloquium Opole*).

Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku

- AAF – prezentacja filmów w oryginalnej wersji językowej
- Ścieżka zwiedzania w audioprzewodniku po wystawie stałej

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”

Katalog wystawy głównej w Centrum Historii Zajezdnia „Wrocław 1945-2016” wydano w dwóch językach: niemieckim i polskim.

Biuro Programu „Niepodległa”

Na język niemiecki przetłumaczone zostało logo „Niepodległa”.

11. Języki łużyckie (w europejskiej karcie języków regionalnych i mniejszościowych figuruje jako Sorbian)

Instytut Śląski

Konferencja naukowa: *Wielojęzyczność w przestrzeni publicznej. Śląsk i Łużyce na tle krajowym i europejskim*. Opole 16 X 2019. Organizator: Instytut Śląski przy współudziale Ośrodka Pamięć i Przyszłość. Partnerzy: Sieć Ziem Zachodnich i Północnych, Centrum Historii Zajezdnia, Stowarzyszenie Polsko-Serbołużyckie Pro Lusatia.

Publikacje:

- Piotr Pałys, Dalibor Sokolović, *Jugostawia wobec Serbołużyczan i Łużyc w latach 1946–1949. Wybór źródeł*, Instytut Śląski, Opole 2020, ss. 345, Wykaz publikowanych dokumentów, Списак објављених докумената, List of published documents, indeksy, bibliogr., ISBN 978-83-7126-356-9. Publikacja prezentująca dokumenty w językach polskim, serbskim i górnołużyckim.
- Monika Choroś, Piotr Pałys (red.) *Wielojęzyczność w przestrzeni publicznej. Śląsk i Łużyce na tle krajowym i europejskim*, Instytut Śląski, Opole 2020, ss. 272, indeksy, il. 21, tab. 4, Summary, Zusammenfassung, indeksy, bibliogr., ISBN 978-83-7126-359-0. Zawiera teksty w języku górnołużyckim: Edmund Pjech, *Hamtske rozprawy wo dwurěčności Serbow w šleskej Hornjej Łužicy 1918–1955*. Oraz dolnołużyckim: Pěťš

Šurman, Dwójoręczność w zjawnym rumje Dolneje Łużyce. Serbska ludność mjazy asimilaciju a narodnym wobstašim

12. Język ormiański

Muzeum Narodowe w Kielcach Oddział Muzeum Dialogu Kultur

01-03. 2017

Prezentacja oraz zapoznanie zwiedzających z zagadnieniami związanymi z ormiańskim alfabetem w ramach wystawy „Warsztat ormiański – kunszt detalu”, zorganizowanej w Muzeum Dialogu Kultur. Podczas wystawy prezentowano cenne i bogato zdobione ormiańskie manuskrypty. Wystawa przygotowana była również w celu dotarcia do Ormian zamieszkujących współcześnie Kielce oraz region świętokrzyski.

02-05.2021 Wystawa „Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy”, przygotowana przez Międzynarodowe Centrum Kultury oraz Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA

W czasie trwania wystawy dystrybuowany był album „Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy” z tłumaczeniami na język angielski, **ukraiński i ormiański**, wydany przez Międzynarodowe Centrum Kultury i Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA we współpracy z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Kraków 2019

Muzeum Narodowe we Wrocławiu – Oddział Muzeum Etnograficzne

promocja języka, koncert muzyki i pieśni (2018)

Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie

Wystawa on-line „Bitwa Warszawska” – 2020 rok.

<https://wystawy.lazienki-kroneleskie.pl/wystawa/%D5%BE%D5%A1%D6%80%D5%B7%D5%A1%D5%BE%D5%A1%D5%B5%D5%AB-%D5%B3%D5%A1%D5%AF%D5%A1%D5%BF%D5%A1%D5%B4%D5%A1%D6%80%D5%BF%D5%A8/>

13. Język romski

Muzeum Treblinka. Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy (1941 – 1944)

- współpraca z mniejszościami romskimi, członkostwo Prezesa Związku Romów Polskich z siedzibą w Szczecinku w Radzie Muzeum przy Muzeum Treblinka
- wygłoszenie referatów przez członków Związku Romów Polskich z siedzibą w Szczecinku pt. „Zagłada Romów w okresie II wojny światowej z uwzględnieniem Treblinka – znaczenie przeszłości dla współczesności” oraz „Pamięć historyczna i upamiętnienie męczeństwa Romów w Obozie Zagłady w Treblince” na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Treblinka – ostrzega i przypomina!”

Muzeum Narodowe w Poznaniu

Muzeum Etnograficzne, Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu

W związku z wystawą „Romowie ≠ Cyganie” (04.-10.2017 r.) realizowany był bogaty program edukacyjny zawierający także elementy związane z językiem romskim.

- 26.08.2017 – Agata Łakatosz, Jerzy Grupiński, „Cyganka prawdę ci powie. W kręgu wróżb i cygańskich zaklęć.”
- 09. 08.2017 „Jadą wozy bardzo kolorowe. W kręgu cygańskich bajek. O Cyganie i czerwonym wężu” Lekcja z oprowadzeniem po wystawie „Romowie ≠ Cyganie” z opowieścią o historii, kulturze i tradycjach Romów w Europie i Polsce. Opowieść o niezwykłym życiu dawnych cygańskich taborów połączona z opowiadaniem bajek.
- 23.08. 2017, *Jadą wozy bardzo kolorowe*. W kręgu cygańskich bajek. O Cyganie i czerwonym wężu”. Lekcja z oprowadzeniem po wystawie z opowieścią o historii, kulturze i tradycjach Romów w Europie i Polsce. Opowieść o niezwykłym życiu dawnych cygańskich taborów połączona z opowiadaniem bajek.
- 09.06.2017 - Pokaz filmu pt. *Papusza*. Wstęp: Tadeusz Bosman Krzyżanowski
- 08.09. 2017 - Koncert "Cyganka Aza" Waldemar Rychły z zespołem. Koncert ilustrowany pokazem niemego filmu "Cyganka Aza" z 1926 roku Fabuła filmu oparta na motywach powieści Józefa Ignacego Kraszewskiego "Chata za wsią".
- 15. 09.2017 - Koncert „Mire gila” - Teresa Mirga i zespół Kałe Bała z Czarnej Góry.
- Teresa Mirga - cygańska poetka, pieśniarka, gitarzystka, założycielka i liderka cygańskiego zespołu Kałe Bała (Czarne Włosy). W programie muzyka Romów karpackich i bałkańskich we własnych aranżacjach, oraz kompozycje własne Teresy Mirgi.

Muzeum Narodowe w Kielcach Oddział Muzeum Dialogu Kultur

28.06.2019 koncert zespołu *Perła i Bracia* w ramach wystawy *Obraz Cyganów. Cyganie w obrazach* zorganizowanej przez Muzeum Dialogu Kultur, oddział Muzeum Narodowego w Kielcach. Celem koncertu było promowanie romskiej tradycji i kultury oraz języka. Prezentowane utwory wykonywane były w języku romskim wraz z polskim komentarzem.

Muzeum Narodowe we Wrocławiu – Oddział Muzeum Etnograficzne

promocja języka, imprezy edukacyjne w ramach działań promujących wystawę (2017);

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”

- „Taborowe życie Romów” ekspozycja wypożyczonej od Instytutu Pamięci i Dziedzictwa Romów oraz Ofiar Holokaustu w Szczecinku wystawy dotyczącej tradycji taborowania przez Romów. Wystawa była prezentowana w związku z Międzynarodowym Dniem Romów (8 kwietnia) oraz rocznicą zakazu taborowania (6.04-08.05.2017)
- goszczenie Dyskusyjnego Klubu Filmowego „Oblicza różnorodności”. Pokaz filmu „Papusza” 19.10.2019 r.

14. Język rosyjski

Państwowe Muzeum Auschwitz–Birkenau w Oświęcimiu

- 24-27.04.2017 – seminarium „Auschwitz – historia i symbolika” dla rosyjskich edukatorów we współpracy z Akademickim Centrum Historii Mówionej w Woroneżu
- 25-28.09.2017 - seminarium „Auschwitz – historia i symbolika” dla rosyjskich edukatorów we współpracy z Akademickim Centrum Historii Mówionej w Woroneżu

- 23-26.04.2018 – seminarium „Auschwitz – historia i symbolika” dla rosyjskich edukatorów we współpracy z Akademickim Centrum Historii Mówionej w Woroneżu
- 7-10.05.2018 – seminarium dla rosyjskich protestantów we współpracy z Yad Vashem
- 23-26.07.2018 – seminarium „Auschwitz – historia i symbolika” dla ukraińskich edukatorów we współpracy z Ukraińskim Instytutem Badania Holokaustu TKUMA w Dnieprze
- 24-27.09.2018 – seminarium „Auschwitz – historia i symbolika” dla rosyjskich edukatorów we współpracy z Akademickim Centrum Historii Mówionej w Woroneżu
- 15-18.04.2019 - seminarium „Auschwitz – historia i symbolika” dla rosyjskich edukatorów we współpracy z Akademickim Centrum Historii Mówionej w Woroneżu
- „Czy to jest człowiek – wykluczenia we współczesnym świecie”. Międzynarodowa konferencja edukacyjna.”Lipiec 2021

LICZBA PRZEWODNIKÓW: 2017 – 8; 2018 – 9; 2020 – 10; 2021 - 10

ROK 2018

Publikacje w języku rosyjskim:

- „Dzieciństwo w pasiakach” Bogdana Bartnikowskiego
- „Nadzieja umiera ostatnia” Haliny Birenbaum
- „Miejsce Pamięci Auschwitz-Birkenau. Przewodnik”
- „Auschwitz-Birkenau. Miejsce, na którym stoisz...”

ROK 2019

Publikacje w języku rosyjskim: „Auschwitz-Birkenau. Historia i teraźniejszość”

Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie

- Oferta usługi przewodnickiej
- Publikacje: Przewodnik po obiektach, Plan zwiedzania PMM; Majdanek. Muzeum i Miejsce pamięci. Informator
- 2021: SS-Sonderkommando Sobibor. Нацистский лагерь смерти 1942–1943. Katalog wystawy w Sobiborze

Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940–1945)

- realizowano projekcje filmowe w jęz. rosyjskim
- przygotowano i udostępniono ścieżkę audioprzewodnika w jęz. rosyjskim
- w ofercie stałej Muzeum Gross-Rosen trzy ekspozycje stałe zostały przetłumaczone na jęz. rosyjski "Zaginione człowieczeństwo", "AL Riese - filie KL Gross-Rosen w Górach Sowich" oraz "Herosi w pasiakach"
- kolportowano płytę DVD z filmem o historii KL Gross-Rosen w jęz. rosyjskim

Muzeum Treblinka. Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy (1941–1944)

wydanie i udostępnienie publikacji dla odwiedzających w języku rosyjskim: Informatora Muzeum Treblinka, publikacja „Plan symbolicznych kamieni”

Muzeum Getta Warszawskiego (w organizacji)

gromadzenie dokumentacji i archiwaliów w języku rosyjskim:

- obiekty wytworzone do 1915 r., wśród nich przeważają świadectwa życia gospodarczego (np. weksle), ale również nadruki zazwyczaj dwujęzyczne;
- obiekty wytworzone po 1939 r. – wśród nich przeważają dokumenty wytworzone przez administrację sowiecką lub powstałe na terenie ziem RP zajętych przez Sowieców

Centralne Muzeum Jeńców Wojennych

- pracownicy posiadający znajomość języka rosyjskiego (m.in. pełnienie usługi przewodnickiej i prowadzenie zajęć edukacyjnych) – w muzeum: 1 osoba,
- działania kulturalne i edukacyjne:
 - zorganizowanie koncertów: 1) muzyki sakralnej i patriotyczno-wojskowej w wykonaniu chóru Prawosławnego Oktoich Ordynariatu przy Garnizonie Wrocław i cerkwi św. św. Cyryla i Metodego z okazji 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości – Łambinowice, 14 września 2018 r.; 2) słowno-muzyczny w wykonaniu chóru Prawosławnego Oktoich Ordynariatu przy Garnizonie Wrocław i cerkwi św. św. Cyryla i Metodego z okazji 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej pt. Modlitwa Pokoju w kościele pw. św. Marii Magdaleny – Łambinowice, 1 września 2019 r.;
 - zorganizowanie wizyt studyjnych: 1) dla dziennikarzy z Rosji, Łambinowice 6 czerwca 2017 r.; 2) dla tour-operatorów z Rosji, Łambinowice 17 czerwca 2017 r.; 3) dla przedstawicieli rosyjskich mediów, Łambinowice 23 czerwca 2018 r.; 4) dla grupy polskich i rosyjskich uczniów z Kaliningradu i Sobótki – Łambinowice, 17 września 2019 r.
 - zorganizowanie spotkania z Waża Tordiâ, synem gruzińskiego jeńcy wojennego Šaliko Tordiâ dla uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej w Łambinowicach, Łambinowice 18 marca 2019 r.,
- prezentacjom wystaw stałych towarzyszyły pokazy filmu edukacyjnego pt. *Lamsdorf/Łambinowice. Muzeum i miejsce pamięci*, który dostępny jest w wersji rosyjskojęzycznej,
- materiały przygotowane w języku rosyjskim:
 - scenariusze warsztatów: *Судьба военнопленных в немецком плену во время Второй мировой войны (Los jeńców wojennych w niewoli niemieckiej w czasie II wojny światowej – ze szczególnym uwzględnieniem losu jeńców z Armii Czerwonej)*,
 - film o Šaliko Tordiâ – gruzińskim jeńcy z Armii Czerwonej, który zmarł w niemieckim obozie jenieckim Stalag 318/VIII F (344) Lamsdorf.

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

- Organizacja oprowadzań po wystawie czasowej „Tu Muranów” w języku rosyjskim (1 oprowadzanie po wystawie w 2020 oraz 1 spacer on-line w 2021)
- Audio-przewodnik na wystawie „Tysiąc lat historii Żydów polskich”.

Muzeum II Wojny Światowej

Панто Д., Лукашун В., Советская оккупация польских территорий в 1939 - 1941 гг. Гданьск 2018

Muzeum Historii Polski w Warszawie

Spotkanie: Rosjanie o represjach wobec inteligencji w Petersburgu (2019)

W tymczasowej siedzibie Muzeum Historii Polski w Warszawie 7 marca 2019 roku odbyło się spotkanie poświęcone petersburskiej inteligencji w okresie represji stalinowskich, ze szczególnym naciskiem na losy inteligencji polskiego pochodzenia. Prelekcje wygłosili: Tatiana Pozdniakowa, kustosz Muzeum Anny Achmatowej w Petersburgu, oraz Julij Rybakow, pisarz, malarz, obrońca praw człowieka, były deputowany do Dumy. Spotkanie tłumaczone było na język rosyjski.

Debata „Od Białoruskiej Republiki Ludowej do Rygi. Kwestia niepodległości Białorusi 1918-1921” (2021)

Jak pamiętana jest Białoruska Republika Ludowa? Czy była szansa na stworzenie stabilnego niepodległego państwa pomiędzy Polską a Związkiem Sowieckim? Na ile pamięć Białoruskiej Republiki Ludowej i białoruskich nadziei oddziałują na kształtowanie się tożsamości Białorusinów? O tym rozmawiali w debacie internetowej Muzeum Historii Polski historycy i eksperci od polityki historycznej. Debata tłumaczona była na język rosyjski.

Konferencja „Brzemie zwycięstwa. II wojna światowa i jej skutki z perspektywy 75 lat od jej zakończenia” (2020)

Czy narody Europy Zachodniej pamiętają o wojnie tak samo, jak mieszkańcy środkowej i wschodniej części kontynentu? Kto kształtuje wyobrażenia o wydarzeniach II wojny światowej: historycy czy twórcy kultury masowej? Na te i inne pytania odpowiedzi poszukiwali uczestnicy konferencji pt. „Brzemie zwycięstwa. II wojna światowa i jej skutki z perspektywy 75 lat od jej zakończenia”. Wystąpienia podczas konferencji tłumaczone były na język rosyjski.

Film „Kłamstwo katyńskie” (2020)

W zachowaniu pamięci o prawdzie na temat Katynia duży udział miały Rodziny Katyńskie – żony, dzieci i wnuki zamordowanych oficerów, przez wiele lat tworzące wspólne środowisko. O tym, jak najbliżsi pomordowanych przyjmowali brak prawdy o zbrodni i co czuli latami, opowiada dokument "Kłamstwo katyńskie", który od 13 kwietnia 2020 r. udostępnia Muzeum Historii Polski na swoim kanale YouTube. Film dostępny jest w wersji polskiej, angielskiej i rosyjskiej.

Muzeum Narodowe w Krakowie

- Ulotka do Galerii Sztuki Polskiej XIX wieku w Sukiennicach
- Ulotka do pokazu Damy z gronostajem Leonarda da Vinci w Gmachu Głównym
- Ulotka do Muzeum Książąt Czartoryskich
- Udostępnienie audioprzewodnika dla zwiedzających ekspozycję stałą Muzeum Książąt Czartoryskich, oddział MNK.
- Udostępnienie audio przewodnika dla zwiedzających ekspozycję w Pałacu Biskupa Erazma Ciołka, oddział MNK.
- Udostępnienie audio przewodnika dla zwiedzających ekspozycję stałą rzemiosła artystycznego w Gmachu Głównym MNK.
- Udostępnienie audio przewodnika dla zwiedzających ekspozycję stałą w Sukiennicach, Oddział MNK.

Muzeum Narodowe w Warszawie

- Aplikacja multimedialna do Galerii Sztuki Starożytnej (2020) – dostępna na stronie MNW.
- Audioprzewodniki w języku rosyjskim w Muzeum Narodowym w Warszawie w latach 2017-2020 zostały wypożyczone przez odwiedzających 2147 razy.
- Z uwagi na pandemię wirusa COVID-19 w marcu 2020 roku ze względów sanitarnych Muzeum zaprzestało wypożyczania urządzeń z audioprzewodnikami.

- W dniach 26-27 maja 2018 roku Muzeum Narodowe w Warszawie uczestniczyło w Dniach Gościnności organizowanych przez Stowarzyszenie Konkuzja i kolektyw kulturalny Miejsce Spotkań Warszawa. W obrębie galerii stałych MNW zostały zorganizowane oprowadzania, w tym jedno w języku rosyjskim, w którym wzięło udział 12 osób.

Muzeum Narodowe w Gdańsku – Oddział: Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie

Na wystawie stałej pt. „Losy Mazurka Dąbrowskiego” prezentujemy pismo (donos) Kancelarii Warszawskiego Generał – Gubernatora do Gubernatora Lubelskiego z dn. 17 czerwca 1874 r. w j. rosyjskim.

Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki

Wydanie publikacji: M. Piwocka, Шпалеры Сигизмунда Августа (nakład 1000 egz.)

Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach

2017-2020 – usługa zwiedzania ekspozycji stałej z przewodnikiem w języku rosyjskim

Muzeum Narodowe w Lublinie

Pracownicy Działu Edukacji w Muzeum Narodowym w Lublinie oprowadzają po Kaplicy Trójcy Świętej, donżonie i ekspozycjach w j. rosyjskim grupy zorganizowane i osoby indywidualne. Znajdują się wśród nich oficjalne delegacje, goście Muzeum i instytucji państwowych lub samorządowych oraz uczelni i mediów. Często są to uczestnicy projektów, w ramach których instytucje organizują oprowadzanie po zabytkach Lublina, w tym najważniejszych, takich jak Kaplica Trójcy Świętej i donżon na lubelskim zamku.

Muzeum Podlaskie w Białymstoku

2017

- Wydawnictwo „Wzornik tradycyjnych haftów i koronek ręcznika ludowego. Koronka szydełkowa”. Wzornik prezentuje koronkę szydełkową ręczników ludowych z okolic Bielska Podlaskiego. Wydawnictwo w wersji trójjęzycznej, w tym rosyjskiej.
- Wydawnictwo „Katalog ręczników ludowych gminy Boćki, Brańsk, Rudka, Wyszki”. Książka stanowi kompendium wiedzy na temat stanu zachowania ręczników ludowych z terenu 4 gmin powiatu bielskiego: Boćki, Brańsk, Rudka i Wyszki. Album został opracowany w trzech wersjach językowych, w tym rosyjskiej.

2019

- Wydawnictwo „Katalog ręczników ludowych gminy Orla”. Książka stanowi kompendium wiedzy na temat stanu zachowania ręczników ludowych w gminie Orla oraz zawiera 436 fotografii ręczników. Album został opracowany w trzech wersjach językowych, w tym rosyjskiej.
- W styczniu 2019 r. miało miejsce otwarcie makiety przedstawiającej Białystok w XVIII w. z widowiskiem multimedialnym „Wersal Północy” wśród dźwięków i światła. Widowisko jest dostępne w rosyjskiej wersji językowej (lektor).

Muzeum Zamkowe w Malborku

- posiadamy 8 przewodników oprowadzających w j. rosyjskim po zamku w Malbork, oprowadzanie odbywa się zgodnie z zapotrzebowaniem na w/w usługę.
- Usługa świadczona jest również na ścieżce dźwiękowej audioprzewodnika.

Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie

Działania Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie od lat kierowane są do społeczności rosyjskojęzycznej. Przy okazji każdej wystawy realizujemy dwa do trzech oprowadzań z dyskusją w języku rosyjskim, a od roku 2020 oferujemy także warsztaty, debaty online włączające język rosyjski. Łącznie w czasie sprawozdawczym zrealizowano ponad 45 wydarzeń w języku rosyjskim kierowanych do społeczności posługujących się tym językiem.

Muzeum Sztuki w Łodzi

- KINO MS: „Październik. 10 dni, które wstrząsnęły światem”. Pokaz filmu Siergieja Eisensteina towarzyszący wystawie „Atak na Pałac Zimowy. Dochodzenie w sprawie pewnego obrazu”. <https://msl.org.pl/kino-ms-pazdziernik--10-dni--ktore-wstrzasnely-swiatem/>
- KINO MS: „Wesoły jarmark”. Pokaz filmu Iwana Pyrjewa towarzyszący wystawie „Czerwona materia. Nadia Léger.” <https://msl.org.pl/kino-ms-wesoly-jarmark/>

Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku

- Program Cześć ! – cykl spotkań dla nowych mieszkańców i mieszkanki Gdańska
- AAFF – prezentacja filmów w oryginalnej wersji językowej
- Ścieżka zwiedzania w audioprzewodniku po wystawie stałej

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”

mini przewodniki po wystawie głównej Centrum Historii Zajezdnia „Wrocław 1945-2016” wydano w kilku językach, w tym po rosyjsku.

Biuro Programu „Niepodległa”

Na język rosyjski przetłumaczone zostało logo „Niepodległa”.

15. Język słowacki

Państwowe Muzeum Auschwitz–Birkenau w Oświęcimiu

LICZBA PRZEWODNIKÓW: 2017-2021 – 5 os.

ROK 2018 Publikacje w języku słowackim: „Auschwitz-Birkenau. Historia i teraźniejszość”

Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie

2021: SS-Sonderkommando Sobibor. Nemecký vyhladzovací tábor 1942 – 1943. Katalog wystawy

Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach

2017 – wydanie słowackiej wersji językowej *Przewodnika po Muzeum*, autorstwa Ewy Czackowskiej

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”

- seminarium „Europa na rozdrożu. 30 lat później” organizowane we współpracy z Fundacją Solidarności Polsko-Czesko-Słowackiej. Goszczono m.in. Vilema Prečana, Petera Blažka, Alexandra Vondrę, odczytano wystąpienia Vaclava Havla, Jiřího Dienstbira, Ludvika Vaculika (26.10.2019 r.)
- „Transgraniczne ścieżki Polsko-Czechosłowackich dysydentów”- międzynarodowy całoroczny projekt badawczy mający na celu zebranie relacji historii mówionej polskich, czeskich i słowackich działaczy opozycyjnych z lat 70. i 80. XX w. Projekt podsumowało wydarzenie w Centrum Historii Zajezdnia, w którym udział wzięli m.in. Petr Blažek i Petr Bartoš (2017)

Biuro Programu „Niepodległa”

Na język słowacki przetłumaczone zostało logo „Niepodległa”.

16. Język tatarski

Muzeum Narodowe we Wrocławiu – Oddział Muzeum Etnograficzne

promocja języka, koncert muzyki i pieśni oraz prezentacja audiobooka w języku tatarskim (2018);

Muzeum Narodowe w Gdańsku – Oddział Etnografii

W ramach organizowanych wydarzeń kulinarnych **Śniadanie na trawie w Etno** i **Lunch w Etno** w dniu 10 listopada 2018 roku zorganizowany został **Tatarski Lunch w Etno** przygotowany przez Susanne Izzetdinovą, która zaprosiła do skosztowania potraw tradycyjnej kuchni tatarskiej, takich jak: zupa lagman - warzywna z wołowiną, plow - ryż z wołowiną, marchewką, ciecierzycą + sałatka oraz baklava - słodkie ciastko po tatarsku

17. Język ukraiński

Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu

Auschwitz – Historia i Symbolika” we współpracy z Instytutem Tkuma

LICZBA PRZEWODNIKÓW: 2018 – 1; 2019 – 1; 2020 – 2; 2021 - 2

ROK 2018 Publikacje w języku ukraińskim: „Miejsce Pamięci Auschwitz-Birkenau. Przewodnik”

Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie

- Oferta usługi przewodnickiej
- Publikacje: Plan zwiedzania PMM, Przewodnik po obiektach

2017:

- Liturgia Drogi Krzyżowej – 7 kwietnia, PMM. Uczestnicy (ok. 7500 osób): katolicy i grekokatolicy – młodzież i mieszkańcy Lublina i Lubelszczyzny oraz młodzież z Ukrainy. Poszczególnym stacjom drogi krzyżowej towarzyszyły komentarze historyczne, a także wspomnienia byłych więźniów.
- Wizyta przedstawicieli mniejszości ukraińskiej w Polsce – MMP w Bełżcu, 17 czerwca. Program: poznanie historii obozu zagłady w Bełżcu, ceremonia upamiętniająca ofiary

Holokaustu. W uroczystym modlitwach (Panahyda) i zapaleniu zniczy w Niszy Ohel wzięli udział przedstawiciele Stowarzyszenia „Ziemia Wierzbicka” zrzeszającego osoby narodowości ukraińskiej pochodzące z miejscowości Wierzbica wraz z gośćmi z zagranicy (Ukraina), przedstawicielami Związku Ukraińców w Polsce, Kościoła Greko-Katolickiego w Polsce oraz przedstawicielami Uniwersytetu Jagiellońskiego (50 osób).

2018:

- Liturgia Drogi Krzyżowej – PMM, 23 marca.

2019:

- Liturgia Drogi Krzyżowej – 12 kwietnia

76. rocznica powstania więźniów w Sobiborze – 14.10, MMP w Sobiborze

- - uroczystość upamiętniająca
- - wykład nt. historii obozu zagłady w Sobiborze w Muzeum Zespole Synagogałnym we Włodawie. Uczestnicy: młodzież z Polski, Izraela, Niemiec, Austrii i Ukrainy oraz oficjalne delegacje.

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

- Organizacja wydarzeń dla rodzin z dziećmi w j. ukraińskim w roku 2018-2019 (warsztaty edukacyjne, spacer po wystawie stałej, wydarzenia w ramach Dnia Dziecka: filmy z zaproszeniami w j. ukraińskim, karty zadań na wystawie stałej oraz w grze w j. ukraińskim, warsztaty z tłumaczem.
- Promocja i rekrutacja na polsko-ukraińskie kursy edukacyjne dla dorosłych we współpracy z Fundacją Nasz Wybór - kursy odbywały się w języku polskim, rekrutacja i promocja były przygotowane w jęz. ukraińskim oraz polskim (3 kursy - 2016, 2020 i 2021 r.)
- Organizacja oprowadzań po wystawie czasowej „Tu Muranów” w języku ukraińskim (2 oprowadzania po wystawie w 2020 oraz 1 spacer on-line w 2021)
- Audio-przewodnik na wystawie „Tysiąc lat historii Żydów polskich”.

Muzeum Historii Polski w Warszawie

Wystawa planszowa „Wielka Wojna Polaków 1914–1918” (2017)

Wystawa została przygotowana w 2014 r. z okazji 100. rocznicy wybuchu I wojny światowej. W 2017 r. została przetłumaczona na język ukraiński.

Na 20 planszach zwiedzający mogli zobaczyć unikatowe zdjęcia z czasów wojny, przegląd ówczesnej prasy, ikonografię oraz wybrane fragmenty z pamiętników i dzienników osób biorących udział w walkach na frontach i ludzi starających się prowadzić normalne życie.

Kalendarium Niepodległości (2018)

„Kalendarium Niepodległości” przybliży niezwykle czas walki, prowadzonej nie tylko na polach bitew i w zaciszu dyplomatycznych gabinetów, ale w codzienności zwykłych ludzi, którzy nie dbając o represje manifestowali swoją polskość i podejmowali wysiłki o ochronę własnej kultury. Starania o państwo trwały o wiele dłużej niż działania wojenne Wielkiej Wojny (1914-1918), dlatego kalendarium ukazuje wydarzenia od chwili jej wybuchu, aż po rok 1921, kiedy ostatecznie zostały ustalone polskie granice. Kalendarium zostało przygotowane we współpracy z Instytutem Polskim w Kijowie, dostępne jest m.in. w języku ukraińskim

Wystawa „Konstytucja 3 Maja” (2021)

Widz wystawy ma możliwość zapoznać się z tym, co wpłynęło na kształt Ustawy Rządowej. Ekspozycja pokazuje też dumę i radość towarzyszące uchwaleniu pionierskiego aktu prawnego, entuzjastyczne reakcje prasy zagranicznej, a także siłę, jaką pamięć o Konstytucji 3 Maja dawała

mieszkańcom dawnej Rzeczypospolitej w ponurym czasie zaborów oraz pod rządami komunistów po II wojnie światowej. Scenariusz ekspozycji powstał w języku polskim i został przetłumaczony m.in. na język ukraiński. Ta wersja wystawy została wzbogacona o dodatkowe wątki związane z historią Ukrainy.

Książka Richarda Butterwicka „Konstytucja 3 maja. Testament Rzeczypospolitej Obojga Narodów” (2021)

Książka wybitnego badacza osiemnastowiecznych dziejów Rzeczypospolitej przybliży czytelnikom najważniejsze wydarzenia epoki oraz dogłębnie analizuje okoliczności uchwalenia w maju 1791 roku Ustawy rządowej oraz sam dokument. Autor omawia również znaczenie Konstytucji dla kolejnych pokoleń, aż po wiek XX. Książka wydana została m.in. w języku ukraińskim.

Muzeum Narodowe w Krakowie

- Od 2020 roku – obecnie: Udostępnienie audioprzewodnika dla zwiedzających ekspozycję stałą Muzeum Książąt Czartoryskich, oddział MNK.

Wrzesień 2021 r.

- Planowane **warsztaty śpiewu pieśni ukraińskich** (z rejonów Huculszczyzny) i polskich (z rejonów Podhala). Warsztaty będą mieć charakter integracyjny. Wydarzenie w ramach programu towarzyszącego wystawie „Polskie style narodowe 1890–1918” w Gmachu Głównym, oddziale MNK.
- Ulotka do Muzeum Książąt Czartoryskich
- Ulotka do wystawy Wyspiański. Skarby ze Lwowa
- Plakat do wystawy Wyspiański. Skarby ze Lwowa
- Tłumaczenie wernisażu wystawy Wyspiański. Skarby ze Lwowa na język ukraiński

Muzeum Narodowe w Warszawie

- Zespół MCES (Muzealne Centrum Edukacji Szkolnej) w Muzeum Narodowym w Warszawie przygotował i prowadził spotkania on-line w ramach cyklu **Korespondencja sztuk / Кореспонденція мистецтв**.
- Wykłady przygotowane we współpracy z **Ambasadą Polską w Kijowie** były tłumaczone na żywo na język ukraiński. Spotkania odbywały się od września do grudnia 2020 roku. W 6 spotkaniach uczestniczyło 612 osób zarejestrowanych oraz osoby łączące się anonimowo z tzw. linku otwartego – uczestnicy reprezentowali ponad 50 ośrodków z całej Ukrainy oraz Polski. Program spotkań w j. polskim i j. ukraińskim umieszczony był na stronie internetowej oraz mediach społecznościowych Muzeum.
- Aplikacja multimedialna do Galerii Sztuki Starożytnej (2020) – dostępna na stronie MNW.
- Audioprzewodniki w języku ukraińskim zostały wprowadzone w Muzeum Narodowym w Warszawie w lutym 2019 roku. Od tego czasu zostały wypożyczone przez odwiedzających 118 razy. Z uwagi na pandemię wirusa COVID-19 w marcu 2020 roku ze względów sanitarnych Muzeum zaprzestało wypożyczania urządzeń z audioprzewodnikami.

Muzeum Narodowe w Kielcach Oddział Muzeum Dialogu Kultur

02-05.2021 Wystawa „Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy”, przygotowana przez Międzynarodowe Centrum Kultury oraz Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA

W czasie trwania wystawy dystrybuowany był album „Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy” z tłumaczeniami na język angielski, **ukraiński i ormiański**, wydany przez Międzynarodowe Centrum

Kultury i Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA we współpracy z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Kraków 2019

Muzeum Narodowe w Gdańsku – Oddział Etnografii

- **Etno Multi Kultu** - weekend wielokulturowości 18-19 sierpnia 2018
- **wystawa malarstwa** - Vasyl Nestko (Ukraina), Marta Zwarycz (Ukraina)
- **Haftujemy! Warsztaty podstaw haftu** Prowadzenie: Natalia Kovalyshyna (Ukraina).
- **Torby jak malowane** prowadzenie: Hanna Drobchenko (Ukraina). "Вибійка"[Wybijka]- to dekorowanie płócien różnymi wzorami i ornamentami za pomocą specjalnych rzeźbionych tablic, form, drewnianych klisz, obrabiarek. Na ukraińskim obszarze etnograficznym taka ozdoba odzieży była popularna od przełomu XVIII i XX w. na Bojkowszczyźnie, Łemkowszczyźnie, Pokuciu zachodnim jak również w centrum Ukrainy. "Вибійку" [Wybijki] ukraińskie kobiety wykorzystywały dla stworzenia niepowtarzalnego kolorytu ludowej odzieży, ręczników, obrusów, poszewek, firanek.
- **Koncert "Słowiańska dusza"** VOLODYMYR BIŁOKUR (Ukraina)

Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki

Wydanie publikacji: M. Piwocka, Аппаси Сирізмунда Августа (nakład 1000 egz.)

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

- Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, wspólnie z Fundacją „Pomoc Polakom na Wschodzie” od 2011 roku jest wydawcą rocznika „Dialog Dwóch Kultur”, w którym zamieszczone są referaty wygłoszone podczas konferencji i sesji zabytkoznawczych w ramach Dialogu Dwóch Kultur. Dialog jest obecnie największym przedsięwzięciem o charakterze kulturalno-naukowym w relacjach Polski i Ukrainy. Wpisal się już na stałe w kalendarz imprez w dużym prestiżu, wykraczającym poza rogiatki Krzemieńca, dzięki zrealizowanej w roku bieżącym II części w Drohobyczu. Znany jest szeroko na terenie całej prawobrzeżnej Ukrainie oraz na pograniczu polsko-ukraińskim i w innych regionach. W roczniku publikowane są artykuły naukowe w języku ukraińskim.
- W 2020 roku Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku było współorganizatorem z Wojskowym Biurem Historycznym i Instytutem Polskim w Kijowie, dwujęzycznej (polsko-ukraińskiej) wystawy czasowej „Kijów-Warszawa wspólna sprawa” // „Київ-Варшава спільна справа” oraz kampanii informacyjnej pt. „100-lecie Sojuszu Piłsudski-Petlura”. Wystawa przygotowana została w ramach obchodów stulecia sojuszu Piłsudski-Petlura, przypominając współpracę polsko-ukraińską, dzięki której doszło do zawarcia sojuszu polityczno-militarnego niepodległej Polski i niepodległej Ukrainy. Prezentowana była w kijowskim metrze w maju 2020 r., na plakatach i nośnikach elektronicznych. Dostępna również była na stronie internetowej Instytutu Polskiego w Kijowie: <http://www.polinst.kyiv.ua/pol/100years.html>. Kampania informacyjna „100-lecie Sojuszu Piłsudski-Petlura”, identyczna w zawartością wystawy, prowadzona była w mediach społecznościowych i dotarła do ponad 170 tys. odbiorców.

Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach

2019-2020 - usługa zwiedzania ekspozycji stałej z przewodnikiem w języku ukraińskim

Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego

W roku 2020 wydrukowano ulotki informacyjne o Muzeum w języku ukraińskim.

Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie

Wystawa on-line „Bitwa Warszawska” – 2020 rok.

<https://wystawy.lazienki-krrolewskie.pl/wystawa/%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%88%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B0/>

Muzeum Zamkowe w Malborku

przewodnik oprowadzający w j. ukraińskim po zamku w Malborku, oprowadzanie odbywa się zgodnie z zapotrzebowaniem na w/w usługę.

Muzeum-Zamek w Łańcucie

W Dziale Sztuki Cerkiewnej (ekspozycja stała) tablice informacyjne na temat zbiorów i historii m.in. w j. ukraińskim. W dziale zatrudnionych jest 2 pracowników merytorycznych ze znajomością j. ukraińskiego.

Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie

Docieranie do społeczności ukraińskojęzycznej jest jednym z priorytetów Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. Muzeum oferuje szereg wydarzeń dla dorosłych i rodzin z Ukrainy. Od roku 2020 działa grupa Blyzkist (ukr. bliskość), której celem jest działanie na rzecz społeczności ukraińskiej, rosyjskiej, białoruskiej i innych społeczności posługujących się jednym z tych trzech języków. Działania projektowane są z uwagą na potrzeby społeczności. W 2021 roku Muzeum zrealizowało rezydencję dla społeczności ukraińskiej w Warszawie i prowadzonej także w tym języku. Łącznie we wskazanych latach zrealizowano ponad 70 wydarzeń (debaty, warsztaty, film, oprowadzania) w języku ukraińskim. Od 2018 roku, gdy realizowano festiwal Warszawa w budowie „SĄSIĘDZI / СУСІДИ” poświęcony społeczności ukraińskiej w Warszawie, Muzeum stara się opatrzyć wszelkie druki informacjami w języku ukraińskim.

Muzeum Sztuki w Łodzi

Malewicz w Kijowie. Zadziwiający powrót - wykład Tetyany Filevskiej. <https://msl.org.pl/malewicz-w-kijowie-zadziwiajacy-powrot-wyklad-tetyany-filevskiej/>

Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku

- Program Cześć ! – cykl spotkań dla nowych mieszkańców i mieszanek Gdańska
- AAFF – prezentacja filmów w oryginalnej wersji językowej
- Ścieżka zwiedzania w audioprzewodniku po wystawie stałej

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”

- dwujęzyczna, polsko-ukraińska publikacja: „Obertyn. Opowieść o życiu miasteczka” autorstwa Piotra Zubowskiego będąca podsumowaniem badań nad losami mieszkańców Miasteczka na terenie dawnego województwa stanisławowskiego (2019)
- Polska - Ukraina. Różne perspektywy wspólnej historii. Debata wokół książki "Obertyn - opowieści o życiu miasteczka". W debacie wziął udział prof. Ołeksandr Zajcew (27.05.2019 r.)
- mini przewodniki po wystawie głównej Centrum Historii Zajezdnia „Wrocław 1945-2016” wydano w kilku językach, w tym po ukraińsku i rosyjsku.

Biuro Programu „Niepodległa”

Na język ukraiński przetłumaczone zostało logo „Niepodległa”.

f) Działania realizowane przez nadzorowane przez MKDNIŚ instytucje kultury działające za granicą

MKDNIŚ, nadzoruje instytucje takie jak: Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Instytut Adama Mickiewicza, Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia oraz Instytut Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność.

1. Język białoruski

Międzynarodowe Centrum Kultury

realizowane tłumaczenia tekstów: w **2021** roku w Herito 41 poświęconym Białorusi opublikowano przekłady z języka białoruskiego.

2. Język czeski

Instytut Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność

- Produkcja materiałów edukacyjnych w języku czeskim w ramach projektu “Hi-story lessons. Teaching and learning about 20th-century Europe” dostępnych na stronie <https://hi-storylessons.eu/> oraz portalu YouTube, w tym: 5 animacji edukacyjnych (poświęconych wybuchowi pierwszej wojny światowej, rosyjskiej rewolucji 1917, wielkiemu kryzysowi, planowi Marshalla oraz wydarzeniom 1968), materiały edukacyjne nt. fotografii w XX w. (2017-2019)
- Przygotowanie i dystrybucja informacji prasowej w związku z Europejskim Dniem Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych w języku czeskim wraz z przybliżeniem sylwetki Milady Horákové – kampania „Remember. 23 August” (2020)
- Produkcja materiałów edukacyjnych w języku czeskim w ramach projektu “Hi-story lessons. Teaching and learning about 20th-century Europe” dostępnych na stronie <https://hi-storylessons.eu/>, w tym: 2 infografik do użytku nauczycieli oraz uczniów szkół ponadpodstawowych. Pierwsza dotyczy tematu Zimnej Wojny, druga Paktu Ribbentrop-Mołotow (2020)
- Przygotowanie animacji dotyczących genezy upadku ZSRR oraz sposobów użycia wolnych licencji w materiałach edukacyjnych (2021)
- Przygotowanie i dystrybucja elektronicznego listu w języku czeskim z ogłoszeniem o bezpłatnej letniej szkole dla studentów w ramach projektu „In Between?” (2021)

Międzynarodowe Centrum Kultury

realizowano tłumaczenia tekstów: w roku 2017 do Herito 28 „Pamięć reformacji” – z języka czeskiego; w roku 2018 do Herito 32-33 „Europejski Rok Dziedzictwa Kulturowego” – z języka czeskiego oraz przełożono książkę Jiříego Grušy „Czechy. Instrukcja obsługi” – z języka czeskiego; w związku z wystawą „Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych” (22.11.2019–01.03.2020) ukazał się album z tłumaczeniami z języka czeskiego; przygotowana w 2019 roku wystawa planszowa „Skarby Krakowa” została przetłumaczona między innymi na język czeski.

3. Język litewski

Instytut Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność

- Produkcja i emisja spotów poświęconych ofiarom reżimów totalitarnych w ramach kampanii „Remember. August 23” w języku litewskim (2019)
- Produkcja i upowszechnienie filmu stanowiącego podsumowanie polsko-litewskiej edycji projektu wizyt studyjnych na pograniczach Europy z cyklu „In Between?” (2017)

Międzynarodowe Centrum Kultury

realizowano tłumaczenia tekstów: w 2020 roku ukazał się litewski numer Herito 40 z tłumaczeniami z języka litewskiego

Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA

WYSTAWA: **Rossa. Wileńska nekropolia**

Na wystawie prezentowane były zdjęcia archiwalne i współczesne, ukazujące nie tylko malowniczość krajobrazu, lecz także przypominające o ogromnej wartości historycznej i różnorodności artystycznej miejsca spoczynku wielu osób ważnych dla polskiej i litewskiej historii i kultury. Wystawa była w języku: polskim, litewskim oraz angielskim.

W ciągu 2019 i 2020 r. wystawa prezentowana była w następujących miejscach:

- 1) 01.12.2018–18.02.2019 – Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie;
- 2) 20.02–06.06.2019 – plac przy kościele pw. św. Jana Chrzciciela i św. Bartłomieja Apostoła w Kazimierzu Dolnym;
- 3) 14.06–22.07.2019 była eksponowana w Wilnie na skwerze im. K. Sirvydasa w Wilnie (Litwa);
- 4) 26.07–28.08.2019 – Rynek Główny w Lubaczowie;
- 5) 29.08–30.09.2019 – Galeria Główna u Attavantich w Jarosławiu;
- 6) 21.10–21.11.2019 – Skwer przy ul. Ratuszowej w Górze Kalwarii;
- 7) 15.06–10.09.2020 – Muzeum Historii Skierniewic;
- 8) 23.10–23.11.2020 – Gminny Ośrodek Kultury w Wilkasach;
- 9) od 9.12.2020 – Gminny Ośrodek Kultury w Lubaczowie.

WYDAWNICTWO: **Cmentarz Na Rossie w Wilnie – historia, sztuka, przyroda**, red. nauk. Anna S. Czyż, Bartłomiej Gutowski.

Kompleksowo opracowana monografia jednej z najważniejszych wileńskich nekropolii. W monografii szczegółowo opracowane są nie tylko wątki związane z historią i sztuką, lecz także z przyrodą i zagospodarowaniem terenu.

ISBN 978-83-66172-19-7; ISBN 978-83-66172-20-3; wersja elektroniczna

WYDAWNICTWO: Jan Skłodowski, *Zapomniane uczelnie Rzeczypospolitej. Kroże – Krzemieniec – Podoliniec*.

Bogato ilustrowana publikacja przypomina historię miejsc ważnych dla polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą: Kroży na Żmudzi, Krzemieńca na Wołyniu i Podolińca na Spiszu. Publikacja zawiera streszczenie w języku litewskim.

ISBN 978-83-66172-02-9

4. Język niemiecki

Instytut Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność

- Produkcja materiałów edukacyjnych w języku niemieckim w ramach projektu „Hi-story lessons. Teaching and learning about 20th-century Europe” dostępnych na stronie <https://hi-storylessons.eu/> oraz portalu YouTube, w tym: 5 animacji edukacyjnych (poświęconych wybuchowi pierwszej wojny światowej, rosyjskiej rewolucji 1917, wielkiemu kryzysowi, planowi Marshalla oraz wydarzeniom 1968), materiały edukacyjne nt. 30 wybranych wydarzeń z zakresu niemieckiej historii XX w. oraz malarstwa i muzyki XX w. (2017-2019)
- Produkcja i emisja spotów poświęconych ofiarom reżimów totalitarnych w ramach kampanii „Remember. August 23” w j. niemieckim (2018-2020),
- Produkcja i upowszechnienie filmu stanowiącego podsumowanie berlińskiej edycji projektu wizyt studyjnych na pograniczach Europy z cyklu „In Between?” (2017)
- Produkcja i dystrybucja ulotki informacyjnej poświęconej Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność w niemieckiej wersji językowej (2017-2019)
- Opracowanie i współprodukcja (z Instytutem Pileckiego – Oddziałem w Berlinie i Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie) cyklu debat historycznych online pod wspólnym tytułem „When Did the Second World War Begin and When Did It End? In the Maze of European Politics and Culture of Memory” (debaty na platformie Zoom, w języku niemieckim i angielskim, z tłumaczeniem symultanicznym) (2020)
- Produkcja materiałów edukacyjnych w języku niemieckim w ramach projektu „Hi-story lessons. Teaching and learning about 20th-century Europe” dostępnych na stronie <https://hi-storylessons.eu/>, w tym: 5 infografik dotyczących: Paktu Ribbentrop-Mołotow, Konferencji Pokojowej w Teheranie, Konferencji w Jałcie, Konferencji w Poczdamie oraz Zimnej Wojny (2020)
- Prace nad animacjami w języku niemieckim dotyczącymi genezy upadku ZSRR oraz sposobów użycia wolnych licencji w materiałach edukacyjnych (2021)
- Przygotowanie i produkcja kolejnej edycji międzynarodowego projektu edukacyjnego „In Between?”, adresowanego do europejskich studentów (18-26 lat), skupionego na badaniu dziedzictwa dawnych regionów pogranicznych dzisiejszej Europy – edycja Golm / Świnuście (w j. niemieckim i polskim) (2021)
- Przygotowanie i dystrybucja informacji prasowej dotyczącej konferencji „Dezinformacja w polityce historycznej” w języku niemieckim (2021)

Międzynarodowe Centrum Kultury

- w maju 2021 r. została otwarta wystawa "Nie tylko Bauhaus. Międzywojenna fotografia niemiecka i polskie tropy" (08.05-01.08.2021) przygotowana we współpracy z LVR-LandesMuseum w Bonn, Deutsche Fotothek w Dreźnie, F.C. Gundlach Foundation w Hamburgu. Teksty na wystawę były tłumaczone z j. niemieckiego, a kuratorzy niemieccy nagrali oprowadzanie po wystawie w j. niemieckim,
- Tłumaczenie symultaniczne z języka niemieckiego:

- 3-4 XII 2018 – Konferencja „Kłopotliwe dziedzictwo Trzeciej Rzeszy”
 - 21 IX 2018 – Wystąpienie Constanze Schröder „*Kto opowiada historię? Trzy przykłady z Stadtmuseum Berlin*” podczas seminarium w Katowicach „Narracje o mieście” odbywającego się w ramach się cyklu „Dziedzictwo. Tu przeszłość spotyka się z przyszłością”.
 - 23 XI 2019 r. – spotkanie „Literatura na rozstajach – pisarze i tłumacze o literaturze Europy Środkowo-Wschodniej”. MCK było partnerem wydarzenia promującego portal Rozstaje.art. Na stronie można znaleźć i porównać ze sobą utwory w 11 językach: po białorusku, chorwacku, czesku, litewsku, łotewsku, polsku, rosyjsku, serbsku, słowacku, ukraińsku i węgiersku.
 - 25–27 XI 2020 r. – konferencja „Polska Polityka Wschodnia 2020” - organizowana przez Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego. Panele odbywały się na platformie Zoom w języku polskim i angielskim. MCK, jako partner i uczestnik konferencji, zaangażowane było w jej część związaną z dziedzictwem, budowaniem i przekształcaniem wyobrażeń Wschodu oraz konstruowaniem pamięci.
- realizowano tłumaczenia tekstów: przełożono książkę Emila Brix, Erharda Buska „Nowe spojrzenie na Europę Środkową” – tłumaczenie z języka niemieckiego; w związku z wystawą „Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych” (22.11.2019–01.03.2020) ukazał się album z tłumaczeniami z języka niemieckiego; przygotowana w 2019 roku wystawa planszowa „Skarby Krakowa” została przetłumaczona między innymi na język niemiecki; w książce „Kłopotliwe dziedzictwo? Architektura Trzeciej Rzeszy w Polsce” pod red. naukową prof. Jacka Purchli i dr Żanny Komar ukazał się tekst tłumaczony z języka niemieckiego na polski (w wersji angielskiej publikacji wydanej w 2021 roku – tłumaczenie z niemieckiego na angielski); w numerze *Herito* 44 poświęconym Austrii planowane są tłumaczenia z języka niemieckiego; Przy okazji wystawy „Nie tylko Bauhaus, Międzywojenna fotografia niemiecka i polskie tropy” (08.05.2021–01.08.2021) opublikowano gazetę towarzyszącą, do której teksty były tłumaczone z języka niemieckiego.

5. Język ormiański

Międzynarodowe Centrum Kultury

realizowano tłumaczenia tekstów: wznowiono publikację „Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy” z tłumaczeniami na język ormiański (choć to tłumaczenie z 2012 r.).

Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA

WYDAWNICTWO: **Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy.**

Album towarzyszący wystawie zorganizowanej we współpracy z Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie i Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Publikacja zawiera streszczenia w języku ukraińskim. Celem wystawy oraz publikacji była zarówno prezentacja lwowskiej katedry ormiańskiej, jak i malowideł ściennych Jana Henryka Rosena zdobiących jej wnętrze. Oprócz dzieła Rosena i historii prac konserwatorskich pokazane zostały także dzieła wykonane przez krakowskich artystów: Franciszka Mączyńskiego i Józefa Mehoffera. Streszczenie w języku ormiańskim.

6. Język rosyjski

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

Centrum w latach 2017-2021 nie podejmowało bezpośrednich działań mających na celu promocję używania języków regionalnych lub mniejszościowych, jednak od 2019 r. CPRDiP jest wydawcą

portalu Nowaja Polska (<https://www.nowayapolsha.pl/>), który wydawany jest w języku rosyjskim. Portal jest poświęcony polskiej kulturze, społeczeństwu, polityce, jego odbiorcami są m.in. osoby rosyjskojęzyczne, mieszkające również na terytorium Polski. Dodatkowo Centrum zapewnia tłumaczenie symultaniczne na język rosyjski większość organizowanych wydarzeń tj. konferencji czy spotkań tematycznych, a także materiałów multimedialnych.

Instytut Adama Mickiewicza

Rosyjska odsłona Culture.pl jest skierowana do odbiorców zza wschodniej granicy, dla których język rosyjski stanowi podstawę komunikacji w sieci, jest wiarygodnym i atrakcyjnym źródłem informacji o polskiej kulturze. Tak jak sekcja angielska redakcja rosyjska oprócz tłumaczeń tworzy teksty autorskie, precyzyjnie skierowane do rosyjskojęzycznych odbiorców, co przyczynia się do spektakularnego wzrostu ilości stałych czytelników.

W okresie 2017 – 20.07.2021 na rosyjską wersję Culture.pl stworzono łącznie 2356 materiałów różnego rodzaju, m.in. artykuły, biogramy twórców, informacje o dziełach i wydarzeniach, galerie zdjęciowe, video, przewodniki, podcasty (dla porównania: na wersji polskiej: 4259 materiałów, na wersji angielskiej: 2766).

Międzynarodowe Centrum Kultury

- od 2019 roku warsztaty plastyczne "Miniart majsternia" dla rodzin z dziećmi w wieku od 4 do 8 lat w językach rosyjskim i ukraińskim (jedno spotkanie w miesiącu),
- w trakcie prezentacji wystawy "Nie tylko Bauhaus. Międzywojenna fotografia niemiecka i polskie tropy" była możliwość zamówienia oprowadzania z przewodnikiem w języku ukraińskim oraz rosyjskim,
- plany -> w ramach działalności edukacyjnej MCK planowane są również inne projekty mające na celu realizację spotkań i warsztatów dla społeczności ukraińsko i rosyjskojęzycznych. Przede wszystkim w ramach wystawy "Ukraina. Wzajemne spojrzenia" powrócą stałe oprowadzania w języku ukraińskim, a dodatkowo raz w miesiącu będą odbywać się oprowadzania w języku rosyjskim,
- tłumaczenie symultaniczne z języka rosyjskiego następujących wykładów, organizowanych we współpracy z Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia:
 - 25 IV 2017 – Olga Irisova „W kraju milczącej większości. Kremlowska propaganda i rosyjskie społeczeństwo”
 - 12 VI 2018 – Aleksandr Gawriłow „Co czytają Rosjanie?”
 - 22 I 2019 – Maksim Krongauz „Od Puszkina do Twittera. O współczesnym języku rosyjskim”
 - 14 V 2019 – Natalia Gonczarowa „Wyjdź na ulicę. Sztuka protestu w Rosji”
 - 12 XI 2019 – Marietta Czudakowa „Moje życie Bułhakowem”
 - 20 I 2020 – prof. Tamarą M. Smirnową – „Polacy w Petersburgu na przełomie XIX i XX w.”

7. Język słowacki

Instytut Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność

- Produkcja materiałów edukacyjnych w języku słowackim w ramach projektu “Hi-story lessons. Teaching and learning about 20th-century Europe” dostępnych na stronie <https://hi-storylessons.eu/> oraz portalu You Tube, w tym: 5 animacji edukacyjnych (poświęconych wybuchowi pierwszej wojny światowej, rosyjskiej rewolucji 1917, wielkiemu kryzysowi, planowi Marshalla oraz wydarzeniom 1968), materiały edukacyjne nt. 30 wybranych wydarzeń z zakresu słowackiej historii XX w. (2017-2019)

- Produkcja i dystrybucja ulotki informacyjnej poświęconej Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność w słowackiej wersji językowej (2017-2019)
- Przygotowanie i dystrybucja informacji prasowej w związku z Europejskim Dniem Pamięci Ofiar Reżimów Totalitarnych w języku słowackim wraz z przybliżeniem sylwetki Milady Horákové – kampania „Remember. 23 August” (2020)
- Przygotowanie i dystrybucja informacji prasowej dotyczącej konferencji „Dezinformacja w polityce historycznej” w języku słowackim (2021)
- Produkcja materiałów edukacyjnych w języku słowackim w ramach projektu “Hi-story lessons. Teaching and learning about 20th-century Europe” dostępnych na stronie <https://hi-storylessons.eu/>, w tym: 2 infografik do użytku nauczycieli oraz uczniów szkół ponadpodstawowych. Pierwsza dotyczy tematu Zimnej Wojny, druga Paktu Ribbentrop-Mołotow.
- 2020–2021 trwają prace nad animacjami dotyczącymi genezy upadku ZSRR oraz sposobów użycia wolnych licencji w materiałach edukacyjnych (2021)
- Przygotowanie i produkcja edycji międzynarodowego projektu edukacyjnego „In Between?”, adresowanego do europejskich studentów (18 – 26 lat), skupionego na badaniu dziedzictwa dawnych regionów pogranicznych dzisiejszej Europy – edycja Ustajnowa, Krościenko, Łosie / Svidník, Medzilaborce, Bardejov (w j. słowackim i polskim) (2021)
- Przygotowanie i dystrybucja elektronicznego listu w języku słowackim z ogłoszeniem o bezpłatnej letniej szkole dla studentów w ramach projektu „In Between?” (2021)

Międzynarodowe Centrum Kultury

realizowano tłumaczenia tekstów: w roku **2017** do Herito 28 „Pamięć reformacji” – z języka słowackiego, do Herito 36 „Karpaty” – z języka słowackiego; przełożono książkę Ľubomíra Liptáka „Słowacy. Stulecie dłuższe niż sto lat” – z języka słowackiego; w związku z wystawą „Fotoblok. Europa Środkowa w książkach fotograficznych” (22.11.2019–01.03.2020) ukazał się album z tłumaczeniami z języka słowackiego

Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA

WYDAWNICTWO: **Jan Skłodowski, *Zapomniane uczelnie Rzeczypospolitej. Kroże – Krzemieniec – Podoliniec.***

Bogato ilustrowana publikacja przypomina historię miejsc ważnych dla polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą: Kroży na Żmudzi, Krzemieńca na Wołyniu i Podolińca na Spiszu. Publikacja zawiera streszczenie w języku słowackim.

8. Język ukraiński

Instytut Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność

- Przygotowanie i produkcja kolejnej edycji międzynarodowego projektu edukacyjnego „In Between?”, adresowanego do europejskich studentów (18-26 lat), skupionego na badaniu spuścizny dawnych regionów pogranicznych dzisiejszej Europy – edycja Lubaczów / Ivano-Frankivs (w j. ukraińskim i polskim) (2021)
- Przygotowanie i dystrybucja elektronicznego listu w języku ukraińskim z ogłoszeniem o bezpłatnej letniej szkole dla studentów w ramach projektu „In Between?” (2021)

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

Od czerwca 2020 roku Centrum wydaje ukraińskojęzyczną edycję portalu Nowaja Polska - Nowa Polscza (<https://www.nowapolshcha.pl>), w którym artykuły publikowane są w języku ukraińskim, profile w mediach społecznościowych portalu również prowadzone są w języku ukraińskim. Odbiorcami są osoby ukraińskojęzyczne mieszkające w Polsce i poza granicami kraju.

Instytut Adama Mickiewicza

sekcja rosyjska Culture.pl również publikuje teksty w języku ukraińskim, skierowane do odbiorców na Ukrainie. Teksty w języku ukraińskim, otagowane na stronie głównej sekcji rosyjskiej, stanowią bazę dla uruchomienia osobnej sekcji ukraińskiej.

Międzynarodowe Centrum Kultury

- od 2017 roku oprowadzania w języku ukraińskim po wystawach organizowanych w Galerii MCK (dwa razy w miesiącu),
- w 2018 roku zorganizowane zostało spotkanie z Iwoną Boruszkowską i Urszulą Pieczek "Ukraińskie ślady w Krakowie" (w języku ukraińskim),
- od 2019 roku warsztaty plastyczne "Miniart majsternia" dla rodzin z dziećmi w wieku od 4 do 8 lat w językach rosyjskim i ukraińskim (jedno spotkanie w miesiącu),
- w 2019 warsztaty podczas Pikniku Ukraińskiego organizowanego przez Biuro Festiwalowe i Zarząd Zieleni Miejskiej,
- w ramach programu MCK on-line odbywały się lekcje o dziedzictwie kulturowym dla grup szkolnych - Użyj dziedzictwa! Dostępne były dwa tematy zajęć w języku ukraińskim: „Dziedzictwo od podstaw” oraz „Kraków - miasto królów”. Z zajęć mogą korzystać uczniowie szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych,
- w 2021 roku, podczas ferii zimowych, zrealizowano 3 warsztaty w języku ukraińskim,
- w trakcie prezentacji wystawy "Nie tylko Bauhaus. Międzywojenna fotografia niemiecka i polskie tropy" była możliwość zamówienia oprowadzania z przewodnikiem w języku ukraińskim oraz rosyjskim,
- realizowano tłumaczenia tekstów: w roku 2019 do Herito 34 „Kobiety Europy Środkowej” – z języka ukraińskiego; do Herito 35 „Europa i Wschód. Dekada Partnerstwa Wschodniego” – z języka ukraińskiego; do Herito 36 „Karpaty” – z języka ukraińskiego, wznowiono publikację „Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy” z tłumaczeniami na język ormiański; w 2021 roku w numerze Herito 42/43 znajdzie się przekład z języka ukraińskiego eseju Andrija Lubki;
- plany -> wystawa "Ukraina. Wzajemne spojrzenia" (16.09.2021-16.01.2022). Ekspozycja przygotowywana we współpracy z Narodowym Muzeum Sztuki w Kijowie (NAMU). Wystawie towarzyszyć będzie obszerny album w trzech wersjach językowych: polskim, ukraińskim i angielskim. W związku z prezentacją wystawy w związku z realizacją spotkań online z cyklu „Złap dystans” planuje się przygotowanie tłumaczenia symultanicznego z języka ukraińskiego.
- plany -> w ramach działalności edukacyjnej MCK planowane są również inne projekty mające na celu realizację spotkań i warsztatów dla społeczności ukraińsko i rosyjskojęzycznych. Przede wszystkim w ramach wystawy "Ukraina. Wzajemne spojrzenia" powrócą stałe oprowadzania w języku ukraińskim, a dodatkowo raz w miesiącu będą odbywać się oprowadzania w języku rosyjskim,
- plany -> po prawie dwuletniej przerwie powrócą warsztaty plastyczne dla dzieci ukraińsko i polskojęzycznych. Grupy szkolne będą miały możliwość zamówienia lekcji galeryjnej w języku ukraińskim oraz rosyjskim. Dodatkowo zostaną opracowane dwa spacerowe ślady w Krakowie - dla uczniów oraz dla osób dorosłych,

- plany -> we wrześniu 2021 roku ukaże się album do wystawy „Ukraina. Wzajemne spojrzenia” (16.09.2021–16.01.2022), w którym zostaną zamieszczone teksty w języku ukraińskim. Wszystkie druki promocyjne do tej wystawy (plakaty, zaproszenia) również będą miały wersję ukraińską.

Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA

WYDAWNICTWO: ***Pamiętki miasta Żółkwi*, red. Włodzimierz Herycz.**

Publikacja ma na celu przypomnienie tekstu autorstwa Sadoka Barącz *Pamiętki miasta Żółkwi* (Lwów 1852). Publikacja została przygotowana w dwóch językach (polskim i ukraińskim). Reprint oryginału z 1852 r. został opatrzony ukraińskim tłumaczeniem oraz komentarzem dra Włodzimierza Herycza. Całość została wzbogacona materiałem ilustracyjnym, przygotowany też został przez prof. Zbigniewa Banię dodatkowy wstęp do publikacji, w którym prezentowana jest sylwetka Sadoka Barącz i jego dokonania tak ważne dla historii i kultury Polski i Ukrainy.

WYDAWNICTWO: ***Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy.***

Album towarzyszący wystawie zorganizowanej we współpracy z Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie i Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Publikacja zawiera streszczenia w języku ukraińskim. Celem wystawy oraz publikacji była zarówno prezentacja lwowskiej katedry ormiańskiej, jak i malowideł ściennych Jana Henryka Rosena zdobiących jej wnętrze. Oprócz dzieła Rosena i historii prac konserwatorskich pokazane zostały także dzieła wykonane przez krakowskich artystów: Franciszka Mączyńskiego i Józefa Mehoffera. Streszczenie w języku ukraińskim.

WYDAWNICTWO: ***Jan Skłodowski, Zapomniane uczelnie Rzeczypospolitej. Kroże – Krzemieniec – Podoliniec.***

Bogato ilustrowana publikacja przypomina historię miejsc ważnych dla polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą: Kroży na Żmudzi, Krzemieńca na Wołyniu i Podolińca na Spiszu. Publikacja zawiera streszczenie w języku ukraińskim.

WYDAWNICTWO: ***Broszura towarzysząca koncertowi organowemu w bazylice archikatedralnej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Lwowie***

W bazylice archikatedralnej pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Lwowie odbyły się 3 maja 2019 r. dwa koncerty organowe z towarzyszeniem Lwowskiej Orkiestry Kameralnej „Akademia”. Wydarzenie stanowiło pokłosie sfinansowanych przez Instytut POLONIKA prac konserwatorskich małych organów usytuowanych w prezbiterium katedry lwowskiej.

W publikacji, przygotowanej w języku polskim i ukraińskim, przybliżona została historia katedry i prospektu organowego, osoby zaangażowane w proces konserwacji instrumentu.

WYDAWNICTWO: ukraińska wersja ***Podręcznika do inwentaryzacji polskich cmentarzy i nagrobków poza granicami kraju***, autorstwa Anny S. Czyż i Bartłomieja Gutowskiego [w druku].

Pierwszy podręcznik do inwentaryzacji cmentarzy. Zawiera szczegółowe definicje i opisy (diagramy, schematy itp.) tworzące słownik pojęć wymaganych do prawidłowego opisu inwentaryzacyjnego, opis dobrych praktyk oraz wzory kart inwentaryzacyjnych. Podręcznik przeznaczony jest zarówno dla osób, które zawodowo zajmują się opieką nad nekropoliami poza granicami Polski, jak i dla wolontariuszy prowadzącymi takie działania.

WYSTAWA: **Hetman**

Trójjęzyczna (polsko-, angielsko-, ukraińska) plenerowa ekspozycja „Hetman” **podsumowująca Rok Hetmana Stanisława Żółkiewskiego. Wystawa prezentuje** różne etapy życia hetmana Stanisława Żółkiewskiego, jednego z najważniejszych wodzów w historii Rzeczypospolitej. Na kolejnych planszach możemy poznać jego dzieciństwo i życie rodzinne, stoczone bitwy, karierę polityczną,

śmierć i pogrzeb, aż wreszcie spuściznę, którą po sobie pozostawił, zarówno tę materialną, jak i intelektualną.

W ciągu 2021 r. wystawa prezentowana była w następujących miejscach:

- 1) 03.-04.2021 przestrzeń przed Galerię Kordegarda NCK (Warszawa).
- 2) 04.-05.2021 Zamek Królewski na Wawelu.
- 3) 05-06.2021 Działalność Pałacu Biskupów Krakowskich (Muzeum Narodowe w Kielcach).
- 4) 06-07.2021 Działalność Zamku Królewskiego w Sandomierzu (Muzeum Okręgowe).
- 5) Od 07.2021 Gminny ośrodek Kultury w Lubaczowie (w ramach Festiwalu Dziedzictwa Kresów).